

MAGAZIN SAVEZA BANJALUČANA U ŠVEDSKOJ / MAGASIN UTGIVEN AV RIKSFÖRBUNDET BANJALUKA I SVERIGE

Š E H E R BANJA LUKA

Na pragu još jedne Nove godine...

...Na Balkanu ništa novoga

Poštovani čitaoci,

Približava se kraj još jedne turbulentne godine, koja će nam ostati upamćena po nevjerojatnim i paradoksalnim događajima u našoj domovini, od kojih čovjeka s pravom može zaboljeti glava. Naravno, riječ je o balkanskom „Rašomonu“ koji ne bi uspio razriješiti ni slavni režiser istoimenog filma Akira Kurosawa, a kamoli polupismeni i bahati balkanski političari – čast izuzecima.

Nevjerojatno zvuči podatak da jedna siromašna država, kakva je Bosna i Hercegovina, propušta finansijsku pomoć od milijardu eura samo zato što je pojedini političari blokiraju svojim nedoličnim i štetnim odlukama. Van svake pameti je da jedna vladajuća entitetska stranka ne želi ta sredstva i istovremeno koči put BiH ka evropskim integracijama. U našoj državi, nažalost, postalo je normalno da su lični i partijski interesi iznad državnih i iznad interesa svih građana.

Nije stoga čudno što su visoki predstavnik i OHR i dalje neophodni Bosni i Hercegovini, jer – da njih nema – Bog sami zna šta bi se moglo desiti u budućnosti. Trideset godina nakon Dejtona još uvijek tavorimo u blatu iz kojeg ćemo se teško izvući. Posljednje sedmice našeg političkog života to jasno potvrđuju: priče i težnje o trećem entitetu, po svemu sudeći neregularni izbori za predsjednika entiteta Republika Srpska, brojne političke afere i mnogo toga drugog. A da i ne govorimo o femicidu, ubistvima, saobraćajnim nesrećama te teškoj borbi radničke klase i penzionera za dostojanstveni status.

Ova godina donijela nam je i dvije tužne vijesti. U augustu nas je napustio naš veliki prijatelj i saradnik, dr. Izet Muratspahić, a ovih dana i – usuđujem se reći – jedan od najznačajnijih banjalučkih književnika, Irfan Horozović. Sa Izetom sam bio u čestom kontaktu; viđali smo se svake godine i bilo je istinsko zadovoljstvo poznavati ga i slušati njegove promišljene opservacije o značaju maternjeg jezika u dijaspori i njegovoj predanoj borbi za njegovo očuvanje. Izet je cijenio naš rad u Savezu i uvijek se s velikim poštovanjem odnosio prema našem magazinu.

Sa Irfanom se, nažalost, nisam čuo mnogo godina. Pamtim ga kao skromnog i pristojnog čovjeka, ispunjenog duhom i tolerancijom. Krajem osamdesetih, zajedno s mojim velikim prijateljem Nikolom Crnomarkovićem, susreli smo se na Sajmu knjiga u Beogradu. Naše druženje u kulturnoj Skadarliji ostaće mi u trajnom i lijepom sjećanju. Banja Luka i Bosna i Hercegovina ostale su bez velikog književnika i intelektualca, ali su nam ostale njegove knjige da svjedoče o njegovoj veličini.

Ovom prilikom upućujemo poziv našim sugrađanima i čitaocima da nas podrže u nastojanju da naš magazin, naša „Šeher“, kao i naš „Vezeni most“, i dalje ostanu prepoznatljive ljepote našeg grada, te da Savez Banjalučana opstane. Sve zavisi od vas – i od nas. Iskreno se nadamo da ćemo nastaviti naše djelovanje i otrgnuti naš grad od zaborava.

Redakcija magazina „Šeher Banja Luka“ i Savez Banjalučana u Švedskoj žele vam uspješnu i sretnu 2026. godinu, a našim dopisnicima, čitaocima i sugrađanima katoličke i pravoslavne vjeroispovijesti neka blagost božićnih praznika traje cijele godine, stapajući se i s blagdanima - praznicima koji će nam obogaćivati dolazeće svetkovine i druženja.

Neka nam ova 2026. godina donese mnogo uspješnih trenutaka, radosti i dobrog zdravlja, a našoj domovini svjetliju budućnost i prosperitet.

Vaš urednik Mirsad Filipović

Na ovoj stranici možete pronaći sva dosadašnja izdanja „Šeher Banje Luke“:

<http://issuu.com/savezbl>

U protekloj godini svojim priložima, reportažama, fotografijama, ilustracijama i umjetničkim djelima naš list su obogatili:

Mišo Marić – Exeter (Engleska)
Sadik Beglerović – Växjö (Švedska)
Fikret Tufek – Malmö (Švedska)
Medina Mašović Sipovac – Sarajevo (BiH)
Mirsad Omerbašić – Örebro (Švedska)
Nataša Križanić – Olalla (USA)
Anes Cerić – Birmingham (Engleska)
Slobodan Rašić Bobara – Banja Luka (BiH)
Radmila Karlaš – Banja Luka (BiH)
Atif Turčinodžić – Veile (Danska)
Namik Alimajstorović – Birmingham (Engleska)
Marjan Hajnal – Bat Yam (Izrael)
Denis Dželić – Hundested (Danska)
Siba Halimić – London (Engleska)
Zlatko Lukić – Split (Hrvatska)
Rade Dujaković – Banja Luka (BiH)
Anto Miketa – Grac (Austrija)
Zlatan Gunić – Banja Luka (BiH)
Aljoša Mujagić – Kitchener (Kanada)
Šimo Ešić – Tuzla (BiH)
Džabir Maglajlić – Gaildorf (Njemačka)
Reuf Jakupović – Malmö (Švedska)
Sead Cerić – Donji Vakuf (BiH)
Šemso Avdić – Norrköping (Švedska)

Munevera Kalajdžić – Melbourne (Australija)
Zinajda Hrvat – Banja Luka (BiH)
Dinko Osmančević – Banja Luka (BiH)
Ljubica Perkman – Rodgau (Njemačka)
Mersad Rajić – Toronto (Kanada)
Vasvija Dedić Bačevac – Malmö (Švedska)
Elvira Krupić Šamljija – Romilly (Francuska)
Zlatko Avdagić – Motala (Švedska)
Uglješa Kesić – Banja Luka (BiH)
Božidar Šarić – Rijeka (Hrvatska)
Ranko Pavlović – Banja Luka (BiH)
Antun Džaja Bosanac – Rijeka (Hrvatska)
Omer Berber – Bolzano (Italija)
Tarik Berber – Milano (Italija)
Vladimir Bojer – San Francisco (USA)
Edin Osmančević – Geteborg (Švedska)
Ismet Bekrić – Ilirska Bistrica (Slovenija)
Goran Mulahusić – Motala (Švedska)
Mirsad Filipović – Motala (Švedska)
Nasiha Kapidžić Hadžić – Banja Luka (BiH)
Lejla Solaković – Birmingham (Engleska)
Beisa Romanić – Novi Sad (Srbija)
Veseljko Koprivica – Podgorica (Crna Gora)
Sanela Husić Musabašić – Štokholm (Švedska)
Gordana Katana – Banjaluka (BiH)
Muhidin Šarić – Kozarac (BiH)
Sanda Hrkić – Sarajevo (BiH)
Valerija Skrinjar Svrz – Ljubljana (Slovenija)

Kemal Handan – Banja Luka (BiH)
Adelaida Grabovica – Sarajevo (BiH)
Djenana Mujadžić – Pariz (Francuska)
Mirza Dajić – Zenica (BiH)
Sead Hambiralović – Zvornik (BiH)
Irfan Horozović – Sarajevo (BiH)
Esad Bajtal – Sarajevo (BiH)
Željko Tica – Banja Luka (BiH)
Jovo Čulić – Banja Luka (BiH)
Dževdana Gološ – Birmingham (Engleska)
Kasim Hadžabić – Olovo (BiH)
Semir Osmanagić – Houston (USA)
Edina Forić – Norrköping (Švedska)
Adnan Mahmutović – Štokholm (Švedska)
Božidar Proročić – Cetinje (Crna Gora)
Haris Dedić – Tuzla (BiH)
Sanja Seferović Drnovšek – Ljubljana (Slovenija)
Enesa Ustamujić Sejdić – Sarajevo (BiH)
Boro Kapetanović – Beograd (Srbija)
Anesa Karaica – Karlskrona (Švedska)
Slavko Podgorelec – Banjaluka (BiH)
Fuad Balić – Banjaluka (BiH)
Semira Jakupović – London (Engleska)
Maja Đukanović Osmančević – Banjaluka (BiH)
Haris Tucaković – Skövde (Švedska)
Ambasada Bosne i Hercegovine u Kraljevini Švedskoj

OSNOVAN/GRUNDAT 2009.

Izdavač/Utgivare
SAVEZ BANJALUČANA U ŠVEDSKOJ
RIKSFÖRBUNDET BANJALUKA I SVERIGE

ISSN 2000-5180

Glavni i odgovorni urednik/
Chefredaktör och ansvarig utgivare

Mirsad Filipović

Urednik/Redaktor

Goran Mulahusić

Grafička obrada/Grafisk arbete

Gunić Zlatan, Art-studio EMMA

Blagajnik-Ekonom/Kassör-Ekonom

Zlatko Avdagić

Redakcija/Redaktion

Goran Mulahusić
Enisa Bajrić
Fatima Mahmutović
Nedžad Talović

Dopisnici/Korrespondenter

Ismet Bekrić (Slovenija)
Radmila Karlaš (BiH)
Mersad Rajić (Kanada)
Ljubica Perkman (Njemačka)
Reuf Jakupović (Švedska)
Dr Severin D. Rakić (Australija)
Dinko Osmančević (BiH)
Džana Mujadžić (Francuska)

Adresa redakcije/Redaktionens adress

Šeher Banjaluka,
Holmsvägen 9, 59136 Motala
Telefon: +46(0) 73 98 72 284
Internet: www.blsavez.se
E-post: mirsad.filipovic@hotmail.com

List izlazi dvomjesečno

Godišnja pretplata:
6 brojeva 300 SEK plus poštarina

Pretplata i reklame

+46(0) 73 98 72 284
E-post: mirsad.filipovic@hotmail.com
Rukopisi, crteži i fotografije se ne vraćaju

Štampa/Tryck

NIGD "DNN" Banja Luka

Naslovna strana

Enesa Ustamujić Sejdić

U Stockholmu svečano obilježen Dan državnosti Bosne i Hercegovine uz prisustvo visokih zvaničnika	4
Generacije ujedinjene u ljubavi prema domovini: Proslava Dana državnosti U Birminghamu	6
Kako Bosna i Hercegovina sustavno gubi svoju budućnost	8
Sjećanje na velikana	10
Kada se dogodi ono najgore	12
Nobelovci s naličja	16
Otkriven spomenik „Cvijet Srebrenice“ ispred Ujedinjenih nacija.....	20
Satira fest	22
U Bosanskoj kući osnovana prva Ukrajinska dječija biblioteka.....	26
Snovima izvezen trenutak ljepote	28
Pjesnik na Klupi plavog različka	30
Oj, djevojko, džidžo moja... ..	32
Između predanja i zbilje	34
Spomenik u srcu onog koji čita	36
Bojali smo se da nas ulice neće prepoznati	38
Knjige kao bogatstvo svijeta	42
Dnevnik jednog djetinjstva	45
Banjalučko ljeto-bez stihova... ..	46
Izlet u Šeher	48
Zavičaj poezije	50
Okončan 2. Sajam knjige u Tuzli — pet dana slavljenja književnosti	52
Traži se “Dno mora” u Tuzli	56
Tvrđave na Vrbasu: Kruna kralja Stjepana Tomaševića	58
Karadžoz	63
Kad se prsti i niti splicu... ..	66
Banjalučke ličnosti: Muhamed Braco Skopljak	68
In memoriam: Izet Muratspahić	70
In memoriam: Irfan Horozović	72
Poezija	76
Vicevi	78

Dr. Denis Zvizdić, zamjenik predsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine

U Stockholmu svečano obilježen Dan državnosti Bosne i Hercegovine uz prisustvo visokih zvaničnika

U organizaciji Ambasade Bosne i Hercegovine u Švedskoj, 25. novembra 2025. godine u Stockholmu je svečano obilježen Dan državnosti Bosne i Hercegovine, povodom 82. godišnjice Prvog zasjedanja ZAVNOBiH-a. Svečani prijem održan je u baroknoj sali Historijskog muzeja (Historiska Museet), a prisustvovali su predstavnici institucija Kraljevine Švedske, diplomatskog kora, brojni članovi bosanskohercegovačke dijaspeore i prijatelji Bosne i Hercegovine.

Prisutnima se najprije obratio ambasador Bojan Šošić, potom Björn Linderfalk, šef Odsjeka za jugoistočnu Evropu i proširenje EU pri Ministarstvu vanjskih poslova Kraljevine Švedske, dok je svečanost zaključena završnim obraćanjem dr. Denisa Zvizdića, zamjenika predsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

Ambasador Šošić govorio je o historijskom značaju ZAVNOBiH-a, kontinuitetu bosanske državnosti i kulture, te potrebi za jačanjem građanskih i demokratskih vrijednosti. Istakao je i dugogodišnju podršku Švedske reformama i vladavini prava u Bosni i Hercegovini.

Gospodin Linderfalk je naglasio vrijednost bosanskohercegovačke zajednice u Švedskoj kao važnog i cijenjenog dijela švedskog društva. Podsjetio je na posjetu ministricе vanjskih poslova

Kraljevine Švedske Srebrenici povodom obilježavanja tridesetogodišnjice genocida, te istakao važnost političkog angažmana bosanskohercegovačkih lidera u oblikovanju procesa koji će Bosnu i Hercegovinu konačno uvesti u Evropsku uniju.

U svom završnom obraćanju, dr. Denis Zvizdić je istaknuo da je Dan državnosti jedan od najvažnijih datuma savremene historije Bosne i Hercegovine. Naglasio je vrijednosti na kojima počiva bosanska državnost — antifašizam, slobodu, ravnopravnost i multietničnost — te je poručio da obilježavanje ovog datuma u Švedskoj, zemlji dubokih demokratskih vrijednosti, nosi posebnu simboliku. Zvizdić je zahvalio Švedskoj na dugogodišnjoj političkoj, razvojnoj i humanitarnoj podršci Bosni i Hercegovini i istakao ulogu bosanskohercegovačkog iseljništva u Švedskoj kao mosta između dvije države i važnog ambasadora naše zemlje. Ponovio je opredijeljenost Bosne i Hercegovine ka modernoj, stabilnoj, evropskoj i građanskoj državi zasnovanoj na jednakosti i kulturi zajedništva.

Svečanost je završena prijemom i kraćim kulturnim programom u kojem su gosti uživali uz izbor bosanskih pjesama koje su izveli Enes Žiga na gitari i Mona Rosell, operna pjevačica i violinistica, koja je svirala violinu i otpjevala nekoliko numera na tečnom bosanskom jeziku, dajući obilježavanju posebnu emotivnu notu.

Ambasador Bosne i Hercegovine u Kraljevini Švedskoj: Bojan Šošić

Prekrasna barokna sala

Oduševili prisutne: Mona Rosell i Enver Žiga

GENERACIJE UJEDINJENE U LJUBAVI PREMA DOMOVINI: PROSLAVA DANA DRŽAVNOSTI U BIRMINGHAMU

U svečano ukrašenom Eveson Hallu u Bosanskoj kući upriličen je bogat i emotivan program povodom Dana državnosti Bosne i Hercegovine.

U ime domaćina – BH Asocijacije Birmingham i BH dopunske škole – prisutne je pozdravila nastavnica Dževdana Gološ. Nakon toga intonirana je himna BiH, a potom je emitovana video-poruka predsjedavajućeg Predsjedništva BiH, Željka Komšića. Maturant BH dopunske škole, Harun Zlomuzića, pročitao je i čestitku koju je predsjedavajući Komšić uputio BH UK Networku povodom 30 godina njihovog uspješnog rada i djelovanja.

Prigodnim govorima prisutnima su se obratili g. Emir Bolić, direktor BH škole Birmingham, te dr. Anes Cerić, počasni konzul i izvršni direktor BH UK Networka.

Učenici BH dopunske škole kroz pjesme, recitacije, igrokaze i poeziju dirljivo su iskazali svoju ljubav prema domovini Bosni i Hercegovini. Uz stihove “Jedna si jedina” i druge rodoljubive numere, u publici su se mogle vidjeti i suze veterana bh. zajednice – suze ponosa i potvrde da njihov višedecenijski rad na izgradnji zajednice u društvu najvećem gradu u Ujedinjenom Kraljevstvu nije bio uzaludan.

Članovi Kulturno-umjetničkog društva “Fahira Hašedžić” predstavili su se izvedbama tradicionalnih kola iz domovine. Ovaj nastup bio je, na poseban način, omaž njihovoj dugogodišnjoj koreografkinji, rahmetli Fahiri Hašedžić, koja je tokom decenija naučila stotine djece ljepoti i vrijednostima bosanske kulture i tradicije. Njeni nekadašnji učenici danas s ponosom prenose to znanje na nove generacije.

Zahvaljujemo nastavnicama Dževdani Gološ i Ajli Gazibegović, učenicima BH škole na izvrsnom programu, Nejri Gazibegović i Hani Cerić, kao i članovima KUD-a “Fahira Hašedžić” na sjajnim nastupima. Velika zahvalnost ide i roditeljima te aktivistima BH Asocijacije Birmingham na podršci i angažmanu.

Druženje je nastavljeno uz tradicionalna bosanska jela i osvježenje. Posebne čestitke menadžmentu Bosanske kuće na izvanrednom domaćinstvu i svečanoj dekoraciji prostora, dostojnoj ove važne godišnjice.

Čestitamo Dan državnosti Bosne i Hercegovine!

BH UK Network

Ušutkani i protjerani: Kako Bosna i Hercegovina sustavno gubi svoju budućnost

Foto: Goran Mulahusić

Piše: Edin OSMANČEVIĆ

Uvod

Dok se političke elite zaklinju u patriotizam, Bosna i Hercegovina ubrzano gubi najvredniji dio svog stanovništva – obrazovane, etički osviještene i kreativne mlade ljude. Nije riječ samo o ekonomiji – već o svjesno vođenoj politici isključivanja.

Svake godine iz Bosne i Hercegovine odlazi desetina hiljada ljudi.

Najčešće su to mladi, obrazovani, sposobni ljudi, često sa univerzitetskim diplomama, znanjem jezika i vještinama koje im omogućavaju da se relativno lako uklape u evropske sredine. U domaćem javnom diskursu ovaj fenomen se najčešće naziva „odljev mozgova“, kao da je riječ o nekoj nesreći prirodnog karaktera, ili „tržišnom zakonitostima“. Međutim, stvarnost je daleko mračnija: u pitanju je rezultat dugotrajne, duboko ukorijenjene sistemske diskriminacije i političke devastacije društva.

Zanimljivo je da većina onih koji odlaze ne nose sa sobom samo frustraciju – već i duboko promišljenu etiku. Odlazak iz BiH, za njih, nije bijeg – već odluka da se više ne učestvuje u laži. Neće više da čekaju fiktivne reforme, da se ponizno mole za posao kod polupismenih direktora, da žive u strahu od etiketiranja kao “izdajnika” ili “stranog plaćenika”.

Diskriminacija kao državni mehanizam

Mladi ljudi u BiH suočeni su sa više slojeva diskriminacije. Prvi je partijska pripadnost: javni sektor, koji je najveći poslodavac u zemlji, zatvoren je za one koji nisu članovi vladajućih stranaka. Ako niste dio stranačkog sistema, vaše obrazovanje i sposobnosti ne znače gotovo ništa. Konkursi se raspisuju pro forme, a ishodi su unaprijed određeni. Drugi sloj je etnička pripadnost: u mnogim dijelovima zemlje, mladi koji ne pripadaju „vladajućem narodu“ u datom entitetu ili kantonu – a pogotovo ako se izjašnjavaju kao „Ostali“ – nemaju gotovo nikakvu perspektivu. I konačno, postoji i ideološka diskriminacija: mladi koji odbijaju poslušnost, koji kritikuju sistem, koji se bave civilnim aktivizmom ili slobodnim istraživanjem – brzo bivaju isključeni, stigmatizovani i prepoznati kao „opasni elementi“.

Društvena inverzija: sistem nagrađuje poslušnost, a ne sposobnost

U ovakvom sistemu, lojalnost je valuta, a znanje smetnja. Mlad čovjek koji odbije da se ponižava, da traži „vezu“, da ide na iftare i slave radi posla, koji ne želi da se etnički „deklarira“ kako mu se kaže – ima samo jednu stvarnu opciju: da ode. Umjesto da ulaže energiju u borbu protiv sistema koji ga slama, on je primoran da svoju vrijednost ponudi negdje gdje će ona biti prepoznata i nagrađena. Rezultat je društvena inverzija: najbolji odlaze, najposlušniji ostaju. A država – država to ne vidi kao problem.

Šutnja većine i strategija iscrpljivanja

Mnoge obrazovane osobe koje odluče ostati bivaju uvučene u spiralu frustracije. Vrijednosni sistem u kojem dominiraju poslušni, korumpirani i etnički podobni – neumoljivo melje dostojanstvo. Postoji čitava generacija ljudi koji su višestruko poniženi: jer nisu „naši“, jer nisu klimoglavci, jer su možda kritički pisali na društvenim mrežama. Njihov grijeh nije nekompetencija – već integritet.

Upravo taj sloj ljudi – mladi ljudi s integritetom – najviše smeta etnokratskim režimima koji vladaju BiH. Oni ne pristaju na lažne izbore, ne podliježu nacionalnim matricama i ne žele ući u truli kompenzacijski sistem. Zato se prema njima primjenjuje strategija šutnje, ignorisanja, guranja u marginalije. I dok odlaze – o njima se ne govori. Njihov odlazak se ne registruje kao gubitak, već kao olakšanje za režim.

Kome koristi njihovo odsustvo?

Ovdje dolazimo do ključnog pitanja: da li je odlazak obrazovanih slučajan, ili je planski poželjan? Ako pogledamo rezultate – jasno je da ostanak mladih, obrazovanih i politički samosvjesnih ljudi prijeti političkoj stabilnosti vladajućih struktura. Njihova prisutnost unosi nemir u statičan sistem podjele moći. Njihov zahtjev za meritokrati-

jom, pravdom, inkluzijom – direktna je opasnost za vladajuće elite. U tom smislu, masovni odlazak nije samo posljedica neuređenosti – već jedan od stubova održavanja postojećeg poretka.

BiH ne gubi ljude, već ih odbacuje

Odlazak mladih ljudi iz BiH nije samo „tragedija“ – to je osuda jednog sistema. Ljudi ne napuštaju BiH jer žele bolji auto, već jer žele živjeti bez poniženja. Oni žele da znanje vrijedi više od lojalnosti, da se sloboda misli ne kažnjava, da mogu sanjati bez cenzure. Sve dok se temeljne vrijednosti društva ne preokrenu, dok ne bude moguće uspjeti bez pripadnosti mafijaškim, stranačkim ili etničkim krugovima – egzodus će se nastaviti.

Nije dovoljno „pozivati mlade da ostanu“. Treba promijeniti svijet iz kojeg žele da pobjegnu.

Umjesto zaključka

Ovaj članak nije pesimizam – ovo je poziv na ozbiljnost. Ako želimo drugačiju Bosnu i Hercegovinu, moramo je početi graditi sad. Ne za mlade, nego s mladima.

I da budem iskren: nije samo do političara. Do nas je i našeg ćutanja, naše ravnodušnosti! Jer dok se mi navikavamo na „sistem“, dok okrećemo glavu kad neko ode, dok govorimo „tako je svugdje“ – saučesnici smo. Promjena počinje kad odbijemo da učestvujemo u poniženju. Zato i pišem jer se ne mirim sa ovim sistemom! Zato i pišem jer ne želim da budem dio tog poniženja!

Ne možemo tražiti od mladih da ostanu, ako im ne damo razlog za to. A taj razlog nije plata. To je dostojanstvo.

Rješenje? Ne postoji jedno. Ali postoje jasne tačke s kojih moramo krenuti:

1. Građanska država bez etničkog privilegiranja.
2. Transparentno zapošljavanje bez partijske pripadnosti.
3. Obrazovni sistem koji uči mlade kako da misle, ne šta da misle.
4. Pravosuđe koje štiti obespravljene, a ne moćne.
5. Kultura koja slavi različitost, ne podaništvo.

To su temeljne stvari koje ne znače samo „ostanak“, nego i življenje s razlogom. Mladi ljudi neće ostati ako ostanak znači trpljenje. Ostatak će ako to znači šansa, razvoj, poštovanje.

Sjećanje na velikana

Piše: Radmila Karlaš

Sjećam se, neka poratna godina, '96. ili '97. Ulazim u kafić u Skenderiji, sva je raja tu i grme pjesme Halida Bešlića. „Otkad se ovdje slušaju narodnjaci?“ – pitam na sav glas. Kad pođoše svi išaretom, priđem stolu, a neko od raje reče: „Eto, došao nam Halid, treba da mu izađe novi CD, ili kako se to već tada zvalo.“

Sjedoh i ubrzo ostadoh bez riječi, namjerena da ostanem sjediti dan, godinu, vječnost. Takav je to bio čovjek.

„Samo što ti nisam došao u Banjaluku, ma ko meni da zabrani ljubav?“ Plače on, plačem ja, za stolom šmrkanje, a onda me pogleda i reče: „Ma šta ja tebi da otpjevam?“

Kažem, i pođoh od sredine pjesme: „Miriše cvijeće ko moja Dragana“ – za sestru. A on ustade, stade uz mene, obujmi mi ramena i poče.

Ljudi moji, tog osjećaja! Nije to samo glas, nije to samo pjesma – više je, i bolje, i sadržajnije. Nešto što nikakav zulum ne može uništiti, izvan i života i smrti, vječnost blaženstva i ljubavi, i onog neizrecivog što potresa do dna bića i cijelom Univerzumu daje smisao.

Pa pogleda u Goranu, drugaricu novinarku koja je bila sa mnom, Biščanku s poratnom adresom u Banjaluci, zagleda joj se u zelene oči pa reče kroz suze: „Uno, Uno moja. “I pjeva nam. Cijelo društvo se pridružilo, niko više ne benda šta inače sluša – pa to je Halid! A takvih nema. Jedan je Halid. To je raja.

Negdje su mi zajedničke slike s tog druženja, ali nisu bitne slike, već neizrecivi osjećaj od tad, koji se nikad nije ugasio. Uvijek sam računala na pomoć Halida kad smo feštali. Kad bi atmosfera bila 'nako, a ja govorila: „Ma pustite neku njegovu“, i odmah bi sve bilo taman.

Jutros razmišljam o Halidu, kišovito je i ne znam zašto me nešto zazebe oko srca. Ali bi tako. I onda do mene, ni koji sat kasnije, stiže vijest – nema našeg Halida, piše moj dobri drug Zoran iz Ciriha. Nakon šoka, bez obzira na njegovu bolest, vratih u sebi dio onog osjećaja koji me cijelu prožeo tamo u Skenderiji. Vratih sve one trenutke kad smo teferičili pored Vrbasa uz njegovu „Lavandu“, „Ne čuje se sa čardaka...“; vratih onaj ljetni osjećaj s Romanije, kad sam s Jasenkom i Žikom bila na domak njegovog rodnog mjesta. Hej, samo da mi je hladne vode s Romanije.

Neka ti je vječna slava i hvala, dragi Halide!

Islamski kulturni, vjerski i obrazovni centar Örebro

Kada se dogodi ono najgore

Foto: Zlatko Avdagić

Tekst: Mirsad Filipović

Samo stotinjak kilometara od Örebra, u gradu Motali, živimo i radimo Zlatko Avdagić i ja. Tokom naših tridesetak godina boravka u Švedskoj bili smo veoma aktivni kao članovi, a često i predsjednici glavnih odbora Bosanskohercegovačkog udruženja, Saveza BiH, Saveza Banjalučana te Islamske zajednice u Motali. Kada je osnovano Među-religijsko vijeće u Motali, bilo je sasvim prirodno da se uključimo u njegov rad, s obzirom na važnost koju ova zajednica ima za lokalno društvo. Osim predstavnika svih vjerskih konfesija i Švedske crkve, u rad vijeća uključeni su i politički predsjedavajući odbor iz *Kommunfullmäktige* – lokalnog parlamenta, predstavnik policije te komunalni socijalni strateg, koji ujedno obavlja i funkciju administratora. U većini gradova u Švedskoj postoje i djeluju međureligijska vijeća zasnovana na sličnim principima. Motalsko vijeće povezano je prije svega s onima u našem regionu, s kojima sarađujemo na važnim društvenim pitanjima.

Zašto sam na početku spomenuo Örebro? Razlog je izuzetno važan

za sve nas.

Dana 4. februara 2025. godine u gradu Örebro dogodila se strašna tragedija koja je odjeknula kao udarna vijest širom svijeta. Tog dana je bivši učenik škole za odrasle Campus Risbergska iz vatrenog oružja usmrtio deset osoba, ranio pet, a potom i sam izgubio život izvršivši samoubistvo. Motiv tog nerazumnog i tragičnog čina najbolje je znao sam počinilac, Rickard Andersson. Među žrtvama bila je i jedna žena porijeklom iz Bosne i Hercegovine. O ovom događaju se intenzivno govorilo i analiziralo na svim nivoima – od državnih institucija, preko civilnog društva i vjerskih zajednica, do medija.

Devet mjeseci kasnije na našu adresu stigla je iz Örebra jedna veoma zanimljiva ponuda. U organizaciji biskupija iz Linšopinga – Linköping, Strängnäs – Strängnäs i Švedske crkve i Pastorate iz Örebra - Örebro održan je jednodnevni skup posvećen međureligijskim mrežama te potrebi za znanjem i saradnjom u kriznim situacijama. Iz našeg vijeća prijavili smo se Zlatko i ja, zajedno s predstavnicom Finske zajednice Tanjom Ronkainen i predstavnicom Švedske crkve, popom Jenny Lindhe Johannesson. Iz našeg regiona prijavilo se još desetak predstavnika međureligijskih vijeća iz drugih gradova, pa smo se organizovali i putovali zajedno manjim iznajmljenim autobusom.

Prvi domaćin bila nam je Bošnjačka islamska zajednica, koja nas je dočekala u svojim velelepim prostorijama. U sklopu ovog vjerskog,

Prvi govornik bio je policijski inspektor Jonas Lundh iz Örebra

Predsjednik komunalnog odbora Örebra, John Johansson.

kulturnog i obrazovnog centra nalaze se džamija (mesdžid), učionice i restoran. Objekat je useljen 2020. godine i danas broji više od 1.200 članova. Goste su dočekali organizatori: Helena Inghammar, vikar iz Strängnäs, Pernilla Millerd, pop iz Linköpinga, te Åsa Nausner, pastora iz Örebra. Tu su bili i domaćini Meris Mustafić, sekretar zajednice, te izuzetno agilni Muhamed Šetkić, kojeg sam, usput rečeno, susretao na nekoliko druženja širom Švedske. Nakon kratkog predstavljanja učes-

nika, postalo je jasno da se, osim predstavnika vjerskih zajednica, među prisutnima nalaze i doktori, istraživači, predstavnici više opština, te novinari, što je i razumljivo s obzirom na složenost i emotivnu težinu teme.

Prvi govornik bio je policijski inspektor Jonas Lundh iz Örebra. Njegovo izlaganje izazvalo je posebnu pažnju jer nije bilo puko iznošenje činjenica, već jasno i konstruktivno predstavljanje toka događaja, do-

Impozantna sala u Islamskom centru

Učesnici panela: Maria Bard, Anna-Lena Evehäll, Lisa Pettersson Härdne i Meris Mustafić

1000 ždralova mira

kaza i policijskog djelovanja u školi Risbergska. Prikazan je i autentičan video-materijal koji je prikazivao postupanje policije – od prvog poziva, ulaska u školu, do evakuacije učenika i osoblja. U tom trenutku u školi se nalazilo čak 570 osoba. Analiza i rekonstrukcija događaja bile su veoma sadržajne, a inspektor je nakon prikazivanja filma strpljivo odgovarao na brojna pitanja. Neke scene bile su izuzetno potresne i emo-

tivne, te nije bilo lako zadržati suze.

Sljedeći govornik bio je predsjednik komunalnog odbora Örebro, John Johansson. Govorio je o ulozi komune i svojoj odgovornosti kao vodećeg lokalnog političara u kriznim situacijama. Iz više uglova opisao je organizaciju pomoći porodicama stradalih, ranjenim osobama i svima

Domaćini su nam pripremili bogat ručak

Dvije gošće odmaraju u pauzi programa

Ulaz u jednu od učionica za djecu

Ovdje se dogodilo masovno ubijanje nedužnih: Campus Risberska

Mjesto za odavanje počasti i molitve za stradale

Dolazak gostiju u Ekumenijsku crkvu

koji su na bilo koji način pogođeni ovim nasilnim činom. Posebno je naglasio napore uložene kako bi se građani osjećali sigurno i zbrinuto, te pohvalio solidarnost građana, udruženja i vjerskih zajednica. Njegova uloga je bila i da odgovara na masovne upite iz švedskih i internacionalnih medija i to nije bio lagan posao.

Nakon kraće pauze održana je panel-diskusija u kojoj su učestvovali pastorica Anna-Lena Evehäll, administrativni šef Pastorata Örebro, Lisa Pettersson Hårdne, sekretarica Islamske zajednice, Meris Mustafić i diaconica Maria Bard iz Švedske crkve u Noršepingu - Norrköping. Troje predstavnika iz Orebra su aktivni u interkulturalnom i međureligijskom vijeću, kao i saradnici u međureligijskoj mreži „Tro möter tro“, - Vjera susreće vjeru“ u Orebru. Maria je u razgovoru bila u neku ruku i voditelj. Treba spomenuti i da je za svoj dugogodišnji rad na ovim pitanjima dobila medalju časti u svojoj opštini. Diskusija je bila fokusirana na lična iskustva i djelovanje u vezi s pucnjavom na kampusu Risbergska. Istaknuta je važnost razgovora, brze mobilizacije i međusobne saradnje u kriznim momentima. Njihova društvena i humana uloga se pokazala izuzetno značajnom poslije tog nasilničkog ataka. Spontani razgovori nastavili su se uz bogat ručak koji su pripremili domaćini, a Zlatko i ja iskoristili smo priliku da obiđemo centar i upoznamo se s njihovim aktivnostima za djecu i odrasle.

Drugi dio dana bio je posvećen obilasku mjesta zločina, gdje smo minutom šutnje i molitvom odali počast stradalima. Potom smo se uputili

u Ekumensku crkvu u naselju Haga, otvorenu 1978. godine, gdje smo slušali izuzetno zanimljivo predavanje predstavnika državnog instituta za podršku vjerskim zajednicama, Hasnaina Govanija i Malin Martelius. Govoreći o kriznom upravljanju, istakli su tri ključna principa: blizinu, sličnost i odgovornost, naglasivši važnost psihološke i psihosocijalne podrške, posebno u multikulturalnom okruženju. Kako djelovati brzo i efikasno i ostvariti dobre relacije između aktera događaja, vjerskih zajednica i komuna. Naznačili su koliko je važno odgovorno djelovati u višekulturalnom miljeu kakav je upravo bio ovaj aktualni, kako bi se održala mirnoća i sigurnost. Predavanje je bilo stručno, jasno i izuzetno korisno.

Na samom kraju ovog izuzetno sadržajnog programa, Åsa Nausner i Helena Inghammar sugestivno su izrecitovale pjesmu „**Kad su riječi ponestale**“, autora Mickaela Horvatha Dahlmana, izvedenu i na komemoraciji za žrtve u Örebro nekoliko dana nakon tragedije.

Zaključno mogu reći da sam, kao i mnogi drugi učesnici, izuzetno zadovoljan sadržajem, organizacijom i toplim prijemom domaćina, na čemu im se iskreno zahvaljujem. Ovo okupljanje još jednom je pokazalo koliko je saradnja između vjerskih i civilnih zajednica važna u kriznim situacijama – i koliko je važno ostati čovjek. Diskusija se nastavila i tokom povratka kući, u opuštenijoj atmosferi. Dvije mlade policajke iz Linköpinga sjedile su do Zlatka i mene, pa je vrijeme brzo prošlo. U šali sam primijetio da smo, barem na tom putu, bili u sigurnim rukama.

Hasnain Govani i Malin Martelius, predavači iz agencije za podršku vjerskim zajednicama

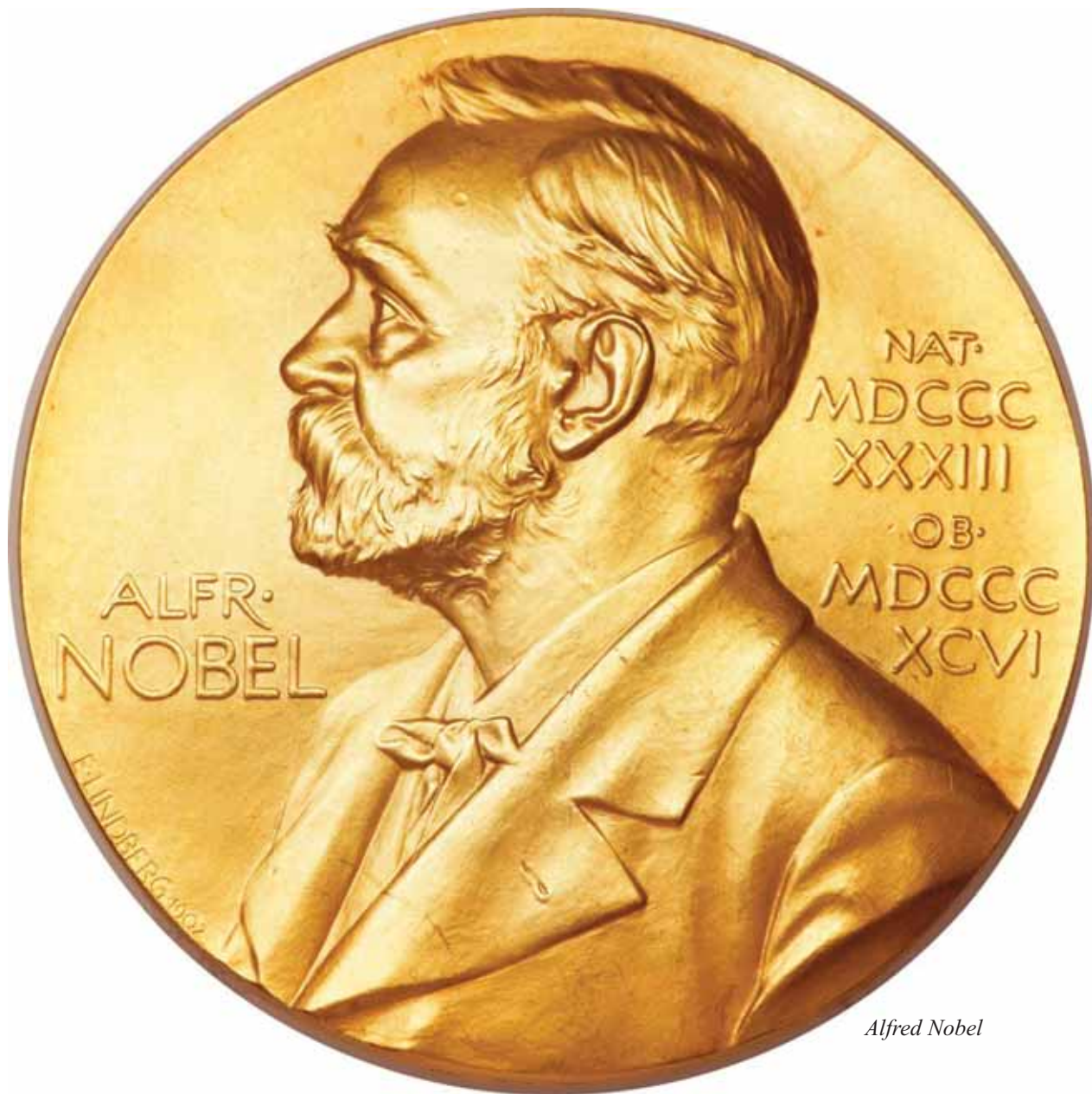
Åsa Nausner i Helena Inghammar sugestivno su izrecitovale pjesmu „Kad su riječi ponestale“

Åsa Nausner, strateg i jedan od organizatora

Helena Inghammar, Vikar i Dr. teologije

Alfred Nobel

Nobelovci s naličja

Nobelovac: s lica znanje i stvaralaštvo, a s naličja ljudskost

Ovaj tekst je objavljen i u dnevnim listovima: podgorička Pobjeda, beogradski Danas i sarajevsko Oslobođenje

Tekst i izbor ilustracija: REUF JAKUPOVIĆ
ecko@graposi.se

Svakog 10. decembra, na dan smrti švedskog hemičara Alfreda Nobela (1833-1896), dok se svijet intenzivno priprema za proslavu Božića i Nove godine, u Stockholmu i Oslu se održava jedna od najprestižnijih i najprepoznatljivijih svjetskih svečanosti – dodjela Nobelovih nagrada. U Stockholmu se okupljaju naučnici, ekonomisti i književnici, a u Oslu mirotvorci. Švedski kralj u Stockholmu uručuje Nobelovu nagradu za fiziku, hemiju, fiziologiju ili medicinu,

ekonomiju i književnost, dok u Oslu predsjednik Norveškog Nobelovog komiteta uručuje Nobelovu nagradu za mir.

Imena laureata za 2025. godinu već su poznata: za fiziku John Clarke, Michel Devoret i John Martinis („za eksperimente koji su otkrili kvantnu fiziku u akciji“), za hemiju Susumu Kitagawa, Richard Robson i Omar Yaghi („za razvoj metal-organskih struktura sa složenim porama“), za medicinu Mary Brunkow, Fred Ramsdell i Shimon Sakaguchi („za otkriće u vezi s perifernom imunološkom tolerancijom“), za ekonomiju Philippe Aghion, Peter Howitt i Joel Mokyr („za objašnjenje gospodarskog rasta potaknutog inovacijama“), za književnost László Krasznahorkai („za ubjedljivo i pronicljivo djelo, koje, usred apokaliptičnog terora, potvrđuje moć umjetnosti“) i za mir Maria Corina Machado („za borbu za demokratska prava i slobodne izbore u svojoj zemlji“).

Tog svečarskog 10. decembra svijet se podsjeća na ono najbolje u čovjeku – znanje, stvaralaštvo i težnju da se svijet učini boljim i pravednijim mjestom za svakog čovjeka planete Zemlje. Tako je bilo

i svih godina, počevši od 1901, koja je bila prva godina dodjele Nobelove nagrade za fiziku, hemiju, fiziologiju ili medicinu, književnost i mir. Ove nagrade Nobel je predvidio u svojoj oporuci. Ekonomija će tek 1968. godine, zahvaljujući Švedskoj centralnoj banci, dobiti svoje mjesto među nagradama. Ona je ustvari nagrada u spomen Nobela i dodjeljuje se počevši od 1969. godine.

Imena nobelovaca su zlatnim slovima urezana na prvoj stranici istorije čovječanstva. Kada čujemo riječ nobelovac, pred očima nam se ukažu likovi genijalaca: fizičari, hemičari i fiziolozi ili ljekari u bijelim mantilima, ekonomisti nagnuti nad računarima, pisci zaokupljeni dubokim mislima, mirotvorci koji mijenjaju svijet. Oni su, naizgled, kao bića s neke druge planete – ljudi koji stoje iznad svakodnevnih briga, posvećeni višem cilju, gotovo nestvarni. To je njihovo lice. Ali, znamo li šta se krije iza blistavog odsjaja Nobelove nagrade, koliko znamo o ljudskoj strani čovjeka koji stoji iza nje – šta znamo o njegovom naličju?

NALIČJE KAO DOPUNA GENIJALNOSTI NOBELOVACA

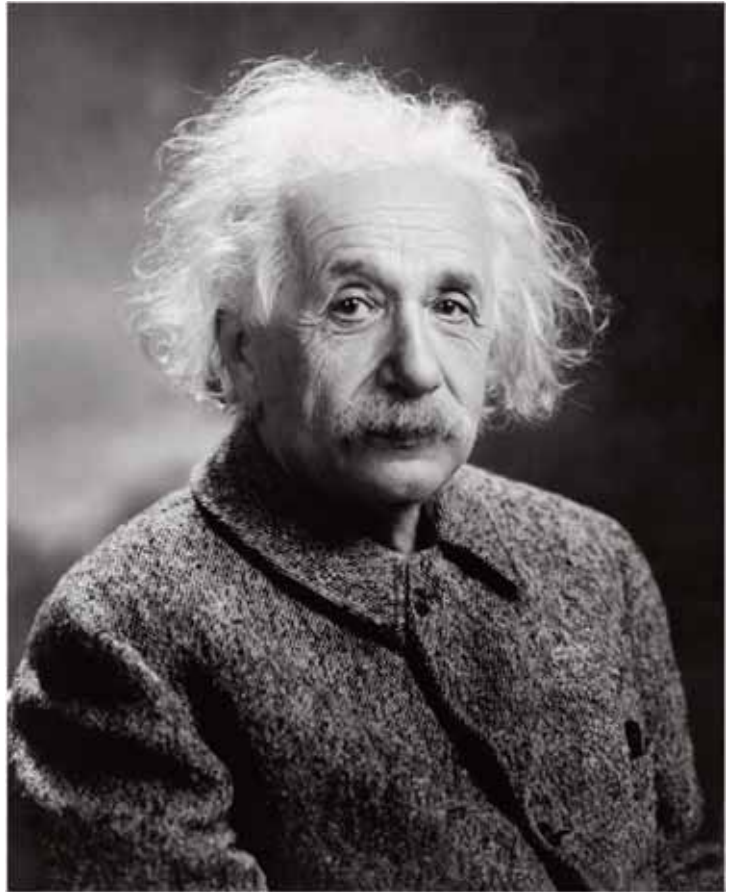
Iza imena dobitnika Nobelove nagrade i svečanih govora ipak se kriju ljudi od krvi i mesa: ljudi različitih interesovanja, različitih osobina i mana, različitih emocija i strasti... I različitog ambijenta u kojem su odrastali. Neki su, naime, odrastali u siromaštvu – čak bez tekuće vode i struje u kući u kojoj su živjeli, a neki su odrastali u raskoši i bogatstvu – ni ptičijeg mlijeka im nije nedostajalo. Upravo ta druga, najčešće manje poznata strana - to naličje dobitnika Nobelove nagrade - otkriva nam koliko su putevi do genijalnosti različiti i koliko iza svakog od tih imena stoji priča koja nadilazi i samu nagradu. Otkriva nam da upravo u spoju njihove veličine i ljudskosti leži njihova prava vrijednost. Pa hajde da s naličja pogledamo neke od dobitnika Nobelove nagrade. Za početak ćemo uzeti dvojicu ovogodišnjih nobelovaca, čije se naličje ogleda ponajprije u ambijentu u kojem su odrastali.

Hemičar **Omar Yaghi** je odrastao u glavnom gradu Jordana Ammanu, u vrlo skromnim uslovima i u mnogobrojnoj porodici ne baš obrazovanih roditelja, palestinskih izbjeglica. Živjeli su u maloj kući, koja nije imala ni tekuću vodu ni struju. Ionako skućeni prostor u kući morali su dijeliti sa stokom koju su uzgajali. Upravo je njegovo djetinjstvo, obilježeno oskudicom, probudilo u njemu radoznalost i želju da razumije svijet oko sebe. I gle čuda: Yaghi je odrastao u kući bez vode, a danas je tvorac tehnologije koja hvata vlagu iz zraka, što je ključno za rješavanje globalne krize vodosnabdijevanja. Njegovo naličje nam govori da izuzetnost ne zahtijeva savršene uslove, da čovjek i u skromnosti može naći inspiraciju za stvaralaštvo – ponekad su upravo najteži počeci početak najvećih preobražaja. I još nešto: njemu je, kako sam kaže, nauka postala hobi, a ne samo profesija.

S druge strane, ekonomista **Philippe Aghion** je odrastao u Parizu u umjetničkom okruženju – njegova majka je bila osnivač jedne čuvene modne kuće, čiji su saradnici bili mnogi svjetski poznati dizajneri. U takvoj sredini, u svijetu umjetnosti i mode, Aghion je naučio da je kreativnost osnova svakog stvaranja u ekonomiji, jednako kao i u modi. Tu naučenu lekciju je kasnije prenio kao objašnjenje povezanosti kreativnosti i ekonomskog rasta. Njegovo naličje nam govori da nauka ne mora biti hladna i stroga – ona može biti jednako kreativna i slobodna kao i umjetnost.

ALBERT EINSTEIN - PRVI MEĐU JEDNAKIMA

Najzvuchnije ime među nobelovcima je, bez ikakve dileme, **Albert Einstein**, simbol genijalnosti. Kao učenik u školi bio je daleko od slike poslušnog učenika. Smatrao je da mu škola guši radoznalost. Bio je tvrd orah profesorima. Jednom je bio i izbačen iz razreda jer je „ometao disciplinu“. Govorio je da ne podnosi da me neko govori

Simbol genijalnosti Albert Einstein

šta da misli. Slobodne trenutke rado je provodio na jezeru, gdje je jedrio, iako nije znao plivati. Pod nebom, na vodi, pronalazio je ravnotežu između tišine prirode i vlastitih misli. Bio je i izuzetno muzički nadaren – svirao je violinu. Govorio je da su mu „najveće radosti u životu dolazile iz violine“. Smatrao je da mu muzika pomaže da razmišlja. U fokusu mu takođe bile umjetnost i religijska filozofija. Često se posvećivao dokolici – sanjario je. Govorio je da je mašta važnija od znanja; „Znanje je ograničeno, dok mašta obuhvata cijeli svijet“. Na primjedbe da previše sanjari, odgovarao je da su najveća otkrića rođena upravo iz dokolice – iz onih trenutaka kada se čovjek usudi misliti bez ikakvog cilja. Einstein je, da podsjetimo, Nobelovu nagradu za fiziku dobio 1921. godine, ali ne za teoriju relativnosti, po kojoj je najpoznatiji, nego za objašnjenje fotoelektričnog efekta, koje je doprinijelo razvoju kvantne fizike. Einstein je sinonim za izuzetnu inteligenciju ljudskog bića.

Ni **Winston Churchill**, dobitnik Nobelove nagrade za književnost 1953. godine, ne može se pohvaliti učenjem u djetinjstvu. Bio je spor, nezainteresovan, često bez motiva, neposlušan - sklon nevoljama sa školskim pravilima. Kasnije, kada je odrastao, izrastao je u nespornog političara, vođu i književnika. Ipak, kao sredovječan čovjek, počeo je da se zanima i za slikarstvo. Naslikao je više od 500 slika, uglavnom pejzaža i morskih prizora. Svoj veliki autoritet Churchill nije izgradio na akademskom uspjehu (jer mu nije bio sklon), nego na nečemu mnogo drugačijem i dubljem: na snazi svojih govora, djela i životnog iskustva. Nobelovu nagradu dobio je ne za politiku, nego za svoje istorijske spise i govore, u kojima je riječ postala oružje dostojno vojske.

Na prvi pogled, nauka i sport djeluje kao dvije potpuno različite oblasti – jedna traži mir, promišljanje i analitičnost, dok druga podrazumijeva brzinu, pokret i fizičku spremu. Ipak, brojni primjeri

Dvostruka nobelovka Marie Curie

pokazuju da su naučni um i sportski duh često sjedinjeni u istom čovjeku. I među nobelovcima ima takvih primjera. Recimo, danski fizičar **Niels Bohr**, dobitnik Nobelove nagrade za fiziku 1922. godine (za revolucionarni model atoma), bio je strastveni sportista i nastupao je kao golman u jednoj fudbalskoj ekipi. Često je isticao da su mu disciplina, strpljenje i timski duh iz fudbala pomogli u naučnom radu. Bio je svjestan da fizička sprema i mentalna koncentracija nisu dva odvojena svojstva, već dijelovi iste cjeline. Njegova sposobnost da u jednom danu bude prije podne na fudbalskom terenu pred publikom, a poslije podne u sobi u tišini razmišljanja, najveći je sjaj njegovog naličja. Zanimljivo je da je i Nielsov sin Aage također nobelovac – 1975. godine dobio je Nobelovu nagradu za fiziku, kao i njegov otac.

Još zanimljiviji primjer, kada je u pitanju veza nobelovaca sa sportom, je britanski mirotnorac **Philip J. Noel-Baker**, koji je 1959. godine dobio Nobelovu nagradu za mir. U mladosti je bio atletičar-srednjejprugaš. Nastupao je na Olimpijskim igrama 1920. godine u belgijskom gradu Antwerpenu. U trci na 1.500 m osvojio je srebrnu medalju. Pored bogate političke karijere u Velikoj Britaniji, imao je i bogatu međunarodnu političku karijeru: između ostalog, pomagao je u izradi Povelje UN. Bio je i profesor međunarodnih odnosa na Univerzitetu u Londonu. Srž njegove diplomacije i aktivizma bilo je razoružanje (autor je i nekoliko knjiga iz ove oblasti). Upravo je i Nobelovu nagradu dobio za svoj doprinos međunarodnim naporima za mirno rješavanje međunarodnih sukoba i razoružanje.

Iako je **Marie Curie** ostala upamćena kao prva žena koja je dobila

Nobelovu nagradu i jedina osoba kojoj je to uspjelo u dvije naučne oblasti, njeno naličje otkriva jednako mnogo toga kao i njena naučna postignuća. U Poljskoj, u kojoj je odrastala, pohađala je „podzemni univerzitet“, jer tada ženama gotovo da nije bio dozvoljen pristup visokom obrazovanju. Kasnije, u Parizu, u skromnim životnim uslovima, balansirala je između porodice, studija i istraživanja. Iako je bila izložena opasnostima radijacije, kojom se naučno bavila, utjehu je nalazila u muzici (svirala je klavir), prirodi i jednostavnim trenucima šetnje sa suprugom fizičarom Pierrom. Ti mali rituali, jednostavni i ljudski, pomagali su joj da održi snagu duha i koncentraciju za svoja revolucionarna otkrića. Ona je, da podsjetimo, 1903. godine dobila Nobelovu nagradu za fiziku (za istraživanja radijacije), koju je dijelila sa suprugom Pierrom i još jednim fizičarom, a 1911. godine samostalno je dobila Nobelovu nagradu za hemiju (za otkriće polonijuma i radijuma). Zanimljivo je da je, pored supružnika Curie, još jedan član ove porodice dobio Nobelovu nagradu – njihova kćerka Irène. Njoj i njenom suprugu je 1935. godine dodijeljena Nobelova nagrada za hemiju. Porodica Curie je tako najpriznatija Nobelova „dinastija“.

Još jedna žena dobitnica Nobelove nagrade ima specifično naličje koje valja pomenuti. To je **Rita Levi-Montalcini**, italijanska neurobiološkinja. Ona je, tokom fašističke zabrane Jevrejima da se bave bilo čime (posebno naučnim radom), nastavila da eksperimente vrši u svojoj spavaćoj sobi te improvizovanom laboratoriju u podrumu i seoskom zaklonu, riskirajući time slobodu pa i život. Nakon rata je u SAD nastavila je svoja istraživanja nervnog tkiva. Nobelovu nagradu za medicinu dobila je 1986. godine – za revolucionarno otkriće nervnog faktora rasta. Bila je poznata po neiscrpoj energiji, ali i po dostojanstvu i eleganciji. Čak i u laboratoriji nosila je sofisticirane haljine i nakit, a frizura joj je uvijek bila uredna. Time je jasno pokazala da intelekt i naučna strast mogu ići ruku pod ruku s dostojanstvom i unutrašnjom snagom. U nauci je ostala aktivna sve do duboke starosti. Govorila je da njeno tijelo stari, ali ne i njen um. Doživjela je duboku starost – čak 103 godine..

NIKO KAO RABINDRANATH TAGORE

Ako bi se među nobelovcima trebao izabrati onaj koji je bio najsvestraniji, onaj čiji je obim interesovanja bio najveći, ne bi trebalo biti dileme ko bi to mogao biti. To je, bez ikakve sumnje, Indijac **Rabindranath Tagore**, koji je 1913. godine dobio Nobelovu nagradu za književnost. On je prvi ne-Evropljanin i prvi Azijat koji je dobio Nobelovu nagradu. Pisao je pjesme (napisao ih je više od 2.000), romane, dramske tekstove, kratke priče (smatra se utemeljivačem indijske kratke priče), eseje te filozofsku i društvenu prozu. Napisao je i tekst te muziku za himnu Indije i himnu Bangladeša. Obje himne su i danas himne ovih zemalja. Iako nije imao formalno slikarsko obrazovanje, Tagore se bavio i slikarstvom. Iza njega je ostalo preko 2.500 slika i crteža. Ostao je upamćen i kao reformator obrazovanja i društveni mislilac. Mnogo je putovao. Posjetio je preko 30 zemalja na pet kontinenata. Polovinom novembra 1926. godine bio je u posjeti Kraljevini Jugoslaviji, gdje je na Univerzitetu u Beogradu održao dva predavanja. Tagore je još za života postao istinska legenda, prije svega u Indiji.

NEPRAVDE NOBELOVE NAGRADE: MATEMATIKA I NIKOLA TESLA

Kada se govori o Nobelovoj nagradi i nobelovcima, bilo da se gleda s lica ili, kao u našem slučaju, s naličja, grijeh bi bio ne pomenuti matematiku i Nikolu Teslu. Jer, niti se matematika nalazi među naučnim disciplinama za koje se dodjeljuje Nobelova nagrada, niti se naučnik Nikola Tesla nalazi među dobitnicima ove nagrade.

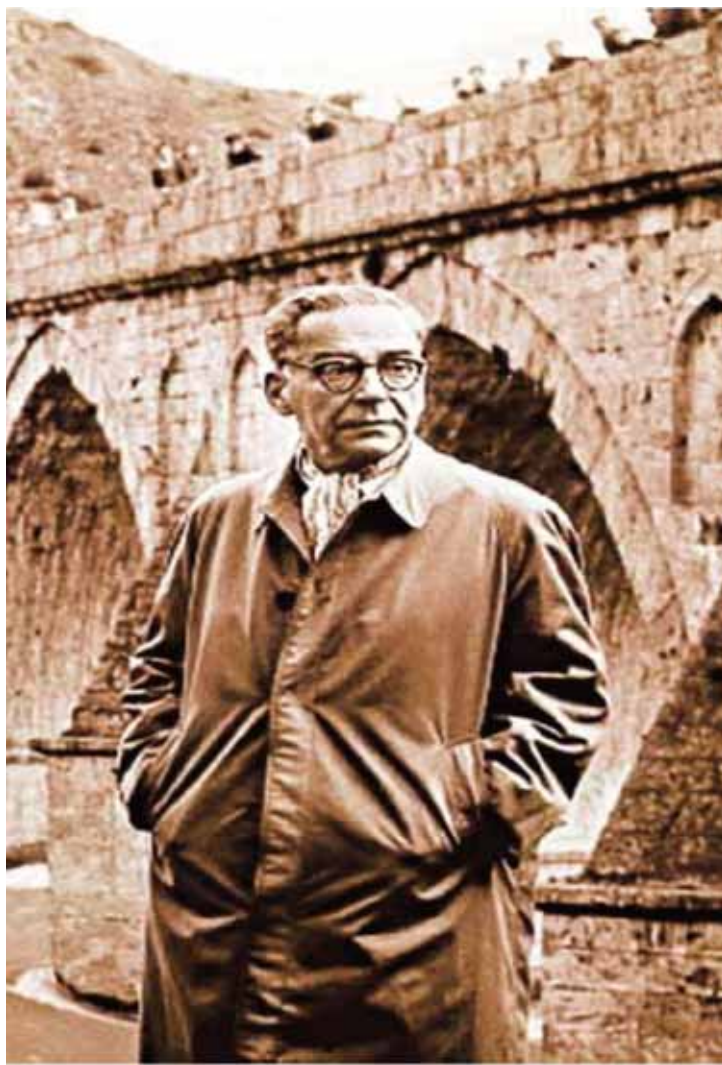
Kao što u Nobelovoj oporuci nije bilo ekonomije, tako nije bilo ni

Bezgranicna svestranost Rabindranath Tagore

matematike. Nepravda prema ekonomiji ispravljena je 1968. godine, ali nepravda prema matematici nije nikada. Danas ovo „prazno mjesto“ kod Nobelove nagrade simbolički popunjava prestižna Abelova nagrada za matematiku. Ipak, matematici je mjesto među Nobelovim nagradama. Ona je, iako apstraktna i formalna, takođe nauka: bazira se na logici i dokazima, služeći kao nevidljivi temelj prirodnim i tehničkim naukama. U filozofiji se matematika opisuje kao „kraljica i sluškinja u nauci“ – nezavisna i samostalna, ali i neophodna svima.

Nikola Tesla, za mnoge najveći izumitelj 20. vijeka, jedan je od najfascinantnijih i najkompleksnijih umova moderne nauke. Njegova priča s naličja otkriva briljantnog izumitelja snažne intuicije i čovjeka koji je živio gotovo asketski, opsjednut svojim idejama i potpuno posvećen naučnom radu. Njegovi izumi – od naizmjenične struje i indukcionog motora do bežičnog prenosa električne energije – oblikovali su modernu tehnologiju i svakodnevni život ljudi. Njegov život bio je mješavina vizije, usmjerenosti i neobičnih navika: radio je po noći, hranio se skromno (gotovo ritualno), vjerovao u numerologiju, izbjegavao društvo. Bio je izvan akademskog sistema i pomalo buntovnik u izvjesnom smislu riječi. Imao je sukobe, posebno s Thomasom Edisonom - navodno je odbio ideju da Nobelovu nagradu dijeli s njim. Međutim, ni Edison je nije dobio. Ipak, u Teslinoj usamljenosti i ekstremnom fokusu leži njegova veličina: čovjek čistog intelektualnog napora, čija je najveća nagrada bila uticaj na svijet, a ne institucionalno priznanje. Pamtiće se kao čovjek koji

Nobelovac s naših prostora Ivo Andrić

je čovječanstvu dao više nego što je ono bilo spremno priznati u njegovo vrijeme. Bilo je i istoriji Nobelove nagrade i nepravdi, ali je nepravda prema Nikoli Tesli vjerovatno najveća.

MEĐU NOBELOVCIMA IMA I NAŠIH

Na kraju ovog kratkog predstavljanja nekih nobelovaca s njihovog naličja, predstavimo i jednog nobelovca koji je naše gore list. Dakako, riječ je o posljednjem nobelovcu s naših jugoslavenskih prostora - **Ivi Andriću**, koji je 1961. godine dobio Nobelovu nagradu za književnost. Iako je on poznat prije svega po svojim romanima u kojima je u prvom planu Bosna i Hercegovina, iza njegove književne veličine krije se čovjek skromnih navika. U mladosti je volio fudbal. Bio je diplomat u raznim evropskim prijestolnicama. Mada nije volio raskoš, volio je lijepa odijela. Bio je i humanitarac, tako da je i dio novca koji je dobio uz Nobelovu nagradu donirao za biblioteke u Bosni i Hercegovini. Priče koje je stvarao nisu bile samo umjetnost – pisanje je za njega bilo misija i čin društvene odgovornosti.

I za sami kraj ove kratke priče o nekim nobelovcima s njihovog naličja, može se reći da ona pokazuje da njihova genijalnost nije samo rezultat znanja, niti je samo u titulama i nagradama, već i u njihovom životu u punom smislu te riječi – u ljudskosti prije svega, u igri, sumnjama, strastima i slabostima, u radoznalosti, upornosti i hrabrosti... Pokazuje i da su istinski nobelovci oni koji ne samo da mijenjaju svijet, nego i inspirišu svijet da sanja, istražuje i stvara.

Otkriven spomenik „Cvijet Srebrenice“ ispred Ujedinjenih nacija

Na Dan Ujedinjenih nacija, na Trgu Ujedinjenih nacija u Beču, svečano je otkriven spomenik „Cvijet Srebrenice“, simbol sjećanja, istine i opomene čovječanstvu.

Svečanosti su prisustvovali ministar za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, dr. Sevlid Hurić, i šef kabineta ministra, Jasmin Handžić, koji su ranije prisustvovali i postavljanju kamena temeljca za ovo obilježje. Njihovo prisustvo na ovom događaju potvrdilo je snažnu posvećenost Bosne i Hercegovine kulturi sjećanja i očuvanju istine o Genocidu u Srebrenici.

Projekat je realizirao Savez bosanskohercegovačkih udruženja u Austriji „Consilium Bosniacum“, uz podršku institucija iz Bosne i Hercegovine i Austrije, te brojne bh. zajednice u dijaspori.

Spomenik je posvećen žrtvama genocida u Srebrenici i trajno će svjedočiti o potrebi da Evropa i svijet čuvaju sjećanje, uče iz prošlosti i odlučno se suprotstave svakom obliku negiranja zločina i revizionizma.

Na svečanosti su prisustvovala Majke Srebrenice, brojne delegacije iz Bosne i Hercegovine, visoki zvaničnici Austrije, predstavnici Ujedinjenih nacija, diplomatskog kora i međunarodnih organizacija, te mnogobrojni građani koji su došli da odaju počast žrtvama i podrže poruku mira, istine i pravde.

Atmosfera na Trgu Ujedinjenih nacija bila je ispunjena emocijama i dostojanstvom u tišini koja je govorila više od riječi, sjećanje je postalo most koji povezuje prošlost, sadašnjost i budućnost.

„Srebrenica nije samo rana Bosne i Hercegovine, to je rana cijelog čovječanstva. Danas, kada ispred Ujedinjenih nacija u srcu Evrope stoji ‘Cvijet Srebrenice’, šaljemo poruku da istina ne zastarijeva, da sjećanje ne blijedi i da se ljudskost brani pamćenjem. Ovaj spomenik je naš zavjet da ćemo uvijek govoriti istinu, i kada je bolna, jer samo istina donosi mir. Svaka latica ‘Cvijeta Srebrenice’ podsjeća nas na izgubljene živote, ali i na snagu majki koje su iz bola izgradile simbol nade. Njihova hrabrost i dostojanstvo su svjetionik svijetu,“ poručio je ministar Hurić u svom obraćanju.

Ministar Hurić je istakao da je današnje otkrivanje spomenika više od čina sjećanja, to je poruka zajedništva, odgovornosti i vjere u čovječnost, te da Beč ovim činom postaje čuvar istine i prijatelj Bosne i Hercegovine.

Beč je tako postao mjesto trajnog sjećanja i opomene, ali i simbol zajedničke borbe protiv mržnje, negiranja i zaborava. Spomenik „Cvijet Srebrenice“ bit će trajni podsjetnik generacijama koje dolaze da se istina mora čuvati, pravda tražiti, a mir graditi, jer bez istine i sjećanja nema budućnosti.

SATIRA FEST

*Maja i Dinko pored spomenika Dositeju Obradoviću
u Studentskom parku u Beogradu*

Trg Republike u Beogradu, sa spomenikom Knezu Mihailu i Narodnim muzejom u pozadini

Piše: Dinko OSMANČEVIĆ

Ranu ujutro, 9. oktobra, krenuo sam autobusom iz Banjaluke put Beograda. Kada je u Bos. Gradišci, nešto kasnije, u isti autobus ušao aforističar i novinar Boško Grgić, već se moglo naslutiti da se u Beogradu sprema opasno druženje satiričara!

I zaista, cilj našeg odlaska u Beograd, bio je „Satira fest“, najveća, uz Jugoslovenske dane humora i satire u Pljevljima, i najznačajnija i najposjećenija manifestacija te vrste u našem regionu, ali vjerovatno i u Evropi.

U Beograd smo stigli nešto poslije podneva. Boška je dočekala rodica, a mene moja supruga Maja, koja je doputovala ranije, i svako se privremeno uputio na svoju stranu. Uz laganu šetnju Beogradom, onim starim, koji volim, daleko od novokomponovanog na vodi, Maja i ja smo svratili u Skadarliju. Davno sam joj obećao ručak u tamošnjem restoranu, ali varate se ako mislite da su lokali u Skadarliji preskupi. Cijene su umjerene, ipak je to boemska četvrt, a pravi boemi imaju dušu, ali ne i novac. Zato ne treba da čudi što su se kod našeg stola zadržali muzičari, koji su se pojavili. Srodne duše su se prepoznale, pa su nam za pare koje nisu bile dovoljne ni za jednu pjesmu, iz duše otpjevali čak tri. (Sa sobom sam imao samo karticu, a Maja i tek malo dinarske gotovine.) Dvije po našem izboru, a naš izbor je bio Tito narodne muzike, Halid Bešlić i njemu u čast, njegove Miljacka i Romanija.

U 17 sati, kod Česme u Knez Mihailovoj, našli smo se sa Tiho-mirom Jovanovićem Tikom, sekretarom Udruženja fanovi naučne fantastike, sa kojim smo u obližnjem lokalu, uz piće, pretresli aktu-

elne teme iz fantastičnih svjetova književnosti. Tika mi je uručio autorske primjerke moje zbirke Krimi priče, u izdanju SCI&FI društva. Iako se tek neke od krimi priča dotiču fantastike, iz Udruženja su odlučili da ih odštampaju u formi fanzina, koji me neobično podsjeća na nekadašnje roto romane, što me je oduševilo. Radi se o pričama koje su ranije većinom (od petnaest iz zbirke, njih osam) objavljene u Ilustrovanoj politici, ali i u mnogim pratećim zbirkama raznih festivala. Neke od njih su i nagrađene. Zaista sam prezadovoljan i presretan neobičnim poklonom mojih prijatelja iz Udruženja građana fanovi naučne fantastike.

Kasnije, kod čuvenog Kolarca, pridružili su nam se Svetislav Filipović Filip, predsjednik SCI&FI društva i njegova partnerka Snežana, kao i moja svastika Višnja i njen suprug Vule, tako da se kompletirao moj navijački tim za „Satira fest“.

„Satira fest“ već odavno se odomaćio na Kolarcu, hramu srpske kulture, u Maloj sali, koja po pravilu bude pretijesna da primi sve koji dođu da uživaju u britkim mislima vrhunskih satiričara Balkana, a to je nekoliko stotina ljudi. Radovao sam se (ponovnom) susretu sa učesnicima ovogodišnjeg festivala, a njih je bilo četrdeset, plus domaćini. Imao sam tu čast da sam većinu njih već odavno upoznao na raznim festivalima ili sličnim književnim druženjima.

Učesnici Satira festa, zajednička fotka, mala sala Kolarca

Restoran Zlatni bokal na Skadarliji

Selektor ovogodišnjeg Satira festa bio je Jovo Nikolić, a iz Bosne i Hercegovine među odabranima su se našli: Sedina Brkić, Stanislav Tomić, Boško Grgić, Živko Đuza, Momir Vasić i potpisnik ovog teksta.

O veličini i rejtingu festivala govori podatak da su se među učesnicima našla ponajveća imena srpske i svjetske satire: Savo Martinović, Slobodan Simić, Bojan Ljubenović, Nada Karadžić, Vitomir Teofilović, Mitar Đerić Laki, Dragutin Minić Karlo, Jugoslav Vlahović, Tošo Borković, Miroslav Sredanović, Rade Đergović i mnogi drugi. Iz Hrvatske je došao Zlatko Tomić, koji uzgred piše i naučnu fantastiku, vidjeli smo i legendu makedonske satire Mila Đordioskog, kao i mladog izuzetno kvalitetnog Bojana Rajevića sa Cetinja. Iz Švajcarske je stigla naša prijateljica Daliborka Šišmanović Kepčija. I sva druga imena su vrhovi satire, ali prostora je malo da ih sve pomenemo. Još bih samo dodao Mariju Randelović zamjenicu sekretaria BAK-a (Beogradskog aforističarskog kruga) koja je pored samog nastupa bila i djevojka za sve kada je organizacija festivala u pitanju.

Briljantni voditelj festivala već godinama je Miodrag Stošić, diplomirani politikolog za međunarodne poslove, koji se ipak bavi televizijskom i radio scenaristikom i voditeljstvom. Osnivač je kabarea

Dinkov nastup na Satira festu (Nik Slotter banjalučke satire, kako ga je najavio voditelj)

Dinko pored biste Ilije Milosavljevića Kolarca u holu njegove zadužbine

Grbave tange, pa i ne čudi što je njegovo predstavljanje autora i vođenje programa jedan izuzetno duhovit stand-ap nastup. (Potpisnika ovih redova najavio je kao banjalučkog Nika Slotera satire. Oni upućeniji znaju da je ovo velika čast za nekoga ko svojim aforizmima „ujeda“ nedemokratsku i tiransku vlast.)

Ovogodišnje dvadeset treće po redu izdanje Satira festa posvećeno je nedavno preminulom srpskom književniku i akademiku, Ljubomiru Simoviću, tako da je sam moto festivala „Galop na puževima“ preuzet iz naslova njegove knjige eseja i razgovora.

Stanje kod nas ali i u svijetu je takvo da je tokom večeri kod svih autora dominirala oštra, beskompromisna satira, začinjena pitkim humorom, što je izazivalo salve smijeha i brojne aplauze prepune sale. Dvočasovni program sve vrijeme je držao pažnju i rekli bismo proleto začas.

Na kraju Satira festa, Umetnički savet festivala podijelio je nagrade. Za ukupan doprinos satiri dodijeljena je Nebojši Ivaštaninu iz Gradiške, nekadašnjem gradonačelniku tog grada i nekadašnjem ambasadoru Bosne i Hercegovine. Priznanje za promociju satire u svijetu dobio je Dražen Jergović iz Hrvatske. Nagrada „Rastko Zakić“ za najbolju pjesmu dodijeljena je Simonidi Benjeglav za pjesmu „Re-

fren“, nagradu za najbolju satiričnu priču ponio je poznati karikaturista Tošo Borković za priču „Rašljar“. Jugoslavu Vlahoviću uručena je nagrada „Nikola Otaš“ za ukupan doprinos satiričnoj karikaturi, nagrada za „Satiričnu hrabrost“ dodijeljena je književniku i kolumnisti Dejanu Iliću, uredniku „Peščanika“. Veteran satire Savo Martinović dobio je nagradu „Vesna Denčić“ za najbolju seriju aforizama, a najprestižniju nagradu festivala, nagradu „Vuk Gligorijević“, za najbolji izgovoreni aforizam na manifestaciji, osvojio je naš Zvorničanin, Stanislav Tomić. Njemu i svim ostalim nagrađenim, ali i svim ostalim autorima iskrene čestitke za divno veče na Kolarcu, u hramu kulture na Studentskom trgu broj 5. Sve i jeste bilo za čistu peticu.

Nakon festivala, većina učesnika uputila se u jedan obližnji lokal na zakusku i druženje koje je potrajalo do duboko u noć.

Kraj još jednog uspjelog Satira festa nije bio i kraj književnih aktivnosti Maje i mene u Beogradu. Čekale su nas još neke promocije uglednih književnih časopisa i zbornika („Scena Crnjanski“ i „Između dva sveta“) u Udruženju književnika Srbije, u Francuskoj 7, ali o svemu tome, nekom drugom prilikom.

PANSION VILLA EVA
OMIŠALJ - OTOK KRK
SAMO 5km od aerodroma RIJEKA
Bara 5 km från flyggplatsen Rijeka
otvoreni smo cijelu godinu
Vi har öppett hela året

Privatna plaža, restoran i pizzeria u sklopu pansiona
Privat strand, Resturang och Pizzeria tillhörande själva pensionat
više informacija na WWW.VILLA-EVA.COM
Mer informatio på

Bosnia House

U Bosanskoj kući osnovana prva Ukrajinska dječija biblioteka

BH UK Network

Birmingham – Bosanska kuća je u nedjelju oživjela bojama, muzikom i emocijama dok su se zajednice okupile na humanitarnom koncertu „Čitanje srcem“, organizovanom u znak podrške osnivanju **prve Ukrajinske dječije biblioteke u Birminghamu**.

Događaj je okupio porodice, umjetnike i ugledne goste sa

zajedničkim ciljem – izgraditi prostor u kojem će ukrajinska djeca moći čitati, učiti i s ponosom njegovati svoje naslijeđe u sigurnom okruženju.

Među počasnim gostima bili su **gradonačelnik Birminghama Zafar Iqbal**, komesar za policiju i kriminal Zapadnog Midlandsa, **Simona Foster**, **Frances Thomas** iz Tima za preseljenje i migracije Gradskog vijeća Birminghama, te **Richard Burden**, direktor organizacije Remembering Srebrenica. Proslavi su se pridružili i lokalni vijećnici te predstavnici zajednice, potvrđujući zajedničku posvećenost uključivosti, solidarnosti i međusobnoj podršci.

Otvarajući događaj, **dr. Anes Cerić**, generalni direktor *Mreže Bosna i Hercegovina UK* i počasni konzul Bosne i Hercegovine, osvrnuo se na značaj ovog susreta: „Događaji poput ovog podsjećaju nas zašto smo stvorili Bosansku kuću – mjesto gdje se kulture susreću, iscjeljuju i zajedno rastu. Ukrajinska dječija biblioteka bit će simbol otpornosti, ljubavi prema znanju i snage zajednice.“

Bogati kulturni program uključivao je recitacije učenika **Ukrajinske dopunske škole ‘Vodohrai’**, nastupe grupe **King Bayan** iz Coventryja, plesnog ansambla **Hoverla** iz Derbyja, te solistkinja **Katerine Vereshchake**, **Yulii Marka**, **Anastasije Malysh** i **Melise Kogut**. Gostujući nastup bosanskog folklornog ansambla „**Fahira Hasedžić**“ dodatno je istakao trajno prijateljstvo između bosanske i ukrajinske zajednice – dvije zajednice koje povezuje iskustvo raseljenosti i ponovne izgradnje života.

U središtu koncerta bila je simbolična prezentacija knjiga koje su

Maria Shvenko, manager at the Bosnia & Herzegovina UK Network and head of the Ukrainian programme at Bosnia House

donirale porodice i prijatelji, a koje će činiti osnovu nove Ukrajinske dječije biblioteke koja će trajno biti smještena u Bosanskoj kući.

Pokretačka snaga ove inicijative bila je **Maria Švenko**, menadžerica u **BH UK Networku** i voditeljica ukrajinskog programa u Bosanskoj kući. Maria je osmislila ideju o dječijoj biblioteci i s velikom posvećenošću i strašću koordinirala sve aktivnosti vezane za organizaciju događaja.

„Kada vidim našu djecu kako čitaju ukrajinske knjige, pjevaju ukrajinske pjesme i plešu u narodnim nošnjama – vidim nadu,“ kazala je **Maria Švenko**. „Ova biblioteka nije samo o knjigama. Ona je

način da djeca, iako daleko od domovine, srcem ostanu povezana s njom. Neizmjereno sam zahvalna svim roditeljima, volonterima i mojoj kolegici Katji što su pomogli da ovaj san postane stvarnost.“

Proslava je završena zajedničkim ručkom s tradicionalnim ukrajinskim jelima koja su pripremili roditelji učenika škole Vodohrai, u vedroj atmosferi zahvalnosti i prijateljstva.

U **Bosanskoj kući** danas djeluju tri dopunske škole – **bosanska, sirijska i ukrajinska** – koje svake sedmice okupljaju više od **250 mladih ljudi**, odražavajući duh obrazovanja, otpornosti i multikulturalnog zajedništva koji čini srž ovog jedinstvenog centra.

Dr Anes Cerić, Frances Thomas, gradonačelnik Zafar Iqbal, Simon Foster

Concert supporting the creation of Birmingham's first Ukrainian Children's Library

Bosnian dance group "Fahira Hasedžić"

Ukrainian Supplementary School "Vodohrai"

Hoverla Dance Ensemble from Derby

Knjige- donacija za Ukrajinsku biblioteku u Bosanskoj kući

Snovima izvezen trenutak ljepote... ...ostade u pjesmi, da se ljepota ne bi izgubila

Foto: Mirsad Filipović

Ismet Bekrić (u »Banjalučkim žuborima«)

Tog ljeta (a prošlo ih je više od deset, kad je ovo pisano), Vrbas je ponovo ljepše žuborio – na njegovim obalama ponovo je bilo mnogo Banjalučana, rasutih svijetom, koji su došli po komadiće starih slika, onih koji im još nedostaju ili koje više nikada neće pronaći. Kao kad se kamenčići sa sedara žele zaustaviti, okupiti, negdje kraj Tulekove brane, negdje na Hadžihivzinoj, kod mlinova, na Abaciji, kod Studenca, ispod Kastela, na Halilu, pod orasima, ili na Adi... A voda ih neumoljivo nosi. No, oni su ipak tu. Kao i brojni Banjalučani koji u svoj grad dolaze kao na hodočašće, nastojeći da ostanu što duže. Ipak je relativno malo onih koji svoje nove adrese, negdje na sjeveru, negdje preko oceana, zamjenjuju zastalno svojim nekadašnjim.

»Neka ih, nek samo dolaze, pa makar i ovako, tokom ljeta«, govorio je tada prof. Muhamed Kulenović, predsjednik Zajednice udruženja građana Banjaluke, jedan od onih koji se vratio ne misleći na ponovni odlazak. »Lijepo je kad se ovako susrećemo, kad pričamo, pa kad i zapjevamo »u Šeheru, kraj bistra Vrbasa«. Ovo je naš grad, ma gdje bili.«

NA IZVORU POEZIJE

Vrbas je, pretočen u boje, tekao i kroz galeriju slikara Enesa Mundžića, u njegovom Gornjem Šeheru. Na umjetnikovim grafikama – slapovi i odsjaji zgusnuli su se u koloritne cvjetove.

I kap po kap,
i slap po slap,
u rijeke cvijet
stao sav svijet...

U sebe gledat
i svijetu predat
najljepše boje,
sjećanje svoje.

Ova izložba grafika i promocija monografije slikara Enesa Mundžića, u njegovoj galeriji što se sve više primiće Vrbasu, kao i izložba slika likovnog umjetnika i pedagoga Alije Sarača, u Hrvatskom kulturnom centru, gdje smo ponovo osjetili sve ljepote banjalučkih boja, bile su najljepši uvod u književnu manifestaciju »Vezeni most«, održane 16. jula, u avliji rodne kuće pjesnikinje Nasihe Kapidžić.

Bosansku kuću, sa bašćom koja se blago spušta prema rijeci, i avlijom prepunom cvjetova i starina, od ulice dijeli povisok zid. A na tom zidu, na onoj strani, prema ulici, zlonamjerne ruke su samo dvatri dana pred susret zapisala riječi koje su imale za cilj da provociraju, da uguše žubor poezije i dobrote. Ali, preko »Vezene mosta« nikad

Radmila Karlaš, Enisa Bajrić, Enes Mundžić i Mirsad Filipović

nije prešlo toliko zaljubljenika u lijepu riječ; avlija pjesnikinje bila je prepuna, kao nekad, u najbolja banjalučka vremena, kad se nije gledalo ko je ko.

I svi su bili na ovoj strani zida, na kojoj je bilo mjesta samo za riječi prijateljstva, suživota i dobrote.

»Ova strana zida je, vidite, čista, na njoj ništa ne piše. Na njoj ima mjesta samo za stihove i prijateljske riječi, i zato nam je drago da vas je toliko na ovoj strani«, rekao je Nasihin brat Enes, koji je brojne Banjalučane pozdravio u ime porodice Kapidžić.

I, na ovoj strani zida čulo se mnogo pjesničkih riječi i metafora koje su željele da, zapravo, poruše sve zidove, sve barijere koje se stvaraju da bi se ljudi, prijatelji, komšije udaljavali, otuđivali, proganjali, zaboravljali.

O misiji poezije, i dobrote, u ovim vremenima podjela govorio je i književnik i predsjednik Društva pisaca BiH Gradimir Gojer, koji je naglasio značaj ovakvih književnih susreta, koji treba da traju, kao što traje i poezije Nasihe Kapidžić. A da pjesnička riječ ima snagu melema i vjere, da dobro mora pobijediti svako zlo, dokazali su i sami pjesnici: Enisa Osmančević Čurić, Aleksandra Čvorović, Tanja Stupar, Kemal Mahmutefendić, Ranko Risojević, Mirsad Bećirbašić, Zvonko Tarle, Jovan Joco Bojović, Šefik Daupović, Nikola Vukolić i Ismet Bekrić.

I tako, kao što napisa Enisa Osmančević Čurić, u pjesmi posvećenoj istaknutoj banjalučkoj i bosanskohercegovačkoj poetesi Nasihi Kapidžić, »snovima izvezen trenutak ljepote / ostade u pjesmi«, »da se ljepota ne bi izgubila«.

NEK PLOVI LAĐA...

Tog toplog julskog predvečerja, kad se, već po treći put, jedan luk Nasihinog »Vezanog mosta« spustio i u njenu avliju, u njenu bašču, na obale Vrbasa, stihovi i riječi sjećanja i nostalgije uspinjali su se i uz basamake stare kuće. Kao da su željeli zaviriti i u Nasihinu sobu, i oživjeti čudesni svijet djetinjstva i poezije.

Slavko Podgorelec, Ismet Bekrić i Muhamed Kulenović
u Nasihinoj bašči

Enesova soba

A u Nasihinoj sobi, nad kojom bdije njena sestra Beba, likovna umjetnica i pedagog, kao da odjednom ulazimo u neki drugi svijet, u kojem vrijeme želi da sačuva dah i ljepotu sećija, mangala, čilima, starih žubora i djetinjstva. Kroz bjelinu zida tražimo stihove koje je pjesnikinja zapisala, sjećajući se svoje majke i svoga djetinjstva:

»U sobi djevojčica
išarala zidove –
za svoju mamu
nacrtala svatove...
A mama rekla
glasno, u sreći:
Neka se ova
soba ne kreći.
Nek plovi lađa
nacrtana
još mnogo sati
i mnogo dana.«

Beba pokazuje brojne knjige, fotografije i dokumente koji svjedoče o životu i stvaralaštvu pjesnikinje koja je sklopila oči u opkoljenom u ubijanom Sarajevu, ali koja je ipak ostavila vezene mostove, da preko njih dolazimo u svoj grad, u svoje gradove, i jedni drugima u susret.

I da ne bude zidova. I onih strana.

...

Nažalost, kad se prisjećamo ovog zapisa o »Vezanom mostu« i susretu kraj Vrbasa, zidova još ima. Nećemo ih sad brojati, dovoljan je i jedan, i zato ćemo opet i sada, krajem 2025. godine, poželjeti da nam iduća godina, i one koje dolaze iza nje, bude što više u znaku mosta i mostova koji nas povezuju, upućuju jedne na druge, da bismo bili što bliži, što radosniji, slušajući žubor Vrbasa i naših glasova, želeći da se u jednom slapu ogleda cijeli svijet.

Jedan od simbola grada je Dajak

Pjesnik na Klupi plavog različka

Pripremio: Ismet Bekrić

Banjalučki pjesnik u Danskoj, Denis Dželić, svoj književni opus obogatio je s dvije nove knjige - „Pjesnik“, i „Klupa plavog različka“ – koje je predstavio na Međunarodnom sajmu knjiga u Geteborgu, potom na Međunarodnom sajmu knjiga u Sarajevu, a svoje riječi podijelio je i sa „Riječima sa Une“ u Bihaću. Knjige kao izdavač potpisuje „Planjax komerc“ (2025).

O knjizi „PJESNIK“:

„Poezija za mene nije samo forma – ona je disanje moje duše u riječima.“

U knjizi „Pjesnik“ išao sam korak dalje u svom poetskom izražaju, ističe autor, stapajući granice između proze i poezije u jedinstvenu sintezu lirskog života. Ova zbirka je moj duhovni dnevnik – dnevnik izbjeglice, romantičara, sanjara, hodača po rubovima sjećanja i snova.

Koristim stih kao sredstvo intimne borbe i ljepote, kao suočavanje sa zaboravom i boli, ali i kao slavljenje ljubavi, domovine i same umjetnosti pisanja. Moje pjesme nisu samo refleksije – one su svjetionici u magli svakodnevice. Metaforične su, dirljive, ponekad gorke, ali uvijek duboko ljudske...

Ova knjiga je i moj intiman hommage voljenima: Seni, domovini, književnim uzorima, ali i samoj Poeziji. Pišem i o zaboravu – tom najtišem ubici – ali ne prestajem vjerovati u snagu riječi.

„Pjesnik“ nije knjiga koju se samo čita – s njom se razgovara, tiho i u četiri oka. Ona je moja ispovijest, priznanje i molitva. Ovom knjigom potvrđujem ono u što duboko vjerujem: pjesništvo nije samo zanat – ono je način da se preživi.

DOBRO JUTRO, POEZIJO

Srce voli da skita,
Za dozvolu ono ne pita,
Otisne se jutrom u opasne predjele,
Izbjegne litice smutnje, kanjone slutnje,
Zavuče se u ljubavne doline muške žudnje,
Šapnem joj tiho na uho:
Dobro jutro, Poezijo.

Jutros paun žudnje ključa po tipkama klavira,
“Beautiful Piano Music”
Šepuri se ispred mene,
A nježni tonovi muzike podižu misli
U neke visine s kojih vidim sebe,
I poeziju kako noktima mrak grebe.

Sanjarski gledam u uličnu lampu,
Po bijelom papiru rastrčali se mravi slova,
Prsti tipkaju po nevidljivoj klavijaturi.
Nježno i svježije, kao žena poslije tuširanja,
Polako se uvlači jutro u sobu,
Na listu papira ostaju slova:
Dobro jutro, Poezijo moja.

Volim te antički,
Sentimentalno, transcendentalno,
Ružno je spavati, a ne sanjati te,
Ružno je živjeti, a ne ljubiti te,
Sanjati te, a ne smiješiti se.
Tvoj usnuli ljubavnik, Poezijo moja.

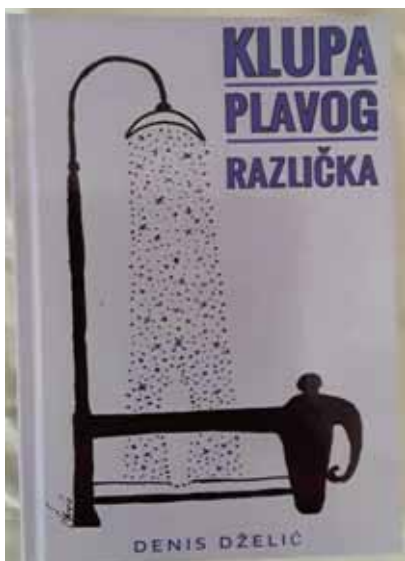
Vitla me u stomaku, treperim sav,
Uz jutarnju kafu, naša se ljubav zaigra,
To u akvarijumu srca
Jato ribica pliva kraj morske trave,
A ona leprša, leluja ko trbušna plesačica.
Potom se umiri u mjestu, a sva drhti.
To je to, taj osjećaj što me vrti,
Volim te, Poezijo moja, do smrti.

Dišem. Pišem. Brišem.
Tu sam uz vrelu kafu što bistri usijane misli,
Što hladi toplo tijelo koje vrije žudnjom.
Gledam u vjetar kako mete jutro,
Mislím na tebe.
Bila si u mokrim snovima,
U nemiru jorgana.
Dobro jutro, Poezijo moja nedosanjana.

PJESMA KOJE NEMA

Negdje na dnu bunara duše
Pjesma jedna kunja,
Zavedena lažnim obećanjima sna,
Htjela je poletjeti krilima lirike,
Vječnom slavom okovana.

Poezija treba osjećaje da dira,
Miluje sentimentalne duše,
Piše po kajdankama neba,
Muzikom i notama violine
U stihovima svira.

Napiši je iako misliš da dobra nije,
Bolje je tako
Nego da ostane u tebi
Kao ubijena pjesma,
Poput tereta odbačena i sama.

Zbog pjesme koje nema,
Što nije ugledala svjetlo dana,
Ljubav krivi i kudi,
Nije je dovoljno bilo
Da srca bilo zapali i muze probudi.

**O knjizi „Klupa plavog različka“:
Tamo gdje se prošlost i budućnost dodiruju**

U svojoj najnovijoj knjizi „Klupa plavog različka“ autor, kako piše, vodi čitatelja na lirsko putovanje kroz melankolične pejzaže vlastite duše – duše prognanika, sanjara i čovjeka zaljubljenog u riječ. Klupa, taj naizgled običan predmet, postaje simbol mog unutarnjeg svijeta – mjesto gdje se prošlost i budućnost dodiruju, a sadašnjost se ogoli i pokaže u svom punom svjetlu.

Kroz mozaik kratkih priča, eseja i pjesama pišem o ljubavi, gubitku, zavičaju, usamljenosti i snovima. Svaka klupa u ovoj knjizi ima svoje ime, svoj glas i svoju poruku – od „klupe spasa“ do „klupe zavjeta“ i „klupe NN“. One zajedno čine moj emocionalni dnevnik izgnanstva, ali i univerzalnu potragu za smislom, koja se tiče svakoga od nas...

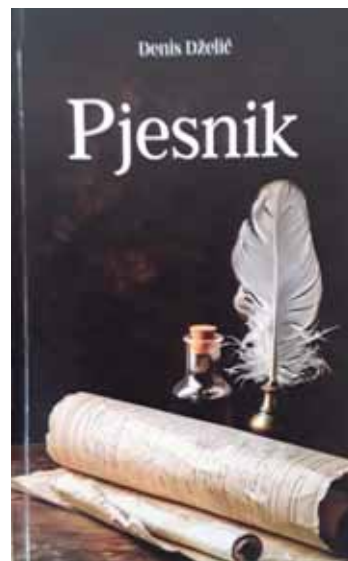
„Klupa plavog različka“ nije knjiga koju se čita u jednom dahu – ona se doživljava. S njom se sjedi, kao na klupi u parku, i u toj tišini dijele se vlastita razmišljanja. Ovo je knjiga za one koji traže dublje značenje, za one koji znaju koliko tišina može boljeti, ali i koliko poezija može liječiti.

O KLUPAMA

Klupa je ljudska mjera, ispod se u blatu guši, iznad astralno lebdi, vrijedi samo kad se na njoj sjedi. Neke su stvarne, neke imaginarne, ali svaka ima svoju priču, pouku ili poruku; o ljubavi, žudnji, šutnji, slutnji, tuzi, nesreći, sreći...

Svako sjedenje na klupi je meditacija. Misli se otrgnu kontroli i pojure samo njima poznatim putevima. Pojure nekontrolisano, polete ka nebu, ali klupa je moje sidro koje me veže za javu.

Izaberi neku, sjedi, pročitaj, možda se tu sretnemo!

PLAVI RAZLIČAK

Nisam posebno lijep,
ni mirisav nisam,
ljubav majke zemlje i divljeg vjetra
udahnuše mi život,
buđenje svijeta ugledah.

Na procvalom travnjaku proljeća,
magla jutra bisernim kapljicama
lice mi umi,
zlatnožuti jaglac sa neba
ugrija sjajem i topline,
al' ne osjetih miris svoj.

Laticama modrim,
očima vedrim nebesnim,
zavedoh pjesnika sa klupe,
spusti me nježno u stih čaše vode,
u oazu moćnog mira,
tu njemu zamirisah,
miruha trag u poeziji osta.

ALEJA PISACA

Kroz fatamorganu ljetnog dana
odjekuje eho koraka mušketira,
počasna straža Aleje pisaca
stupa u mjestu,
ptice sa krilima knjiga skakuću sa grana.

Među njima i moj prognanički život,
težak k'o hercegovački kamen,
pun čemera i briga,
hrani se halvom bosanske zemlje,
poji bisernim vodama planinskih rijeka,
mije vrelin dahom sunca.

Šakama se grčevito držim za busen domovine,
plutam morem vremena.
Poezija leprša kao crveno lišće džanarike,
u meni vrije vrelo zlatonosne rijeke pjesme
i vječno zalijeva Planjaksov vrt poezije.

Munib Maglajlić
USMENA LIRIKA
BOŠNJAKA

Munib Maglajlić
USMENA BALADA
BOŠNJAKA

Oj, djevojko, džidžo moja...

Uz knjigu »101« sevdalinka, koju je priredio prof. dr. Munib Maglajlić

Pripremio: Ismet Bekrić

»Okolnosti pod kojima je nastala ljubavna pjesma poznata pod nazivom sevdalinka ostvarile su se prodorom istočnjačke islamske kulture na Slavonski Jug, prodorom čiju je trajnost omogućio onaj dio stanovništva srednjevjekovne Bosne koji je prihvatio islam. Svekoliki život bosanskohercegovačkih gradskih sredina, nastalih po osmanskim osvajanjima na Balkanu, doveo je do stvaranja sevdalinke.« Tako **prof. dr. Munib Maglajlić** počinje svoj pogovor knjizi »101 sevdalinka«, koju je priredio i za koju je odabrao najljepše što se pjevalo i što je zaživjelo i kao literatura.

Ta sevdalinka, koja je odisala posebnom suptilnošću, prije svega kad govori o ljubavi, zapamtila je »i živopisnost bosanskohercegovačkih gradova i kasaba i opjevala njihove znamenite dijelove...« Opjevala je i Banju Luku »i njene ravnine, banjalučke teferiče i plahoviti Vrbas, koji je imao snage da izvali i ponese jablan sa obale...«

O ovom izuzetno vrijednom naučnom i

književnom ostvarenju, u pogovoru ovog izdanja Prve književne komune u Mostaru (izašla iz štampe 15. decembra 1977. godine), pisao je tada **dr. Muhsin Rizvić**:

»Munib Maglajlić već duže vremena se bavi izučavanjem fenomena sevdalinke, iz čega je proistekao čitav niz studija, ogleda i članaka iz njegovog pera, zapaženih u našoj naučnoj i književnoj javnosti. Knjiga 101 SEVDALINKA također je jedan od rezultata toga rada. Sastavljena je stručno, sa potrebnom naučnom aparaturom i informativnim pogovorom, po sasvim određenom planu i sa posebnom namjerom i ciljem: da prezentira izvor sevdalinke koji bi ukazao na stihovne oblike ove pjesme, na vrste njenih motiva i senzibiliteta, na tipove njene specifične strukture i vrste njenog poetskog kazivanja, zatim na njena duhovna i emocionalna izvorišta i ambijente u kojima je rođena. Kompozicija ove knjige izvršena je sa umjetničkom pretenzijom estetske razvojnosti i cjelovitosti: da se postigne ritam u više planova u okviru spomenutih karakteristika ove pjesme.«

To nabolje potvrđuje i izbor sevdalinke iz ove izuzetno vrijedne knjige koju je likovno obogatio slikar **Safet Zec**.

Srdo moja...

Srdo moja, ne srđi se na me!
Jer ako se ja nasrđim na te,
sva nas Bosna pomiriti neće,
ni sva Bosna, ni Hercegovina,
ni sva sela oko Sarajeva,
samo mogu tvoja medna usta!

Ašikovah...

Ašikovah tri godine dana,
i dohodih dragoj pod pendžere,
a još dragu vidjeti ne mogu!

Na prozoru mreža okovana,
koja mi je pamet zaniijela,
pamet nosi, draga se ponosi!

Nek ponosi, nek mi pamet nosi,
da bog da je voda odnijela,
i u moje ruke donijela!

Uzeh đugum...

Uzeh đugum i maštrafu,
pođoh na vodu.

Kad na vodi moja draga,
lice umiva!

Kad smo bili na sastanku,
zagledasmo se!

Kad smo bili na sred bašče,
poljubismo se!

Kad smo bili na vrh bašče,
darovasmo se!

Kolika je...

Kolika je šehar Banja Luka,
u njoj ima trista djevojaka.

Svaka ima po ašika svoga,
l'jepa Fata trudes' i jednoga.

Al' ne prođe ni godina dana,
sve se cure redom udadoše,
l'jepa Fata osta neudata!

Sadih almu...

Sadih almu na sred Atmejdana,
gledah dragu devet godin' dana.

Kad je alma za trganje bila,
moja draga za ljubljenje bila.

Dode jaran, odvede mi dragu,
pa me jaran u svatove zove.

Muka poći, još teže ne poći:
ako pođem – nagledah se jada,
ne pođem li – neću vidjet' dragu!

Oj, djevojko...

Oj djevojko, džidžo moja,
džidžala te majka tvoja,
nadžidžanu men' te dala,
dala pa se pokajala!

Jer ja jesam kujundžija,
kujundžija Sarajlija,
što no kuje tepeluke,
a na ruke bezenluke!

Oj, djevojko, džidžo moja,
džidžala te majka tvoja,
nadžidžanu meni dala,
sa mnom džidže potrgala!

Otkako je...

Otkako je Banja Luka postala,
nije ljepša udovica ostala,
nego što je Džafer-bega kaduna!

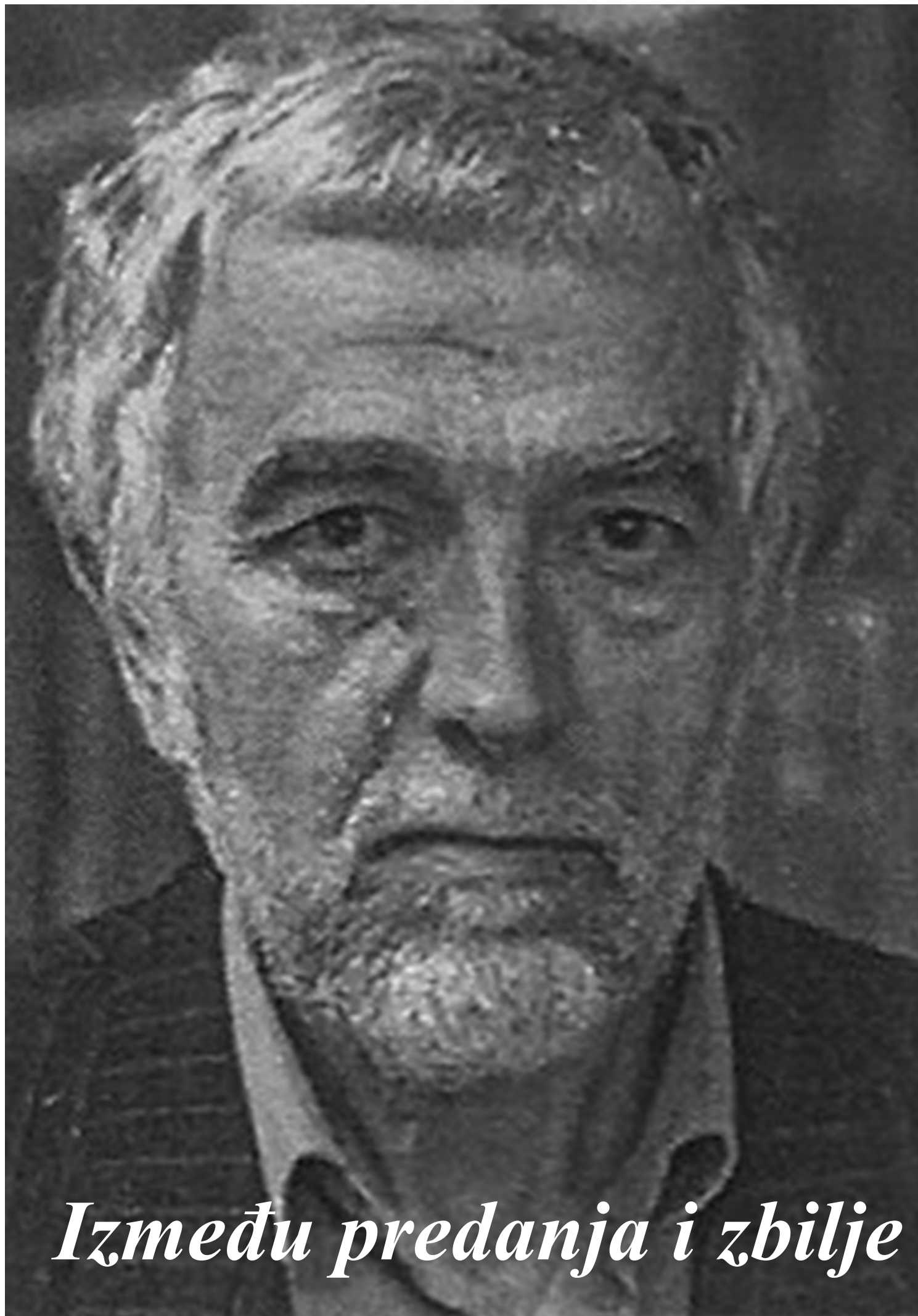
Nju mi prosi sarajevski kadija;
ona neće sarajevskog kadiju,
ona hoće banjalučkog bekriju!

Mujo kuje...

Mujo kuje konja po mjesecu,
Mujo kuje, a majka ga kune:
»Sine, Mujo, živ ti bio majci,
ne kuju se konji po mjesecu,
već po danu i jarkome suncu!«

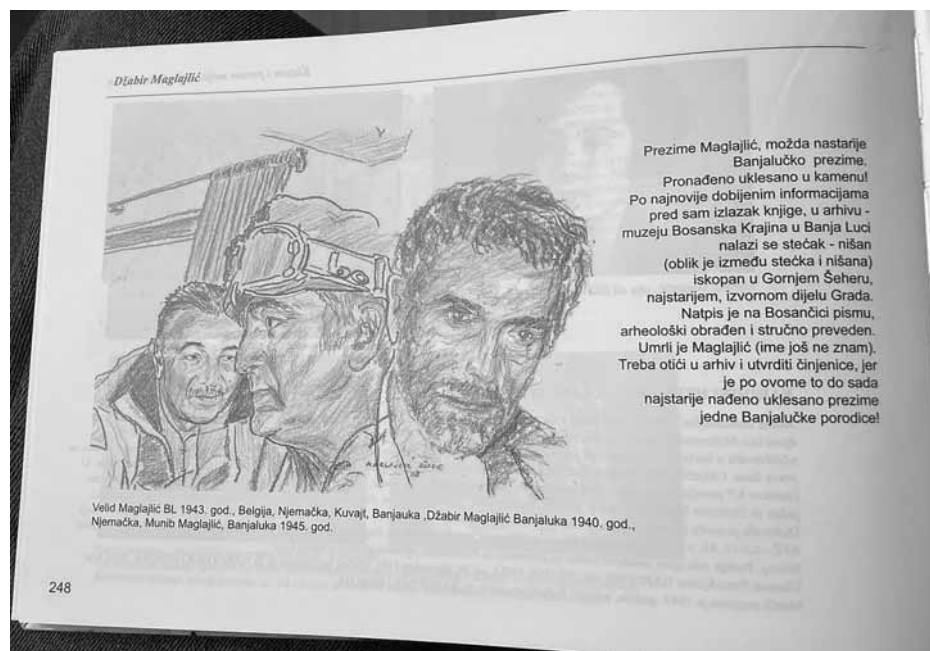
»Ne kuni me, moja mila majko,
jer kad meni na um padne draga,
ja ne gledam sunca ni mjeseca,
nit' moj doro mraka ni oblaka,
već me nosi dragoj pod pendžere!«

Između predanja i zbilje

Uz 80-godišnjicu rođenja i 10-godišnjicu smrti prof. dr. Muniba Maglajlića: O jednoj banjalučkoj baladi

Krajem 2015., godine, iz Sarajeva nas je zapljusnula tugom vi- jest, da je u 70. godini života preminuo iznenada prof. dr. Munib Ma- glajlić, naš sugrađanin i istaknuti naučni, kulturni i pedagoški stvaralac u oblasti obrazovanja i književnosti, prije svega narodne. Objavio je niz radova i knjiga koje se znalački i esejistički bave sev- dalinkama, muslimanskim usmenim baladama, usmenim pjesništvom i dr. Njegovi tekstovi nastaviti će živjeti kao čudesni svijet između pre- danja i zbilje, usmene i napisane riječi i pjesme.

O svijetu sevdalinki čitali smo odlomak iz pera dr. Muniba Ma- glajlića na stranicama Banjalučkih žubora »Ostani tu« (2016.), iz kojega je i ovaj tekst o jednoj banjalučkoj nesretnoj ljubavi.

Balada o potopnici (utopljenici) Bisernazi, sa temom smrti rasta- vljenih ljubavnika, pripada krugu muslimanskih balada sa lokalnim obilježjima, od kojih su najpoznatije Balada o Morićima, Balada o na smrt osuđenom Ibrahim-begu i Balada o Hivzi-begu Đumišiću... Posebnu draž ovoj baladi daju lokalna obilježja: situirana u Banju Luku, ona i imenima protagonista i u lokalitetima koji se u njoj spo- minju i čine pozornicu baladičnog zbivanja sadrži nešto samo njoj svojstveno, nešto čega drugdje nema. Ovom lokalnom bojom postiže se u baladi o potopnici Bisernazi osobit ugođaj, po čemu se ona, već pri prvom čitanju, izdvaja u srazmjerno manji krug lokalnih balada, prema neuporedivo većem koji čine pjesme gdje je lokalno obilježje izbljedinilo ili ga nikad nije ni bilo.

Ova je balada u punom značenju banjalučka, jer je nastala u Ba- njoj Luci, u njoj je zabilježena i što je možda najvažnije – autentična je u svojoj lokalnoj obojenosti. Jer, lokaliteti koji su u pjesmi spo- menuti, odnosno scena središnjeg zbivanja u baladi, podudarni su sa stvarnom topografijom ovog dijela Banje Luke, što samo po sebi ne čini vrijednost u ovoj baladi, ali je zato otkriva kao izrazito banja-

lučku i pomaže da se ustanovi proces njena nastanka i života lokal- nih balada općenito. Mezar potopnice Naze stajao je uz samu obalu Vrbasa, kako navodi Ibrahim Džafčić i kako se može vidjeti i na me- đuratnim fotosima ovog kraja. To mjesto, na prelazu iz nekadašnje mahale Stupnice prema Sitarima i Gornjem Šeheru, nalazi se u visini vrbaskog lokaliteta zvanog prvi mlinovi, jer su tu – zbog neobično velikog pada vode – odvajkada stajali mlinovi na obje obale. U prom- jenama vlasnika moguće je da je brana ispred mlina na desnoj obali Vrbasa – gdje se nalazio Bisernazin mezar – nekada nosila naziv Ho- tića bent. Kako se mahala Stupnica pružala uz obalu Vrbasa, Kara- prohić Ibro je zaista mogao sa munare mahalske džamije vidjeti svoju Bisernazu kako se baca u vrbaske bukove. Čak ni njegov skok sa mu- nare, koji se događa u baladi, ne izgleda odveć nevjerovatan kada se znade kako su ponekad znale biti male mahalske džamije. Kako se za- pravo odigrao događaj koji čini baladično jezgro u ovoj pjesmi, ostaje nam ipak tek da nagađamo i izvjesno je da je u procesu poetizacije zbilje došlo do raznih preinaka u odnosu na ono što se stvarno zbilo, ali je sigurno da se u ovom banjalučkom kraju dogodilo nešto što je dalo povoda nastanku pjesme i predaje o nesretnim ljubavnicima. Ova tema živjela je u usmenoj tradiciji stanovnika ovog kraja i uo- bličavana je u predaji ili pjesmi, zavisno od sklonosti onih koji su je primali i dalje prenosili. Njenom dugu životu sigurno je pridonijela i činjenica da je grob Potopnice Bisernaze stajao pred očima stanov- nika ovog kraja sve do najnovijih vremena i podsjećao ih na njen udes.

(Odlomak iz teksta »Banjalučka balada o potopnici Bisernazi«, objavljenog u desetoj svesci Bošnjačke zajednice kulture »Prepo- rod«, 2005.)

Spomenik u srcu onog koji čita...

Dvije lijepe priče iz čudesnog carstva knjiga i pisaca.

Prva priča počinje krajem aprila, prije pet godina, kad su knjige i autori dobili, u Bobarama kod Tešnja, veliko priznanje - otkrivanjem SPOMENA KNJIZI, sadnjom Aleje pisaca i Pjesničkim maratonom, sa druženjem u krugu proizvodno-poslovnog kompleksa PLANJAX GROUP, u koju su uključeni i brojni pisci čija ostvarenja čitamo i na stranicama našega magazina „Šeher Banja Luka“, te priloga za književnost i jezik „Latice“, koji izlazi u Sloveniji, u Ljubljani, a čiji je pokretač i urednik Ismet Bekrić. Ovaj prilog i prenosimo sa stranica „Latica“, koje predlažu i našoj dijaspori širom Evrope, pa i svijeta, da za mlade organizuju putovanja baš u dolinu Usore, i da se tako upoznaju sa izvorima naše književne riječi.

Piše: Murisa M. BAŠIĆ

Svjetski dan knjige bio je najljepši povod da se u dolini rijeke Usore, u Bobarama kod Tešnja, sa proljetnim cvjetovima otvore i stranice knjiga; u organizaciji Izdavačko-štamarske kuće PLANJAX komerc iz Tešnja, koja je tada obilježavala 33-godišnjicu uspješnog djelovanja, a u sklopu manifestacije PROLJEĆE S PLANJAXOM, svečano je otkriven SPOMENIK KNJIZI – stećak autorima i čitaocima.

- Ovo je jedinstven slučaj na ovim prostorima, da knjiga dobije svoj SPOMENIK i to od samostalnog poduzetnika. PLANJAX je i na ovaj način pokazao da je opravdano preuzeo mjesto u vrhu bh izdavačko-štamarske industrije - istakao je akademik Gradimir Gojer, prilikom svečanog otkrivanja SPOMENA KNJIZI na kome je uklesan zapis iz Egipta, koji glasi: Knjiga je vrjednija od svih spomenika ukrašenih slikama, reljefom i duborezom, jer ona gradi spomenike u srcu onoga koji je čita.

Aleja pisaca

Poslije svečanog otkrivanja SPOMENA KNJIZI (granitna stijena, sedam tona teška sa rosfrajtnom rozetnom na betonskom postolju u obliku stećka, sa uklesanim tekstom), čije je rješenje uradio Pejo Martinović, brojni pisci i kulturni pregaooci prošetali su se i Alejom pisaca, koju su grafičari Planjaxe zasadili u oktobru 2018. godine, povodom 30. rođendana PLANJAXA.

U Aleji pisaca je zasađeno 30 sadnica za 30 godina poslovanja i za 30 najtiražnijih pisaca, čija su djela štampana u PLANJAXU. Tada su svoju sadnicu u Aleji dobili: Ismet Bekrić, Šahdo Bošnjak, Ramiz Brkić, Denis Dželić, Meša Đedović, Šimo Ešić, Gradimir Gojer, Vehid Gunić, Hadžem Hajdarević, Avdo Halilović, Idriz Hodžić, Nedžad Ibrišimović, Jagoda Ilić, Senada Kadrić, Ibrahim Kajan, Dževad Kučukalić, Tvrtko Kulenović, Kemal Ljevaković, Bajro

Perva, Bajruzin Hajro Planjac, Sara Sabri, Abdulah Sidran, Ibrahim Spahić, Mile Stojić, Suada Suljić Sokolović, Muhidin Šarić, Galib Šljivo, Kadifa Tahirović, Davorka Milutinović, Marko Vešović. Poslije 30. godišnjice, svake godine Aleja dobije novog „stanovnika“. Tako je 2019. sadnicu sjećanja dobio književnik Halid Kadrić (2020), historičar Osman Hadžić, a 2021. prof dr. Enes Kujundžić.

Izdavač za primjer

Poslije posjete Aleji pisaca, u velikoj sali Centra za obrazovanje odraslih EDU-KA BH, koji posluje u sastavu porodične grupacije PLANJAX, održan je PJESNIČKI MARATON, uz pjesničku riječ brojnih autora ove izdavačke kuće, koja je pripemila zajedničku zbirku POEZIJA IZ ALEJE, u kojoj su stihovi i biografije učesnika Pjesničkog maratona i drugih autora.

PROLJEĆE S PLANJAXOM završeno je 30. aprila, kada je Izdavačko-štamarskoj kući Planjax svečano uručen CERTIFIKATA ISO 9001:2015, te pušten u rad štamparski stroj HEIDELBERG PM 72-4 u pogonima štamparije PLANJAX print. S ovom moćnom mašinom Planjaxova proizvodnja knjiga, novina, časopisa, kataloga, etiketa i dr. bit će znatno pojeftinjena i ubrzana.

„Naša kuća je do pandemije štampala godišnje oko 200.000 primjeraka knjiga, 100.000 udžbenika za osnovne, srednje i visoke škole, te pola miliona primjeraka ĐERDANA, kojeg svakog četvrtka dostavlja na sva prodajna mjesta novina u Bosni i Hercegovini“, istakao je za kraj našeg razgovora dr. Bajruzin Hajro Planjac, osnivač ove kompanije i glavni i odgovorni urednik. Recimo još – i omiljeni pisac za djecu, dobitnik niza nagrada i priznanja kao najčitaniji autor čija djela doživljavaju i sve više prevoda na evropske i svjetske jezike.

KAO KOD SVOJE KUĆE

Druga priča počinje ponovo u aprilu, ali ove, 2025. godine, i vodi nas kroz još jedno druženje pisaca u dolini Usore, u okviru već 37-ih književnih susreta „Proljeće s Planjacom“.

Riječ je o riječima među koricama knjiga, i o IV međunarodnom pjesničkom maratonu na kojem je svoje stihove kazivalo sedamdesetak pjesnikinja i pjesnika iz Bosne i Hercegovine i regiona. Došli su u Aleju pisaca pjesnici iz Tuzle, Kalesije, Bijeljine, Gornjeg Vakufa, Zenice, Sarajeva, Bihaća, Zavidovića, također i iz Banje Luke, ali i iz Splita, Šibenika, Trsta. Bilo je to zaista pjesničko slavlje.

Prije početka maratona svečano su dodijeljene i Planjaxove nagrade: za životno djelo u književnosti i borbi za mir - mađarskom

književniku Balaszu F. Attili, pa za najbolju knjigu u prošloj godini – akademiku Adamiru Jerkoviću, dok je „Stablo sjećanja“ u Aleji pisaca za ovu godinu uručeno prof. dr. Džemaludinu Latiću. Bilo je još dosta nagrada i priznanja – Zlatno „Planjaxovo pero“ za najbolju priču za djecu – Goranu Radojičiću, Zlatna planjaxova plaketa za najprodavaniju knjigu – Emini Patković Hodžić, za pjesnički prvjenac – Sari Dizdarević, plaketa Zlatni stih IV međunarodnog pjesničkog maratona – Lejli Redžić, Srebrni stih – banjalučkoj pjesnikini Aleksandri Čvorović, a bronzani – Ljiljani Jerončić.

Dobri domaćini ovog pjesničkog druženja bili su književnici – Šimo Ešić, koji je otvorio Pjesnički maraton, uz želju da se ponovo sretnemo – na krilima poezije, te onaj koji je ovo sve i „pokrenuo“ – Bajruzin Hajro Planjac, koji je i ovog puta ponovio riječi od srca: „Osjećajte se kao kod svoje kuće!“

Pjesma kao poklon »Latica«

OTVORI SE ŠIROM I DUŠA NAJTJEŠNJA...

Otvori se širom
i duša najtješnja,
probuđena mirom
čudesnog Tešnja.

Blagošću plane
i riječ najtvrđa,
u pjesmu stane,
da ne zahrđa.

Refren:

Ma otkud da si,
i ma gdje bio,
i tebe krasi
i Tešnja dio.

Ma otkud da si,
i ma gdje bio,
i ti ukrasi
i Tešnja dio.

Ismet BEKRIĆ

Ovu pjesmu je poodavno napisao naš urednik, pjesnik Ismet Bekrić, boraveći u Tešnju kao gost Biblioteke, i koristimo ovu priliku da je priložimo kao svoj poklon pjesničkom gradu i cijenjenom izdavaču.

Bojali smo se, da nas ulice neće prepoznati...

Pripremio: Ismet Bekrić

»Draga mi je bašta ova / od riječi je sva sazdana«, napisao je u jednoj svojoj pjesmi banjalučki stihotvorac u Švedskoj Sead Mulabdić, koji je objavio dvije zapažene zbirke stihova i koji priprema i novu, iz koje su i ove pjesme.

»Banjaluka što se blago uspinje uz brda, prema Šibovima, to naše čudesno Pobrđe, sa avlijama, baščama, sokacima, sankalištima i igralištima, zapljuskuje nas i sa stranica još jedne knjige – pjesničkog prvjenca Banjalučanina i Pobrđanina Seada Mulabdića«, čitamo u predgovoru pjesničke zbirke koja je, s naslovom »Iza velike stanice«, izašla još 2007. godine, u okviru projekta Udruženja BiH u Švedskoj (Norkoping), a u saradnji sa Grafičkom radionicom »Bor« u Ilirskoj Bistrici u Sloveniji.

I Sead Mulabdić je bio jedan od brojnih Banjalučlana koji su, sa porodicama, morali napustiti rodni grad kao prognanici i uputiti se u svijet sa privremenih stajališta autobusa, iza nekadašnjih redovnih, »velikih« stanica. Pod švedskim nebom nastavio je da se obrazuje, i zatim i da radi, a kroz nova gledanja uvijek su prosijavale i nostalgi-

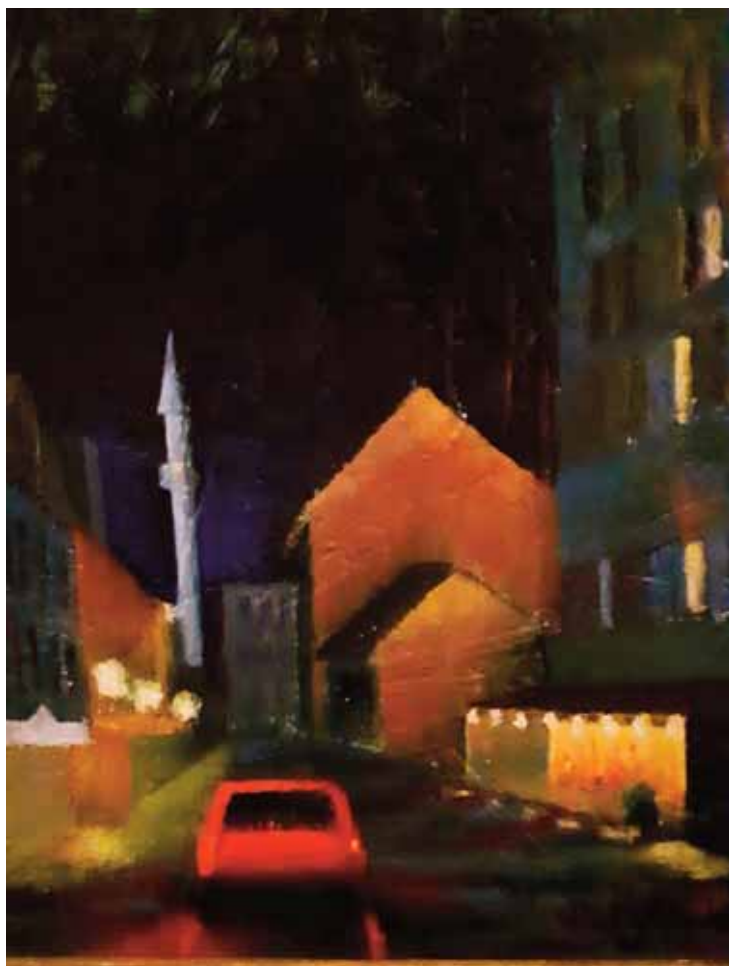
čne slike zavičaja, koje su postajale pjesme.

»Ako se ikada vratim / u sobu mog djetinjstva / otvoriću prozore širom / da ledene naslage tuge / odnese jutro...«, napisao je prvih godina daljina i čežnje Sead Mulabdić, sanjajući svoju kuću i svoju avliju, u koju je, ipak, kasnije, mogao dolaziti bar preko ljeta, a s njim je uvijek išao i njegov saputnik, bolje reći saputnica – pjesma.

Ta saputnica mu je »pomogla« i da ispiše novu zbirku, i da je objavi nakon punih deset godina, s potpisom izdavačke kuće »Lijepa riječ / Bosanska riječ«, Tuzla (2017.), a s naslovom »Cipele za vratima«. Cipele koje uvijek čekaju, da prognanika odvedu u neku novu neizvjesnost.

»Motivi i stihovi ove knjige kao da lebde iznad svakog zla, iako su se zgrudile u teški okvir tamne strane života i događaja; njihov je pjesnički govor više šapat nego krik, sazdan od malih, jednostavnih riječi i rima, kojima se bez velikih uzdaha ipak iskazuju velike istine: »Svakog proljeća oživim / Kad čujem / Pisak jagorčevine / Ispod Šehitluka.« (Jagorčevina) »Bojali smo se / Da nas ulice neće prepoznati / Kad se jednom vratimo.« (Prozori)

Zanimalo nas je, kao vaše glasilo, da li pjesničko pero Seada Mulabdića još slijedi svoj trag, i da li uskoro možemo očekivati i neku novu knjigu? Ove nove pjesme, koje nam je nedavno poslao, možda su i najbolja najava nekog novog rukopisa i izdanja, u kojem će se pružiti pjesnička duga između Švedske i jedne bašče na Pobrđu, u kojoj ovaj stihotvorac »uzgaja i svoje riječi«, koje su bile živo prisutne i u njegovoj prvoj zbirci.

ZELENE MAGLE

Dođi da vidiš
kako zalazi sunce
eno već dira vrhove jela
u crveno je obojilo nebo
i jata bijela

Požuri da uhvatimo
ove naše preostale dane
zelene magle jeseni
i nama su obećane

Neka te ne uplaše
izdužene sjene
to su samo olupine dana
pod teretom svjetla izlomljene

ONO NAŠE MORE

Već dugo ne gori svjetlo
u tvome prozoru
da nisi bolesna, šta li
ili si odletjela ka onom moru
o kome smo maštali

Ne zastajem više na uglu
gdje zamiče tvoja zgrada
nema broja ni imena
pa čemu još nada

Ja sam još uvijek ovdje
gdje smo se sebi obećali
ali, nije to više onaj grad
u kome smo odrastali

Već dugon nema svjetla
u tvome prozoru
a ja se nadam da si dobro
i da ti je lijepo
na tom našem moru

RAVNICE

Ne volim ravnice
gdje svaki vjetar
može da te nađe
nema humna ni brežuljka
nema sunce gdje da zađe

Ne volim ravnice
gdje voda ne izvire
nema huka ni brzaka
da odnese nemire

Jedino volim kad prvo sunce
razbije magle iznad rijeka
pa izdaleka na sokaku
prepoznaš čovjeka

Sead Mulabdić

IZA VELIKE STANICE
pjesme

sead mulabdić

CIPELE ZA VRATIMA

THE ASTRID LINDGREN MEMORIAL AWARD

© Illustrations: Björn Berg, Ingrid Vang Nyman, Ilon Wikland.

Knjige kao bogatstvo svijeta

Pripemila Adelaida Grabovica

I sama nominacija za nagradu „Astrid Lindgren“ veliko je priznanje, koje je dosad dobilo više od 20 naših pisaca i ilustratora, a njih većina objavljivala je svoje priloge i slike i na stranici magazina „Šeher Banja Luka“. Zato, podržavajući ovu nagradu i njen značaj i za domete u književnosti i slikarstvu, želimo da, i kao glasilo, budemo u tom stvaralačkom ozračju.

**Pripemila: Nacionalna i univerzitetska biblioteka BiH,
u saradnji s našom redakcijom**

Nacionalna i univerzitetska biblioteka BiH od 2007. godine ima jednu lijepu ulogu – predlaže kandidata iz Bosne i Hercegovine za Memorijalnu nagradu „Astrid Lindgren“ (www.alma.se). Fond nagrade od 530.000 € najveći je u svijetu za dječju i književnost za mlade, te druga najvrednija nagrada za književnost u svijetu.

Po pravilima, svake godine za ovu nagradu mogu biti nominirana maksimalno četiri kandidata iz jedne zemlje: Dva u kategoriji pisci/ilustratori/pripovjedači/promotori čitanja iz zemlje odakle dolazi nominacija, te dva u kategoriji pisci/ilustratori/pripovjedači/promotori čitanja iz druge zemlje/regiona.

Svi kandidati imaju jednake mogućnosti, neovisno od organizacije ili institucije koja ih je nominirala, a odabir ne ovisi o broju primljenih nominacija.

Budući da Švedsko vijeće za kulturu prima nominacije do polovine maja tekuće godine, potrebno je da se prijave/prijedloge dostave najkasnije do početka marta tekuće godine (konkretni datumi se određuju na početku svake godine, kako bi komisija u NUBiH mogla na vrijeme izvršiti svoju izuzetno odgovornu

ulogu u procesu nominiranja).

O nagradi „The Astrid Lindgren Memorial Award“

Astrid Lindgren je jedna od najpopularnijih dječjih pisaca u svijetu..

Umrla je 2002. godine u 94. godini života i ostavila narednim generacijama priče za djecu poput „Pipi Duga Čarapa“, „Karlson s krova“, „Braća Lavlje Srce“, te mnoge druge.

Švedska vlada je 2002. godine u čast sjećanja na ovu autoricu, te promociju dječje i književnosti za mlade širom svijeta, osnovala internacionalnu nagradu u njeno ime „The Astrid Lindgren Memorial Award“. Nagradu administrira Švedsko nacionalno vijeće za kulturne poslove, a vrijednosti od pet miliona švedskih kruna (približno 655 000 USD ili 530 000 €), ujedno je čini i najvećom nagradom za dječju i književnost za mlade, te drugom najvrednijom nagradom za književnost u svijetu.

Jedan od ciljeva nagrade jeste da privuče nadarene pripovjedače, autore i ilustratore, te ih ohrabri da stvaraju vrhunsku književnost. Također, to je znak institucijama i organizacijama širom svijeta, da dječja književnost i književnost za mlade vrijedi milione.

Nagradu mogu dobiti pisci, ilustratori, pripovjedači, kao i oni koji promoviraju čitanje književnih djela. Dodjeljuje se jednom godišnje pojedincu ili kolektivima, neovisno od jezika kojim pišu i iz koje zemlje dolaze i za cjelokupno književno djelo.

Za dodjelu nagrade razmatraju se djela visokog umjetničkog kvaliteta, kao i ona koja oživljavaju snažan humanistički duh koji je posjedovala Astrid Lindgren. Nagrada ne može biti dodijeljena posthumno.

Dobitnika nagrade bira stručni žiri sastavljen od eksperata sa temeljnim poznavanjem internacionalne dječje i književnosti za mlade, aktivnosti promotora čitanja i dječjih prava. Stručni žiri čini dvanaest članova: istraživači književnosti i kritičari, autori, ilustratori i bibliotekari, dok je jedan član žirija predstavnik Astrid Lindgren porodice.

Svake godine stručni žiri poziva organizacije i institucije iz cijelog svijeta da predlože kandidate za nagradu.

Nominirajuća tijela su organizacije i institucije sa detaljnim poznavanjem rada autora, ilustratora, promotora čitanja u njihovim državama ili regionima.

Zahtjev za nominaciju šalje se u januaru, a nominacije za književnu nagradu u narednoj godini moraju biti zaprimljene do 16. maja. Dodatne nominacije može predložiti stručni žiri, dok pojedinci i institucije ne mogu nominirati sami sebe. Proglašenje laureata svake godine se održava u martu na finalnom sastanku stručnog žirija u Vimmeriju, na jugu Švedske, rodnom gradu Astrid Lindgren, dok je godišnja ceremonija dodjele nagrade otvorena za javnost u Štokholmu u maju ili junu.

Hronološki prikaz laureata ALMA:

2022. godina: Eva Linstrom, autorica i ilustratorica iz Švedske;
 2020. godina: Baek Heena autorica slikovnica iz Južne Koreje;
 2019. godina: Bart Moeyaert, autor iz Belgije;
 2018. godina: Jacqueline Woodson, autorica iz SAD;
 2017. godina: Wolf Erlbruch, autor slikovnica i ilustrator iz Njemačke;
 2016. godina: Meg Rosoff, autorica iz SAD;
 2015. godina: PRAESA, organizacija iz Južne Afrike;
 2014. godina: Barbo Lindgren, švedska autorica;
 2013. godina: Isol, ilustratorica, grafičarka, pjesnikinja, pjevačica i kompozitorica iz Argentine;
 2012. godina: Guus Kuijer, holandski autor;
 2011. godina: Shaun Tan, ilustrator i autor iz Australije;
 2010. godina: Kitty Crowther, ilustrator i autor iz Belgije;
 2009. godina: The Tamer Institute for Community Education, promotor čitanja iz Palestine;
 2008. godina: Sonya Hartnett, autor iz Australije;
 2007. godina: Banco del Libro, institucija iz Venecuele;
 2006. godina: Katherine Peterson, autorica iz SAD;
 2005. godina: Ryoji Arai ilustrator iz Japana i Philip Pullman, autor iz Velike Britanije;
 2004. godina: Lygia Bojunga, autor iz Brazila;
 2003. godina: Christine Nostlinger, autorica iz Austrije i Maurice Sendak, ilustrator i autor iz SAD.

Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine 2007. godine izabrana je za nominatora u Bosni i Hercegovini, a komisija za odabir kandidata ima pet članova i predsjedavajućeg.

Hronološki prikaz nominiranih bosanskohercegovačkih kandidata:

2008. godina: Bisera Alikadić, pjesnikinja, pisac radio-drama i novela za djecu;
 2009. godina: Nura Bazdulj-Hubijar i Šimo Ešić, pisci za djecu, mlade i promotori čitanja;
 2010. godina: Mirsad Bećirbašić, pisac za djecu i mlade;
 2011. godina: Ljubica Ostojić, pisac za djecu i mlade;
 2012. godina: Ferida Duraković i Ranko Pavlović, pisci za djecu, mlade i promotori čitanja;
 2013. godina: Jovo Čulić i Kemal Mahmutefendić, pisci za djecu, mlade i promotori čitanja;
 2014. godina: Ismet Bekrić, pisac za djecu i mlade;
 2015. godina: Alija H. Dubočanin i Jagoda Iličić, pisci za djecu, mlade i promotori čitanja;
 2016. godina: Muhidin Šarić i Mirsad Abdagić Kike, pisci za djecu, mlade i promotori čitanja;
 2017. godina: Jelena Kojović Tepić i Fahrudin Kučuk, pisci za djecu;
 2018. godina: Sonja Jurić i Zejćir Hasić, pisci za djecu;
 2019. godina: Šimo Ešić i Fahrudin Kučuk, pisci za djecu;
 2020. godina: Mirsad Bećirbašić i Šimo Ešić, pisci za djecu;
 2021. godina: Mirsad Bećirbašić, Šimo Ešić te Marija Fekete-Sullivan i Elmira Mekić, pisci za djecu;
 2022. godina: Bisera Alikadić i Ranko Risojević, pisci za djecu;
 2023. godina: Šimo Ešić, Ranko Risojević, iz Bosne i Hercegovine, te Ismet Bekrić i Valerija Skrinjar-Tvrz, koji žive u Sloveniji, kao i ponovljeni kandidati švedskog vijeća iz prošle godine Bisera Alikadić i Elmira Mekić.

Najnoviji kandidati iz Bosne i Hercegovine za ovu godinu su: **Sanja Seferović Drnovšek**, za književnost, i **Enesa Ustamujć Sejdić**, za ilustriranje. S obzirom da se nagrada dodjeljuje u Švedskoj, a i da naš magazin izlazi u ovoj zemlji u kojoj se posebno cijeni književnost za djecu, sa svim svojim ljepotama – riječi, ilustracije, čitanje i vrednovanje, onda i mi imamo posebnu čast da možemo biti dio tog čudesnog bogatstva.

Knjige kandidata, kao i drugih pisaca za djecu, trebalo bi da budu prisutnije i među našim žiteljima kojima je Švedska pružila gostoprimstvo, i koji na taj način daju svojevrstu podršku i našim i švedskim piscima, jer lijepe riječi i uzajamna uvažavanja najljepši su mostovi prijateljstva.

Melida Travančić u Oslobođenju, ponedjeljak 12. Maj /Svibanj 2025.

povodom prve nagrade Muris Idrizović za najbolji neobjavljeni esej o dječijoj književnosti

Svaki autor/ica imaju neke posebnosti, svoj odabir tema, pristup likovima, gradnja teksta, pripovjedača/icu, stil, jezik je kod svakog od njih specifičan... i svaka knjiga donosi svojevrsnu zanimljivost. Ali, ono što je mene navelo da govorim o djelu Sanje Seferović Drnovšek, književnice i aktivistice porijeklom iz BiH, sada sa američkom adresom jeste njena inovativnost, otvorenost i hrabrost u radu s najmlađima. Inovativna jer donosi drugačije modele pričanja priče, otvorenost da ni u djelima za najmlađe nema tabu teme ili stvari o kojima se ne priča i ne postavljaju pitanja, autorica razbija tabue, pomjera granice i ukida stereotipe na suptilan i vispren način, a hrabrost jer se hvata ukoštac i umnogome obračunava sa tradicionalnim modelima priča za najmlađe. Sanja Seferović Drnovšek pisanjem dektira iskrivljenu (društvenu) sliku, zatim poništava neke od najprijetnijih stereotipa danas: o drugim zemljama, kulturama i ljudima, drugim profesijama, stereotipe o ženama... Opus ove autorice žanrovski je različit, ali ono što je njenim knjigama zajedničko jeste da

prikazuje jedan drugačiji, moderniji, napredniji svijet u kojem ne samo da ruši nego ona sve ono što su stereotipi bili do sada transformira u ono što i trebaju biti razlike koje moramo i trebamo poštivati. Kada je riječ o književnosti za najmlađe, odnosno od temelja upoznavanja djeteta i književnosti autorica prati savremene svjetske trendove razvoja književnosti za djecu, donosi novinu na bosanskohercegovačku književnu scenu, pravi važne (is)korake, prelazi granice, pa često izaziva šok i pometnju, što je meni odlično, pa sa zadovoljstvom čekam šta će to Sanja naredno uraditi i čime će iznenaditi čitatelje/ice.

“Pred nama je najnovije i dvojezično izdanje „Istinite čarolije“, koje pored izuzetnih i nadahnutih ilustracija Enese Ustamujić Sejdić, obuhvata ukupno deset naslova, od čega su dvije priče i osam pjesama. Retrospektivnim i nostalgičnim vraćanjem u djetinjstvo, Sanja Seferović Drnovšek pripovijeda o svojim nezaboravnim i dragim sjećanjima na djetinjstvo, zavičaj i doživljaje u porodici, školi, društvu i prirodi. Iz tih razloga pripovijedanje se odvija isključivo u prvom licu, a naslov priče „Dnevnik jednog djetinjstva“ sam po sebi je dovoljno indikativan i upućuje na formu i oblik naracije. Naslovna sintagma „Istinite čarolije“ donosi dva naizgled oprečna i kontradiktorna pojma, a to su istinitost (realnost) i čarolije (fantastizacija). Postavlja se pitanje kako se oni mogu dovesti u međusobnu vezu, odnosno da li jedan drugog isključuju? Budući da se radi o umjetnosti i literaturi za djecu, onda je ovaj navodno paradoksalan spoj sasvim prihvatljiv, moguć i opravdan, jer objedinjava dvije međusobne suprotnosti kao integralne činioce poetike književnosti za djecu.“

Prof.dr. Milutin Djuričković

“Posebno naglašavam da je spisateljica Sanja Seferović Drnovšek započela pionirski poduhvat u bosanskohercegovačkoj poeziji za djecu, uvodeći veliku, pa na neki način i intrigantnu temu o predrasudama. Svakako, ovakav, posve nov, inovativni tematski krug se odnosi i na širi kontekst, na regionalno stvaralaštvo za djecu i mlade, odnosno na slično jezičko prostiranje. Kako svojim umjetničkim postupkom, tako i kvalitetno osmišljenim vježbama, pobuđuje svijest kod djece, uči ih da razmišljaju na pravilan način, da širokim pogledom gledaju na svijet, prije svega na svoje okruženje, na okolinu, na prirodu uopšte, na društvo i na druženje.“ Dr. Danica Stolić

Dnevnik jednog djetinjstva

“Dođi gore kući, Sanja. Mrak pada”, trгла me mama. Zaigrala sam se i tako u pjesku ostala sama.

Zaboravila sam da kažem da je moja 5 godina starija sestra Selena uvijek tu negdje bila sa svojim drugaricama i drugovima. Oni su se družili iza zgrade u parku ili bi trčali kroz zgradu sve do krova. Krov je ravan i ima malih prostorija i hodnika koji su tako povezani da kad u njih uđeš čini ti se da iz njih nema izlaza.

Sestrino društvo nama malima nije dozvoljavalo da se penjemo na krov.

Kopkalo me je da saznam šta se na krovovima zgrada i na brdu pored nas dešava. Kako da se na krovove i brda popnem a da mama i sestra ne vide da me nema? Ne plašim se ničega jer znam da tamo nema babaroga ni aždaja, oni žive u bajkama.

Dok tako razmišljam, propela sam se na prste. Raširila sam ruke. Nagnula sam se. I, i, i...poletjela!

Letim! Letim otvorenih očiju iznad krova prema brdu! Sa ovih visina brdo izgleda maleno, nije više čupava grdosija.

Gle, brda više nema, ostalo je iza mene. Puno malih kuća i zgrada različitih visina, ravnih ili trouglastih krovova se naćikalo ispod mene. Iz dimnjaka izlazi sivkastobijela para i preda mnom se miješa s oblacima.

“Sanja, dođi na ručak”, čujem mamin glas kako me doziva. Kad čujem mamin glas, prestanem da letim.

I tako letim, kad god mogu, da niko ne vidi. Nigdje se ne spuštam, neću u to da se upuštam. Kako bih se vratila?

Nisam nikome pričala o mom letenju, ni sestri, ni mami, ni tati! Šta bi mislili o meni? Ptice lete, a ne ljudi.

Umorni od igranja žmure, ringe ringe raja, preskakanja konopca, na zidiće pored ulaznih vrata posjedala je mala raja. Tako zovu nas djecu koja nisu još pošla u školu. Pričam im sve što sam vidjela i čula toga dana. Niko me ni ne pita kako to sve znam. Da li je bajka ili zbilja? Možda sva djeca imaju tajne kao i ja? Oko nas se naša starija braća i sestre jure, smiju se. Njih zovu tinejdžerima jer svako ima svoju simpatiju. Znamo ko koga simpatije. Crtaju kredom srca, u njima pišu imena ko koga voli i onda probiju strijelu po sredini srca. Moja sestra je lijepa i popularna. Svuda vidim njeno ime u probodnim srcima, posebno na krovu zgrade, što sam vidjela kad sam letjela.

Onda smo i mi odlučili da kao tinejdžeri imamo simpatije. A ako nekog simpatiješ, onda se voliš i udaš se ili oženiš. Kao naše mame i tate. Ja sam se tako dva puta udavala. Ne mogu da kažem njihova imena jer je to tajna. Čuvam svoju sliku sa mladoženjom i velikim buketom cvijeća u rukama, sa jednog od tih vjenčanja.

Od svih igara najviše volim da letim.

Prof. dr. Vildana Pečenковиć

Iz predgovora 10. Planjaxovo pero Dnevnik jednog djetinjstva

“Zlatno Planjaxovo pero 2023. godine odnijela je priča Dnevnik jednog djetinjstva autorice Sanje Seferović -Drnovšek. Baš kako i sam naslov govori, riječ je o neposrednoj ispovijesti djevojčice Sanje o njenim maštanjima, željama i nadama. Dječije, naivno i iskreno djevojčica Sanja pripovijeda o trenucima koji su obilježili njen život. Seferović- Drnovšek dovodi u vezu djetinjstvo i umjetničko stvaranje, pronalazeći ukrštanje ova dva procesa u nesputanoj mašti, prelomljenoj slici stvarnosti i specifičnom pogledu na svijet, jer koliko su igra i imaginacija potrebni djevojčici Sanji, toliko su važni i autorici u njenom umjetničkom stvaranju. U priči Dnevnik jednog djetinjstva razvija se tematski opseg od naivne žudnje za igrom i maštanjem preko propitivanja pitanja odrastanja, smrti i života djece bez roditelja, čime se usložnjava i emocionalni i značenjski registar. Djevojčica koja budna sanja i ispisuje svoje prve školske sastave danas je renomirana književnica koja svojim pričama i slikovnicama unosi radost u živote najmlađih čitatelja.”

Jednog dana, kad sam letjela, ugledala sam djevojčicu na ljuljašci u šumi, ispred kuće. Kad bi se zaljuljala na gore, gledala je pravo u mene. I eto je, do mene se doljuljala. Lijepa je, u crvenoj haljinici sa trakom oko kose. Rekla mi je kako se zove, ali se vjetrić oko nas vrtio i nisam joj ime najbolje čula. Nikad nije prestala da se ljulja i nisam uspjela da je dodirnem i pomilujem po kosi. Pričala mi je da živi sa nanom i da najviše voli da se ljulja. Ja najviše volim da letim! Imamo puno toga zajedničkog i na nebu nije bilo tajni među nama.

Jednog hladnog dana mama je otišla u bolnicu. Čekam da sa bratom dođe kući. Sestra je u školi a tata na poslu ili u bolnici sa mamom. Čuva me mamina prijateljica i pomaže mi da čekam: “Ne brini se, još malo pa će doći kući”.

Mama nije te noći došla kući iz bolnice. Gledala sam na TV emisiju o djeci u zgradi sa sobama bez slika. I bez igračaka. Ta djeca nemaju oba roditelja, a ni nanu kao moja drugarica sa ljuljaške. Djeca bez roditelja i imena. Ta se zgrada zove sirotište. Ne mogu sad da ih posjetim jer čekam mamu i brata. Pišem priču “Jedno dijete se zove 52 a drugo 53”, i zovem svu djecu na svijetu da se druže jedni sa drugima.

Učiteljica je moju priču pročitala đacima u razredu. Predložila me je za sekciju za pisanje, da idem u posjete u druge škole, da čitam svoje priče i slušam priče đaka koji vole da pišu kao i ja.

A kad je mama donijela kući brata, postala sam starija sestra.

Posmatram jednogodišnjeg brata Vanju kako stavlja ručicu kroz prozor, gleda snježne pahulje koje ljepršaju kao balerine u zraku i slijeću na njegov dlan. Čudi se kad nestanu i od snjeguljica postanu kapljice na njegovom dlanu. U mojim pričama čuvam pahulje da se ne istope na dlanu moga brata.

Banjalučko ljetno – bez stihova...

...ali se zato, na svu sreću, živa riječ pjesnika čula na »Vezenom mostu« - u Tuzli.

Priredio: Ismet Bekrić

Susret pisaca i ljubitelja lijepih riječi, nazvan »Vezeni most«, na pjesmi naše pjesnikinje Nasihe Kapidžić Hadžić, ovog ljeta nije održan na obalama Vrbasa i u vijećnici Banskog dvora u Banjaluci, već uobičajenom živom riječju pjesnika i promocijom novih knjiga. Nakon više od dva desetljeća knjige su tužno sklopile svoje stranice. Ali, na svu sreću, »Vezeni most« ipak nije prestao da veže čudesne priče i pjesme od riječi, boja i nota. Djeca su zapjevala pjesmu o »Vezenom mostu« - u Tuzli, kao uvod u izuzetno šarolik i nadahnut program koji je trajao punih pet dana, ne samo u gradu soli nego i na širem području sjeveroistočne Bosne, od Kladnja i Živinica do Srebrenika, Gradačca, Gračanice, Lukavca...

Žalosni smo, da ne možemo objaviti tekst o »Vezenom mostu« u bašni pjesnikinje Nasihe Kapidžić Hadžić, u Banjaluci, uvjereni da će idućeg jula ipak biti pjesničkog veza i u našem gradu, ali moramo biti radosni i zbog toga, da vam možemo u prilogu našeg magazina, nazvanom »Vezeni most«, pisati o susretu u Tuzli, tako što ćemo prenijeti tekst Ismeta Bekrića, objavljen u listu za književnost i jezik »Latice« (7, oktobar 2025), koji izlazi u Ljubljani.

»Lijepa riječ« sve knjige otvara...

Svi smo mi, prvo kao djeca, a zatim i kao odrasli, koji imaju svoju djecu i djetinjstvo u sebi, poželjeli da otkrijemo šta to ima iza duge, s one strane njenih čudesnih boja u odsjaju kišnih kapljica? Da se niz dugine boje, kao niz tobogan, spustimo u neku šaroliku zemlju bajki i prijateljstva...

Žele to i pisci koji čarolije svojih riječi i mašte upliću u svoje pjesme, priče, bajke, igrokaze...

Željela je to i slovensko-bosanskohercegovačka književnica **Valerija Skrinjar Tvrz**, koja je napisala niz bajkovitih knjiga o svojim krajevima, i u Sloveniji i u Bosni i Hercegovini, o djeci i njihovim igrama i željama, o stalnoj žudnji da živimo u slobodi i miru, i da otkrivamo šta je to tamo, s one strane duge, u odsjaju boja i želja...

Vez prijateljstva i radosti

Poželio je to i jedan izdavač koji te riječi slaže i povezuje, i ob-

javljuje među koricama knjiga. Izdavač za koga je iznad svega bila važna – Riječ. Dobra, Iskrena, Prijateljska, Djetinja, Ljudska, Maštovita, Zapitana, Tragalačka, Sanjalačka, Stvaralačka... Jednom riječju – Lijepa.

Tako se i zove ta izdavačka kuća, široko otvorenih stranica i srca: **Lijepa Riječ**. Sadrži u sebi i sve dobre riječi, kao što je Bosanska, kao što su i riječi svih naroda i djece, koje se prepliću i čine zajedničke bukete u raskošu svih cvjetova. I svih jezika, jer riječi, prije svega te Lijepe, imaju tu moć da se prevode, povezuju i stvaraju mostove. Vezene.

E, sad smo došli do uvoda u ovo predstavljanje jednog dječjeg festivala i jedne izdavačke kuće koja je, zajedno sa **Društvom prijatelja knjige »Mali princ«** u Tuzli, a to je međunarodni susret »Vezeni most«, koji je i ove godine, po 22. put, održan sredinom oktobra u gradu soli i djece – Tuzli.

Tuzla, tako, s puno ljubavi i pažnje veze jedinstveni most prijateljstva, stvaralaštva, radosti, sreće i mašte koji nas vodi od srca do srca. Vezeni most već odavno nije samo neki dječiji festival koji bude i prođe, Vezeni most je postao filozofija življenja, jer on se ne posjećuje, on se živi svim srcem. Tad i sunce sija posebnim sjajem, a Tuzla obuče svoj najljepše ruho satkano od dječijeg smijeha, radosti, veselja i susreta starih o novih prijatelja.

Tad i srce pjesnika i glavnog urednika »Lijepe riječi«, **Šime Ešića** postane »kuća sa mnogo toplih soba..., u noj stanuju djeca, u noj se uvijek smije, a vrlo rijetko jeca...« U njoj »ima mjesta za život i za svijet, i za sve dobre ljude sa kontinenta pet...« A i »Za dugu koja brda svojom tkanicom spaja, za trave koje šume zvucima zavičaja...« A ako neko dolazi i sa trunčicom mržnje i zlobe, za njega tu nema mjesta, jer »za sve vođe rata zaključana su vrata«.

Kad knjige otvaraju stranice

I na ovogodišnjem druženju u Tuzli dodjeljuje se nagrada »Mali princ«, za najbolju dječju knjigu autorima s područja Hrvatske, Srbije, Crne Gore i Bosne i Hercegovine, a pisci, recitatori, glazbenici, slikari, glumci, plesači druže se sa djecom i sa odraslima

u mnogim mjestima BiH. Svoje stranice otvore i mnoge nove knjige za djecu, čiji su autori često bili gosti i »Vezeni mosta« u Banjaluci.

Vratimo se ponovo na otvorene stranice bajke **»S one strane duge«**, koju je napisala Valerija Skrinjar Tvrz, i u kojoj: *»Sve čezne za dodiranjem, za osjećanjem ljubavi, za osjećanjem povjerenja. Svi žele prijateljski stisak ruke. I oni koji su zalutali u mračnim gudurama mržnje...«*

I, kao što nam iz Tuzle poručuju »Lijepa riječ« i »Mali princ« -

Dobro došli na još jednu svetkovinu Djetinjstva, Ljepote i Prijateljstva!

U Tuzli je zaista bilo lijepo, nezaboravno! Želimo da tako i ostane! I da i grad Banjaluka, sa svojim stanovnicima, i onima koji žive stalno u gradu, i onima koji čine dijasporu, shvati kako je ljeta u Banjaluci pusto bez svoga »Vezeni mosta«.

»Kad jednom (čitaj: ponovo) dođeš u grad od lišća...«

Ponovo ćemo prelaziti vezeni, vitki most!

Izlet u Šeher

Foto: Mirsad Filipović

Tekst: Fuad BALIĆ

Iz romaneskne hronike »Blaupunkt«: Sjećanja na neke banjalučke godine

Postoje knjige koje oživljavaju jedno vrijeme, sa svim svojim i tamnijim i svjetlijim bojama, i koje ga onda i nadživljavaju, kao nje-gova hronika i poetika. Kao priča o njemu, koju uvijek doživljavamo i kao čudesni mozaik sjećanja. Takva je i obimna proza Fuada Balića, nazvana »Blaupunkt«, po prvom radio-aparatu koji je ušao u kuću i zatim postao svjedok vremena u doticanju i proticanju. U tom roma-nesknom osvjetljavanju jednog vremena mnogo je i priča-slika i o Banjoj Luci u ratnim i poratnim godinama, od četrdesetih i nekih dru-

gog svjetskog rata, pa sve do negdje šezdesetih-sedamdesetih godina prošlog stoljeća.

Sam autor, banjalučki profesor, literat i kulturni poslanik, napisao je da »ovu porodičnu hroniku posvećuje porodici, rodbini i prijate-ljima«, kao i »uspomeni na kozaračke i korajske behar-šljivike, i stari djedov 'Blaupunkt'?

Ovo djelo, sa svojih zanimljivo i poetično ispisanih skoro 400 stranica, svako treba da ima u svojoj biblioteci, i da mu se vraća, kao sagovorniku i saputniku. Recimo još da je Fuad Balić objavio još ne-koliko knjiga iz oblasti kulture, baštine i lijepih riječi, i da ima u svo-joj ostavštini još zanimljivih rukopisa koje svakako treba prirediti i publikovati.

Bila je nedjelja, išli smo u običajnu popodnevnu šetnju. Kada smo krenuli kraj male debele medreske džamije značilo je da idemo uz Vrbas prema Gornjem Šeheru. Svi smo bili uparađeni za proljetnu šetnju. Radost je bila uvećana jer je s nama išao i amidža E. koji je bio na proputovanju.

Išli smo dugom alejom lipa. Iz probeharalog voća virili su crni šiljati krovovi, a prozori džamluka radoznalo su gledali na bijeli tek uvaljani makadam, drugi na zeleni Vrbas. Drvene munare dža-mija i kameni nišani, obrasli mahovinom, bili su pješačke stanice pre-

daha. Mali sokaci spuštali su se na Vrbas kao bijeli potoci. Pili smo vodu sa uličnih česama – subotica. Voda je bila ledena i tekla je u debelom mlazu na pritisak jedne ručke. Padala je kao slap u željezno korito oko kojega su iz barica golubovi i pčele gasili žeđ.

Kod bijelog turbeta Halil-paše, admirala, i nišana Malkoč-paše i njegovog sina spustili smo se s glavne ceste na sokak koji nas je vodio na ušće Suturlije u vrbas. Bijela džamijica na jednoj stijeni nadvila se nad Vrbasom kao izrezbareni bijeli labud. Naš putić bio je u sjeni, dok je druga desna obala prštala u svjetlu i bjelini behara i tek okrečenih kuća. Stakla prozora i bijelih vezanih zarića bljeskala su kao ogledala. Velika brana ovdje je utišala i umirila Vrbas po kojem su plutali veliki splavovi balvana pred Nanutovom pilanom, koja se na maloj adi crvenila kao procvati cvijet. Baba je sa balvana čitao utisnute muhurove lugarskih čekića i pričao nam priču o njihovom

putu od Vakufa do Sehera. Citav život radio je na uzgoju šuma rasadnika i nije volio sjekire, žage i pilane.

»Svaki ovaj balvan znači jedno gnijezdo manje, jedan oblak, jedan izvor, jedan lahor!« govorio je sjetno dok smo se mi odmarali sjedeći na jednom već izvađenom balvanu koji je mirisao po smolama, brzacima i limanima. U tom tamno zelenom tihaku začuo se glas koji je dolazio od ušća Suturlije. Povremeno se čula i drvena prakljača koja je udarala po bijelom platnu na crnom kamenom perilu.

Vidio sam tetka kako mlad u bijeloj košulji i bijelim hlačama vodi bijelo jagnje kroz behar na vodu. Djevojke u svilanim dimijama i sa šarenim šamijama stajale su na kapijama. Jedino se tetka nije vidjela iza demirli pendžera. Jata golubova preletjela su nisko iznad tihaka i gubila se u plavetnilu pramaljeća. Ispod behar čadora ostalo je samo bijelo janje na zeleni iznad zelenca. U liman je potonuo glas djevojke i prasak prakljače. Šarena serdžada sušila se prostrta i razapeta između obala i bijelih munara Hunčarije i Jama džamije.

Na toplim slapovima, koji su se, pušeći, spuštali u hladan Vrbas, brali smo vilinu vlas. Baba je objašnjavao da je to najstarija biljka i da se na latinskom zove »Adiantum veneris kapilus«. U stijeni obale pušilo se udubljeno kameno korito banje Dereklije. Dva rimska miljokaza, kao dva kamena direkta, podupirali su svod i debela vrata.

U bašti kafanice Golbaher odrasli su pili kafu sa rahat lokumom, a ja sam iz male zemljane čaše pio kiselo mlijeko i jeo slane kifle. Kafanica je lebdjela iznad Vrbasa kao veliko gnijezdo na stijeni, a ispod nas je Vrbas kipio, prštao i hućio, udarajući u jednu veliku sedru obraslu mahovinom, da bi zelen i mrk prošao ispod željeznog

mosta i razlio se u duboki i široki kazan bez dna. Na njemu, kao na ogledalu, ogledali su se izvrnuti krovovi i bašte.

Šetali smo pored banja – hausa Hadžinog, Ebinog, Šugavice i Vojničkog, i malim prosječnim putom počeli se penjati uz brdo koje je, gledano iz Donjeg Šehera – Banjaluke izgledalo kao velika glava tahan halve u Destanovom izlogu ili brdo sa vulkanskim ždrijelom. Penjali smo se serpentinama cik-cak. Na krajevima svakog uspona otkrivali smo nove vidike: Grab sa drvenom munarom i česmama, Novoseliju sa Behramovom džamijom i Vrbasom presječenim velikim drvenim branama kao velikim crnim češljevima sa Tulekovim mlinom. Baba je s ponosom pokazivao mladice zasađenih

borića i omorika, koje su se stidljivo pojavljivale između grmlja, žbunja i paprati. Na jednoj okuci ugledasmo Sitare, a ispod njih Tekiju, Mejdan i Gazanferiju. Gledali smo ushićeno kako se Vrbas iz Tijesna sad razlijeva kao lijevak u Banjalučko polje i teče prema ravnom Liječju. Na lijevoj strani nazirali su se Šibovi, Pećine, Pobrđe, Lauš i petričevačka katedrala. Vrbas, kao da se preplašio ravnice i svjetla, držao se desne strane obronka Starčevice, da bi se zatim pružio do Studenca, Kastela, Zelenca, Halilovca, Ciganluka, Rebrovca, Kumsala, Madžira i Trapista.

Brojali smo munare, one drvene i kamene, tornjeve crkava, a sinagoge se nisu vidjele od krošnji kestenova. Šute bijele trapiske

mantije na jednoj obali, a preko puta toranj Nazareta sa crnim se-
strama. Iz šljivika u odorama staroga zlata stršila su dva tornja Petri-
čevca. Gledali su kao u čudu Trapiste, komšije na drugoj obali
Vrbasa, kako od rane jutarnje molitve kopaju, oru, krče, pregrađuju
Vrbas, plijeve, kuju, tešu, sire, cijede, slikaju, klešu, skupljaju ka-
menje po Vrbanji i Jošavci i misle kakva ih je golema muka i nevo-
lja dovela u ove naše krajeve.

Serpentine su bile sve kraće i strmije. Grab je ležao ispod
nas, kao kad se raspu jagluci po zelenoj meraji. Lugarska kuća i jedan
kameni biljeg izronili su ispred nas iznenada.

»Šehitluci! Sad smo četiri stotine metara viši od mora«, go-

vorio je otac, jedini nezadihan, koji se penjao istim korakom i rit-
mom, dok smo ja i amidža već htjeli poravniti na jednoj livadi.

Ugledali smo grad kao na velikom dlanu kako se prosuo u
ravnine i sinje more. U daljini se plavila Kozara kao dugi vrbaski
čamac koji je mirovao u zelencu. Lisina i Mrakovica mahale su kao
dvije djevojke koje čekaju na čamdžiju dajakaša...

Amidži više nije bilo do šetnje. Zaustavio je prvi fijaker.
Gledajući iz fijakera, vidio sam na Šehitlucima jedan bijeli oblak koji
je imao oblik janjeta koje je išlo plavetnilom za nama. Čuo sam još
uvijek glas djevojke koja je pjevala na ušću Suturlije u Vrbas...

Odlomak iz romana-hronike »Blaunpunkt«

Misek promocija

Okončan 2. Sajam knjige u Tuzli - pet dana slavljenja književnosti

Tekst i foto: Haris Dedić

Drugo izdanje Sajma knjige u Tuzli završeno je s uspjehom koji nadmašuje sva očekivanja: od **24. do 28. septembra** Hrvatski kulturni centar „Sveti Franjo“ bio je oaza pisane riječi, susreta autora i publike, inspiracije i otkrivanja novih imena.

U pet dana trajanja Sajma realizirano je na desetine promocija knjiga, književnih večeri, razgovora s piscima, tribina, radionica i drugih pratećih sadržaja. Manifestacija je okupila autore iz cijele Bosne i

Damir SkokoFrka

Denis Brnčić

Husein Salkanović promocija

Hercegovine i regiona — romane, poeziju, publicistiku, dramatiku, memoare i eseje.

Osim već poznatih imena i autora sa etabliranim karijerama, Sajam je bio prostor i za mlade glasove, samostalne izdavače i književne inicijative koje traže publiku.

Program Sajma je sadržavao i angažovane teme — društvene zagonetke, političke refleksije, lokalne priče — kao i opuštenije formate za djecu, čitalačke klubove i štivo za ljubitelje laganijih žanrova.

Posebno bi istaknuli promociju knjige **“Hadžija sa Koševa”** autora **Branka Tomića** posvećenu **Faruku Hadžibegiću** koja je

privukla veliku pažnju, spajajući svijet sporta i književnosti. Brojni sportski radnici i legende fudbala prisustvovali su događaju, što je dalo dodatni emotivni naboj ovoj promociji.

Tuzlake je posebno dojmila promocija fotomonografije **“Stara Tuzla I dio”**, koju potpisuju **Almir Hukić i Zoran Tarade**, a koja će uskoro doživjeti i svoje novo izdanje.

Dragan Bursać, sa svojim angažiranim kolumnama, **Zijah A. Sokolović**, s introspektivnim razmišljanjima o glumi i umjetničkom životu te **Feda Štukan** bili su značajni gosti Sajma čije su promocije “napunile” dvoranu HKC-a i dodatno obogatile program.

Legenda književne scene BiH, **Šimo Ešić** na Sajmu je obilježio i

Dragan Bursać

Haris Misek

Promicija Bursać

10 godina postojanja i uspješnog rada svoje izdavačke kuće “**Lijepa riječ**”, a **Jagoda Ilić** je na ovoj manifestaciji predstavila svoja tri nova djela.

Sada već tradicionalno, možda najposjećeniju promociju imao je **Krešimir Mišak** koji je promovirao svoju novu knjigu “**Telepatija i telekineza**”, dok je posebno zanimljivo bilo na promociji knjige “**Moje dubioze**” **Brane Jakubovića** iz Dubioza kolektiva.

Ovo izdanje Sajma potvrdilo je težnju organizatora iz UG Activus i samog grada Tuzle, te Tuzlanskog kantona da postane centar književne razmjene, ne samo na lokalnom, nego i regionalnom nivou. Uz podršku izdavača, autora, volontera i publike, Sajam je uspješno izgradio ime događaja kojem se vraća.

Organizacijski tim je pokazao ambiciju i posvećenost: od ranog poziva autorima, rasporeda promocija, koordinacije prostora, do stvaranja sadržaja koji inspiriše i uključuje, tako da mislimo da je ovaj Sajam ite kako zavrijedio da se slijedeće godine nađe na listi manifestacija od značaja za Tuzlanski kanton.

Sada kada su se spustile zavjese, možemo reći da je 2. Sajam knjige u Tuzli postavio visoke standarde za narednu godinu, kako sebi tako i sličnim manifestacijama u cijelom regionu.

Za grad Tuzlu i Tuzlanski kanton te kulturnu zajednicu ova manifestacija postaje dragocjen projekat koji povezuje – one koji pišu, one koji čitaju i sve one koji vjeruju da riječi imaju moć.

Tako da već sada možemo najaviti i 3. Sajam knjige u Tuzli koji će se održati od 23. do 27. 09. 2026 godine.

Vidimo se na Sajmu!

Zijah Sokolović

Husein Salkanović i Bedrana Kaletović

Haris Misek

Misek promocija

Munira

Promocija Hadžija

Promocija Hadžija

Sajam

TRAŽI SE “DNO MORA” U TUZLI

Piše: Sead Hambiralović

Potreban fotos u koloru a *DNO* može biti u nekoj vezi sa aktuelnom situacijom u našoj zemlji, regiji i svijetu. I *jednog* koji se *zadžabe satire* ne bi li na neki način pomogao da koliko toliko bude bolje.

Davne su majkine riječi, a pisano šta je odgovoreno – ni kada se *uzvodu pliva nije zadžabe*. Uz naslov je slika *s pričom*, kako je i gdje nastala, sa koje strane je *pogurano* davnih godina do *najvišeg mjesta* u Tuzli da se otkupi. Nalazila u kabinetu Hajrudina Hasanovića, dekana Pedagoške akademije i jednog od osnivača Univerziteta u Tuzli. U turbulentnim (ne)vremenima zadnje 4 decenije slika velikog formata je nestala, dimenzija koje su prelazile dva metra...(?!).

STUDENTSKI TRAGOVI: Nema više ni PA, u toj zgradi sada je

Filozofski fakultet. Ima nešto sačuvane ahive koja se tiče diploma. Za sada slabo onog što me najviše zanima jesu godine 73-75. Trebalo da ima (i) mojih *tragova*. Prvo *ukazivanje* na TV dnevniku koji je gledala cijela Juga, (kasnije u Zenici i rodnom gradu, poslijeratna ne računati), onda onaj zajednički fotos naše ekipe sa peharima sa *Akademijade* u Banjaluci na kome je i nedavno preminuli Fehrat Nožinić. Posebno obradovalo ako je išta ostalo vezano za dolazak slavnog slikara Ismeta Mujezinovića na otvaranje moje izložbe...

I biće da je korištenje ateljea na trećem spratu prof. Miloša Lysoneka, u kojem sam dovršavao ciklus vezano za Drinu, dalo poseban *tretman* kod psihologa, prof. Sretena Lukića. Da *maknem* ispitna pitanja i odgovorim zašto je na mojim slikama toliko modrine i *šta velim o Ismetovoj slici sa spomenicom okačenoj na gola prsa...* A ušlo u knjigu kako je nastala ta *veza* – nastavila sa sinom. Dodati i ono reagovanje prije pet godina vezano za supruginu sliku, link na Google: [Meme na sliku Ismeta Mujezinovića poslao @samid.velagic](#). (Jedini na ispitu prošli Ljubica Blagojević i ja. U toku je šta od uspomena tražim – sutra će na operaciju. Od sveg srca želim da dobro prodje i brz oporavak!).

Izložbe

Hambiralović izlaže u Tuzli

U galeriji Više pedagoške škole u Tuzli otvorio je Sead Hambiralović svoju šestu samostalnu izložbu slika. Ovo je treće predstavljanje mladog Zvorničkog slikara Tuzlanskoj publici. Petnaest izložbenih ulja zaokružuju dosadašnji rad Seada Hambiralovića i dostojno reprezen-

tuju Klub umjetnosti u Zvorniku čiji je i član. Izložba će biti otvorena petnaest dana.

Otvaranju Izložbe prisustvovao je i Ismet Mujazinović jedan od najvećih živih slikara u Jugoslaviji.

Z. T.

SUDBINA ZVORNIČKOG UMJETNIKA

Slikar Hambiralović traga za slikama

Sead Hambiralović, umjetnik i novinar iz Zvornika, autor internacionalnog projekta "Gljiva mira", umjesto povratka imovine traži svoje slike

Sead Hambiralović

TUZLA - Kao prognanik Sead Hambiralović, umjetnik i novinar iz Zvornika, živi u Norveškoj. Trenutno je, kako kaže, u Tuzli na privremenom radu u okviru međunarodnog programa povratka stručnjaka u BiH (IOM).

Glavni cilj njegovog dolaska u Tuzlu je da pokuša pokrenuti aktivnosti na izgradnji internacionalnog projekta "Gljiva mira" koja se planira graditi u Tuzli. Pored toga, Hambiralović se umjesto povrata imovine u Zvorniku dao na traženju svojih slika razasutih po BiH i šire. "One u Zvorniku sam halalio", kazuje on, mada se potajno nada da su negdje sklonjene.

"Svojevremeno u Oslu se ponudio veliki prijatelj BiH, poznati norveški izdavač i pisac Svein Mønstedt da pomogne oko pronalaženja mojih slika u vrijeme kada se Zvorniku nije moglo prići. Zahvalio sam jer sam u Norveškoj načinio bolje i ljepše slike koje su

izlagane na više izložbi. Međutim, boraveći u Tuzli, četrdesetak kilometara od rodnog Zvornika, proradile su emocije", kaže Sead Hambiralović.

Hambiralović je pronašao tri slike koje se nalaze u Zagrebu i ušao u trag jednom dragom platnu inspirisanom dugumom koji je nekada stajao na šporetu njegove nane Zehre Kunosić. "Sliku je svojevremeno otkupio sarajevski "Satex" i još se nalazi u toj firmi. Kada odem u Sarajevo načiniću par slajdova slika koje se nalaze u Mašinsko-teničkoj školi u Tuzli", veli Hambiralović.

On veli da nema ništa od slike koju je prije 25 godina otkupila Pedagoška Akademija u Tuzli. Bila je to, kako sam kaže, njegova najbolja slika načinjena u mladalačkim danima. Na slici je ekspresionistički motiv dna mora.

S. SMAJLOVIĆ

NAJPOTREBNIJA STRUKA: U OVOM BOLESNOM I RASPAMEĆENOM SVIJETU, PRVO IMAO POSLA SA ŠVEDSKIM PSIHOLOGOM KRISTEROM, KOJI JE ISKRENO DA MI NE MOŽE POMOĆI, A RAZVILO PRIJATELJSTVO. UZALUD NADAO DA ĆE NAŠI POSLIJERATNI PSIHIJATRI- NASLUŠALI SE RATNIH TRAUMA. IZBIO PROBLEM SA PRVIM JER SAM ODMAH PRESTAO SA JAKIM TABLETAMA A VIŠE POMAGALA VLASTITA TERAPIJA POD A, B I C. SA PREPORUČENIM DRUGIM ODMAH SA OBJE STRANE BILO JASNO DA SMO SE ZADŽABE SRELI. TREĆEM JAVIO NAKON ONE BLAMAŽE NA TROTOARU SA NEVJEROVATNIM SUDSKIM EPILOGOM. ZANIMALO MIŠLJENJE KAKO SAM BIO SPREMAN HALALITI AKTERIMA. NI -A- O TOME I RUTINSKI UPITAO: MOŽE LI SE ISPRAVITI KRIVA DRINA. ISTOG TRENA ODGOVORIO: MOŽE, MOŽE KOLIKO MOŽE...- PA I TO JE NEŠTO! PROBLEM JE SKIM U NEKE NOVE POČETKE I ŠTA JE REZIGNIRANO ODGOVORIO ONAJ VOZAČ AUTOBUSA NA UKOR DJEČAKA ZATO ŠTO JE U ŽBUN HITNUO DVIJE PLASTIČNE FLAŠE - DVJESTO GODINA TREBAĆE DOK SE NE RAZGRADI! KO DA ĆE ŽIVJETI TOLIKO... A DOBRO ZAMISLITI - AKO BI SE ODMAH I SAD KRENULO U OBNOVU, PA BUDEMO I BOLJI LJUDI, PROCJENJUJE TREBAĆE BAR TRI DECENIJE... JOŠ MALO O STRUCI - KAKO JE HAMDİJA TRNOVAČ, KOJI JE NAKON CJELODNEVNOG SNIMANJA U ZVORNIKU SMOREN SA ŠVEDSKO - BH. TIMOM ČEKAO DA JOŠ NEŠTO NAKNADNO NA KULI DOSNIMIM, PLANUO: NEMA PSIHIJATRA KOJI NJEMU ZNA NAPISATI DIJAGNOZU..! PA I NEMA, DOBRI MOJ HAMDOLINO! (HEHE, KAO ODREDILI ŠVEĐANI PO UMJETNIČKOJ LINIJI - KRUMENUL, NEMAL NADIMAK ZA PONOS I U NJIHOVOJ ENCIKLOPEDIJI KO JE PRVI DAVNO UPOTRIJEBO...).

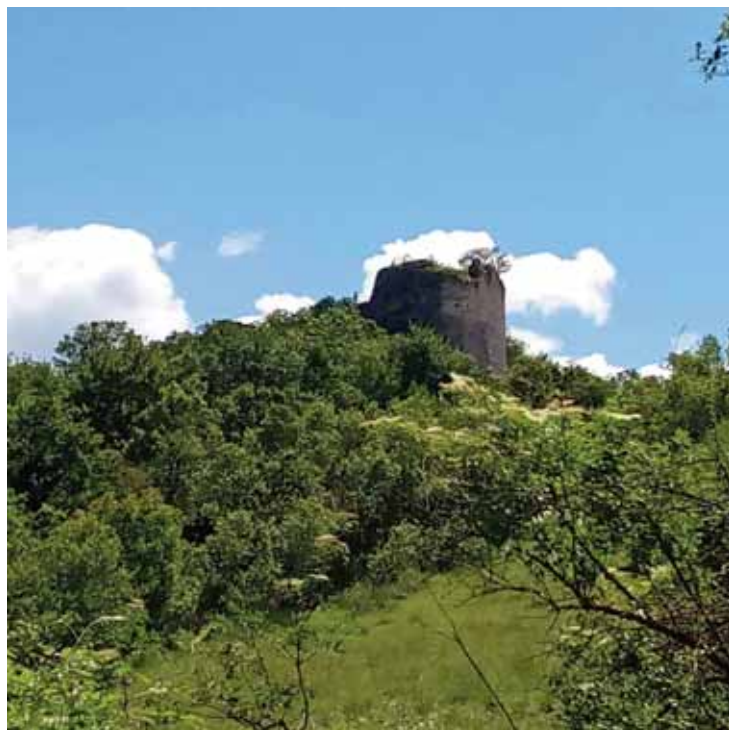
I zato naklon sjenama dvojici psihijataru, zagrebačkom Robertu Tore, koji se pokazao za vrijeme korone i još poznatijem, Viktoru Frankl, koji je ušao u legendu.

P.S.

ZA KRAJ MOJE UTJEŠNO IZVEDENO: ČOVJEK JE UVIJEK (I) NA DOBITKU. NA VIDNOM MJESTU ISTAKNUTO JE U MUZEJSKOJ POSTAVCI BIJELI GOLUB U NAJKOMŠIJSKIJOO ZVORNIČKOJ ULICI.

Preuzimanje dijela ili kompletnog teksta dozvoljeno je uz odobrenje autora / Službeni glasnik BiH broj 63/10 ZAKON O AUTORSKOM I SRODNIM PRAVIMA.

Kolumne i objave u funkciji regionalnog projekta u osnivanju Gljiva Mira - DaBudeBolje; Reference osnivača projekta **OVDJE**. Prenose portali: Bolja Tuzla, Regional i povremeno BHDINFODESK i ŠEHER BANJALUKA u Švedskoj; Fb stranice: BIH DIJASPORA INFO-DESK i Gljiva Mira; info.gljivamira@gmail.com & dabudebolje@gmail.com Tel:060 3389166

Tvrđava Bočac u Dabracu

Stjepan (Stefan) Tomašević, rođen 1438. godine, posljednji je bosanski kralj i posljednji srpski despot. Vladar vezan za dvije države, ali vladar tragične sudbine. Njegovu vladavinu u ovim zemljama prekinula su osmanska osvajanja. Bio je sin kralja Stjepana Tomaša i Vojače, koja je bila pripadnica Crkve bosanske. Pošto papi Eugenu IV nije bilo po volji da jedan katolički vladar bude oženjen ženom koja nije njegovog ranga, poslije Vojače, Tomaš se oženio Katarinom Kosačom, pa tako ona postaje bosanskom kraljicom i Stjepanovom maćehom.

Prvog aprila 1459, dvadesetjednogodišnji Stjepan Tomašević, na osnovu sklopljenog dogovora, oženio se dvanaestogodišnjom princezom Jelenom Branković, kćerkom tada već pokojnog srpskog despota Lazara Brankovića, te je na taj način postao srpski despot.

Medvjed-kula u Jajačkoj tvrđavi

TVRĐAVE NA VRBASU

Kruna kralja Stjepana Tomaševića

Napisao: Dinko OSMANČEVIĆ

Foto: MAJA Đukanović Osmančević

Nažalost, turska osvajanja su nastavljena i Srpska despotovina padom Smedereva, praktično bez borbe, 21. juna iste godine, definitivno potpada pod osmansko carstvo. Stjepan i Jelena spas nalaze u Bosni, na dvoru Stjepanovog oca.

Dvije godine kasnije, umire Stjepan Tomaš, a tron preuzima njegov sin. Kruna je stigla od pape, time i zvanično priznanje, pa je mladi kralj zvanično sjeo na tron 10. jula 1461. godine.

Bila su to teška vremena. Osmansko carstvo bilo je na vrhuncu, u naletu, a kralj je tražio zaštitu i od Ugara i od Mletaka. Mnogima je plaćao danak, ali prave zaštite nije bilo. U proljeće 1463, velika vojska Mehmeda II Osvajača, krenula je na Bosnu. Stjepan je napustio kraljevsku rezidenciju u Bobovcu i krenuo najprije prema

Katakombe Hrvoja Vukčića Hrvatinića u Jajačkoj tvrđavi

Zvonik Svetog Luke sa ostacima crkve Svete Marije u Jajačkoj tvrđavi

Panorama Jajca

Jajcu, a onda i prema Ključu. Tu je na prevaru i pod lažnim garancijama zarobljen i doveden u Jajce. Najprije je natjeran da potpiše predaju svih preostalih bosanskih utvrđenih gradova, a onda su mu ranije date garancije proglašene nevažećim i kralj Stjepan Tomašević mučki je pogubljen oko 25. maja 1463. godine, čime prestaje samostalnost bosanske države. Zemni ostaci ovog nesretnog vladara nalaze se u Franjevačkom samostanu u Jajcu i mjesto su hodočašća kako nekada, tako i u naše vrijeme.

Brojne su legende, ali i pitanja vezane za posljednjeg bosanskog kralja. Da li su on i kraljica Jelena imali djecu? Jelena jeste bila premlada za porod, ali po nekim legendama imali su dvoje djece. Šta se desilo sa njima? Ali, i mene je mučilo jedno pitanje, gdje je nestala vladarska kruna? Da li ju je možda neki plemić ili neki obični vjerni

sluga odnio i možda sakrio u nekoj od ondašnjih tvrđava?

Moja supruga Maja i ja, odlučili smo obići tvrđave na Vrbasu i potražiti odgovore na neka od ovih pitanja.

Banjalučki Kastel posljednja je u nizu tvrđava na smaragdnoj rijeci. Po nekim nalazima, upravo ovdje se nalazilo rimsko kasnoantičko naselje Kastru (Catra), u sklopu kog je bio i vojni logor. Ipak, sama tvrđava, ova koju mi poznajemo, nastala je nakon što je Ferhat-paša Sokolović osnovao Donji Šeher, grad oko Ferhadije, u šesnaestom vijeku, a na mjestu Kastela izgradio tophanu (arsenal), koja će kasnije (1595-1603) biti pretvorena u tvrđavu (Novi Grad).

Dakle, Kastel nije postojao u vrijeme Bosanskog kraljevstva, ali zato jeste druga banjalučka tvrđava o kojoj danas gotovo niko u ovom

Unutrašnjost stare crkve Svetog Ive u Podmilačju

Stara crkva Svetog Ive u Podmilačju kod Jajca

Panorama Rekavica

Makovi na livadi pored Vrbasa u Rekavicama

gradu i ne zna da je postojala. Riječ je o Vrbaškom gradu, tvrđavi koja se nalazila na lijevoj obali Vrbasa u Gornjem Šeheru, na uzvisini kod ušća rijeke Suturlije u Vrbas. Čuveni Evlija Čelebija spominje da su se zidine ove tvrđave spuštale sa brda sve do samog Vrbasa. Pouzdano se zna da tvrđava nije postojala poslije 1737, a njeni ostaci bili su vidljivi još u vrijeme poznatog historičara Hamdije Kreševljakovića (1888-1957). Iako je i ona privremeno pala pod Turke padom Bosne 1463, Matija Korvin je ubrzo potisnuo Turke iz ovih krajeva, tako da je Vrbaški Grad konačno pao pod Osmanlije tek nakon Mohačke bitke, krajem 1527, ili početkom naredne godine.

Prošli smo kolima preko mosta na Suturliji, i pogledom na uzvišenje uzaludno tražili bilo kakav znak postojanja nekada druge po

veličini i snazi utvrde na Vrbasu.

U Tijesnom, Maja se uvijek oduševi veličanstvenom, koliko god i surovom, prirodom. Kanjon Tijesno idealan je za ljubitelje raftinga, pa i ne čudi da je bio domaćin i svjetskih prvenstava u ovom sportu, u kome su se i naši takmičari, upravo ovdje okitili najsajnijim odličjima.

Rekavice su bile naša sljedeća stanica. U Vrbasu, upravo ovdje, na najdubljem mjestu, na dubini od oko 11 metara pronađen je 2019. godine, sada već čuveni mač u kamenu. Pronašli su ga ronioci, koji su kanije, u jednoj veoma složenoj akciji, mač bezbijedno, sa komadom stijene, izvadili sa dna Vrbasa. Mač je konzerviran, u dosta

Staza pored rijeke Krupe, staza vodi sve do izvora Krupe

Krupski slapovi

Jedan od mlinova na Krupi

dobrom je stanju, iako je star oko 600 godina (XIV ili XV st.), i iako je toliko vremena proveo u vodi. Radi se o veoma rijetkom primjerku bastardnog, jednoiporučnog mača, po mojim saznanjima, samo još jedan takav je svojevremeno nađen kod Bihaća. Danas se mač u posebnim uslovima čuva u Muzeju Republike Srpske u Banjaluci. Koji plemić ili vladar je bio vlasnik tog starog oružja i zašto je mač bačen u vodu, još je jedno od brojnih pitanja.

Skrenuli smo sa magistralnog puta, na mjestu gdje nas putokaz usmjerava prema Zvečaju. Mještanka, gospođa iz obližnje kuće, rekla nam je da kola možemo ostaviti tu, kod nje i da možemo pješke nastaviti stazom. Ali, da nam ona to ne preporučuje, jer staza i sama tvrđava, zarasli su u visoku travu i šibljje, te prijeti opasnost od zmija. Rekla nam je da je svojevremeno tu nešto i bilo počišćeno, postavljene i neke dvije drvene kućice, ali da je ponovo sve zapušteno.

Ova tvrđava pominje se prvi put 1404, kao posjed velikaša Hrvoja Vukčića Hrvatinića i predstavlja još jednu od utvrda na putu ka Jajcu i dalje centralnoj Bosni. Kasnije tvrđava postaje kraljevski posjed u kom stoluje kralj Stjepan Ostojić (1419-1422). Nekada je to bila prostrana tvrđava, ali danas je malo toga ostalo od njenog nekadašnjeg sjaja. Osjetih nelagodu u želucu. Dok drugi grade Diznilende i izmišljaju istoriju, pa čak i kod nas imamo primjere navodnih etno sela, koja su nerijetko čist kičeraž, dotle bagatelišemo istinsko bogatstvo i vlastitu istoriju.

Nastavili smo put dalje, magistralom. Vrlo brzo, sa lijeve strane puta, na poljani sve do Vrbasa, zacrvenilo se bajkovito polje makova, kao kakva slika starih majstora slikarstva. Morali smo stati i fotografijama zabilježiti predivan trenutak.

Krupa na Vrbasu smještena je na tek malo više od 25 kilometara od Banjaluke, na magistralnom putu koji vodi dalje ka Jajcu (ili Mrkonjić Gradu). Radi se o mjestu izuzetne ljepote. Ako pripazite dok vozite, putokaz će vas na vrijeme usmjeriti desno, ka slapovima rječice Krupe i crkvi brvnari iz, kako se vjeruje, 18. vijeka, u selu Tovilovići. Ipak, ovom prilikom nismo imali dovoljno vremena za obilazak ove crkvice, jednu od tri sačuvane crkve brvnare na teritoriji

Unutrašnjost pravoslavne crkve Svetog proroka Ilije u Krupi

grada Banjaluke, a za koju su vezane i brojne interesantne legende. Zato smo na kilometar puta, skrenuli lijevo i strmom ulicom došli do parkinga uz same slapove.

Dočekali su nas svježina vode i veličanstven pogled i huk slapova. Voda nadolazi, čini se, sa svih strana i prepsipa se preko stijena i kamenja. Uz biserno čistu rijeku, načičkani su i brojni mlinovi, a može se kupiti i brašno samljeveno na tradicionalan način, ispod vodeničnog kamena. Ovi slapovi su na oko kilometar udaljenosti od ušća Krupe u Vrbas, a rijeka je duga nešto više od četiri kilometra. Staza, uz koju je postavljeno dosta klupa, odvešće vas od slapova, ukoliko ste uporni i u kondiciji, sve do izvora Krupe. Na Krupi je počev od prvog, rekli bismo centralnog mosta, izgrađeno dosta drvenih mostova, sa kojih možete baš uživati u predivnoj prirodi. Mi smo izbrojali ukupno šest mostova, a rijeka se, kako se približavate njenom izvoru, polako umiruje.

Mi smo odustali od odlaska na sam izvor Krupe, jer bi nam uzelo previše vremena i snage, pa smo se vratili do prvog mosta, kod slapova. Po podacima do kojih sam došao, Krupa je nastala od rijeke Ponor. Ponor izvire ispod planine Dimitor, a ponire na obodu Podrašničkog polja, u opštini Mrkonjić Grad.

Od prvog mosta, na samim slapovima, imate stazu sa desne obale Krupe, koja vodi kroz šumicu, uz priličan uspon. Nakon oko jednog kilometra, već prilično zjapureni, izaći ćete iz šume na čistinu i ugledati veličanstveno zdanje Manastira Krupa, sa crkvom Svetog proroka Ilije.

Prvi pomen ovog manastira je iz 13. stoljeća, kada se pominje kao Manastir Vrbas. Po nekim predanjima radi se o ranom trinaestom vijeku i vremenu Svetog Save i njegovog oca Stefana Nemanje, koji se po predanju smatraju osnivačima manastira. Manastir je je tokom 14 i 15. stoljeća služio za potrebe plemstva i vojske iz utvrde Greben, čiji ostaci su vidljivi sa platoa manastira i do njih je moguće stići pješke uz dosta napora, jer je potrebno još oko 2,5 km pješčenja uz veliku strminu. Greben je bila utvrda koja je, kao i sve ostale tvrđave na Vrbasu, čuvala put i prilaz samom Jajcu, Jajačkoj banovini i dalje, srednjoj Bosni. Najstariji pomen grada Greben datira iz 1192. godine,

Nova crkva Svetog Ive u Podmilačju

a podijelio je sudbinu kao i ostali gradovi na Vrbasu.

Manastir Krupa opustio je nakon pada Jajačke banovine pod Tursku 1528. Od pada Jajačke banovine, pa sve do obnove manastira u 19. vijeku, imamo tek jedan njegov pomen u pisanim dokumentu, a radi se o neimenovanom austrijskom obavještaju, koji je prikupljajući podatke o Bosanskoj Krajini. Napisao da se uz selo Krupu i istoimeni potok, nalazi zapustjeli pravoslavni manastir.

Uz dozvolu austrougarskih vlasti, manastir je doživio obnovu 1889. godine, zalaganjem mitropolita Save Kosanovića. Tada je dozidan i zvonik. Nažalost, crkva je u Drugom svjetskom ratu spaljena, da bi šezdesetih godina prošlog vijeka ponovo bila obnovljena zaslugom sveštenika Mile Aničića. Sve do 1987, manastirska crkva je služila kao parohijska crkva, a upravo te godine počela je generalna obnova manastirskog kompleksa, koja traje do danas, a sam manastir je pod zaštitom države. Od relikvija, u manastiru se čuvaju čestice moštiju slijepe svetice, Svete Majke Matrone, ruske svetiteljke, pa manastir posjećuju mnogobrojni hodočasnici, neki od njih u nadi da će im ona pomoći da prebrode svoju bolest.

Nastavili smo našu avanturu. Sljedeća stanica je Tvrđava Bočac. Samo naselje Bočac nalazi se na teritoriji Grada Banjaluka, dok je utvrda u opštini Mrkonjić Grad u ataru sela Dabrac. Izgrađena je početkom petnaestog vijeka, a pominje se u povelji iz 1448. Utvrda je u solidnom stanju, nalazi se na krševitom uzvišenju i djeluje pomalo mračno, ekspresivno, rekao bih zastrašujuće. Očigledan je uticaj gotike u njenoj gradnji. (Gotska umjetnost u arhitekturi očigledna je i kod stare crkve u Podmilačju, ali o tome malo kasnije.) I ovdje se nismo mogli sasvim uspeti do tvrđave, jer je ograđena žicom i bez prave opreme nemoguće je doći do nje. Iako je u mnogo boljem stanju od Greben Grada i Zvečaja, i nju je potrbno očistiti od orunjenog kamenja i rastinja, a potom i uraditi konzervatorske radove.

Ne manje važno, još nekoliko stotina metara dalje, u Dabracu je vjerovatno ponajljepši pogled na kanjon Vrbasa i akumulaciju, a veličanstveni prizor Maju je podsjetio na Boku Kotorsku, a mene na pogled na meandri Zapadne Morave sa vidikovca na Kablaru. Pored nas, u predivnom pogledu uživali su i gosti iz Zagreba, koji su se

takođe zaustavili zadivljeni ljepotom kanjona Vrbasa.

Nastavili smo dalje, putem ka Jajcu. Ubrzo, put nas je vodio kroz brojne tunele uklesane u stijenama, sa jedne na drugu stranu Vrbasa i natrag. Stali smo i uz samo jezero koje stvara akumulacija i napravili pauzu uz mirnu zelenu vodu.

Podmilačje je mjesto na oko 5 kilometara udaljenosti od Jajca. Ovo katoličko svetište je jedno od najstarijih i najpoznatijih u Bosni i Hercegovini. Datira iz 15. stoljeća, tačnije iz 1416. godine i jedina je sačuvana franjevačka crkva iz srednjeg vijeka. Sagrađena je u gotskom stilu, koji je već bio prisutan i u Bosni. Preživjela je velika turska osvajanja Mehmed-paše II, i pad Bosne 1463. godine, kao i pad Jajca 1528. godine. Inače, Podmilačje se prvi put pominje u povelji posljednjeg bosanskog kralja, Stjepana Tomaševića iz 1461. godine. Od izgradnje pa do naših dana, crkva Svetog Ive bila je zborište i mjesto hodočašće bosanskih katolika, ali i pravoslavaca, kasnije i muslimana. Mala srednjovjekovna crkva preživjela je vijekove, ali nažalost, u martu 1993, srpska vojska je zaposjela Podmilačje i porušila i veliku crkvu, ali i staru crkvicu. Jedino što je tada od svega bilo spaseno, bio je čudotvorni kip Ivana Krstitelja.

Nakon rata, zavjetna crkva u potpunosti je rekonstruisana, a izgrađena je i nova s vanjskim oltarom i župnom kućom, a bili smo svedoci da radovi na novom zdanju još uvijek nisu privedeni kraju. Svetište je nadaleko poznato kao pokorničko i zavjetno mjesto. Uoči Ivanjdana, 24. juna po gregorijanskom kalendaru, ovdje se skupljaju desetine hiljada hodočasnika, a pored katolika misama posvećenim za bolesne, prisustvuju i pravoslavci i muslimani. Najviše hodočasnika bilo je prisutno 1974. godine, čak oko 100 hiljada! Mnogi od njih dolaze na molitvu za izlječenje ili utjehu.

Na ulazu u Jajce, zaustavili smo se da bismo uživali u panorami kraljevskog grada. Jajce je grad od izuzetnog značaja za sve narode Bosne i Hercegovine, ali i za Jugoslaviju i njenu istoriju. Ovdje je stolovao jajački knez Hrvoje Vukčić Hrvatinić, ovdje su stolovali bosanski kraljevi, ovdje je pogubljen i posljednji kralj Bosne, Stjepan Tomašević, ovdje je 29. novembra 1943. godine, u tada najvećem oslobođenom gradu u Evropi, zasjedao AVNOJ. Tu je dakle stvorena Druga Jugoslavija jedna od najcjenjenijih država u zemljama Afrike i Azije, posebno onim koje su se borile protiv kolonijalizma. U Jajcu je i priroda rekli bismo dar s neba, a biser predivne prirode su poznati vodopadi. (Svakako treba obići i Plivsko jezero i mlinove.)

Zato, ne treba čuditi da su nam bili potrebni sati da obiđemo tek manji dio od onoga što se može vidjeti u ovom gradu, koji očigledno veliku pažnju posvećuje turizmu i gdje smo susretali mnogobrojne strance sa svih kontinenata. Vama svakako preporučujemo Jajačku tvrđavu, koja dominira nad gradom i čije zidine se spuštaju na sve strane. Mame da se istraže i katakombe Hrvoja Vukčića, kao i brojne kule. Tu je toranj Svetog Luke i ruševina Crkve Svete Katarine, koju je na nekadašnjem hramu Crkve Bosanske izgradila kraljica Katarina (Kosača). Crkva je porušena poslije 1527. godine. Uz Tvrđavu vrijedi posjetiti i muzeje, a naravno i Muzej AVNOJA, koji čuva duh i miris jedne moćne i lijepe, bajkovite zemlje. U Jajcu je i slučajno iskopano svetište Mitre, koje je sa istoka (Persije) doneseno u tadašnju Rimsku imperiju i u to vrijeme postalo popularno u svim provincijama. Još mnogo toga je u ovom gradu što treba obići i istražiti. Posebno i Franjevački samostan u kome su smiraj našli zemni ostaci posljednjeg bosanskog kralja, Stjepana Tomaševića.

A, šta je bilo sa njegovim krunom? Neka pitanja i dalje ostaju bez odgovora, tajne nedokučene. Ali ono što je sigurno, to je da su veličanstvena priroda u dolini Vrbasa, ogromno kulturnoistorijsko blago i posebna mjesta duhovnosti, dragulji u toj kruni, koje moramo naučiti da mnogo više cijenimo i o njima brinemo. Jer to je naše biće, istorija svih nas, pa ako hoćete i ogroman turistički potencijal, još uvijek nedovoljno iskorišten.

Karadžoz

AUTOROVA BIOGRAFIJA

Rođen sam u srijedu, 11. 02. 1953. u 07:15 u Zagrebu, dakle u znaku Vodenjaka, a i u podznaku. Pamtim mlijeko u prahu i Trumanova jaja. Od prve godine živio sam u Banjaluci, gdje sam se školovao. Prvu priču sam napisao sa četrnaest godina, a prvu sam objavio sa dvadeset. Cijelo vrijeme gimnazijskih dana pišem, uglavnom pripovijetke i dramske tekstove. Poslije gimnazije sam studirao dvije godine pravo, a usput slušao i predavanja iz književnosti na Pedagoškoj akademiji u Banjaluci. Putovao sam i nastupao čitajući svoje "rane radove" od Triglava do Đevđelije jer sam kao dijete iz mješovitog braka vjerovao u "bratstvo i jedinstvo".

Sa dolaskom demokracije i rata odlazim u Švedsku, a prethodno sam izbjegao pet regrutacija u vojsku RS. U izbjegličkom logoru u Ystadu predajem bosanskoj djeci maternji jezik, povijest i zemljopis od 5. do 8. razreda. Zajedno sa Senadom Angelov i Mehmedom Mešićem sam autor čitanke i radne sveske "Naši mostovi" za bosanski jezik koje su finansirali Ministarstvo prosvjete Kraljevine Švedske. U Stockholmu radim kao animator kulturnih manifestacija u bosansko-švedskom udruženju "Ljiljan" i voditelj recitatorsko-dramske sekcije za djecu i omladinu. Radim u redakciji "Glasa BiH"

(Stockholm, 1993/95.), i objavljujem eseje u kulturnom listu Bošnjaka "Behara" (Zagreb, 1995). Prelaskom u Norvešku radim kao dopisnik za europsko izdanje "Oslobođenja" 1995/96., "Bosanske pošte" (Oslo, 1995/98.), "Bosanske riječi" (Göteborg 1996.) i na radio "Beharu" u Oslu 2000.

Između 1996. i 2000 četiri puta se vraćam u BiH i radim na radiju, redakciji novina i televiziji (sve u Federaciji), ali u zemlji koja je podijeljena između političara i tajkuna ne uspijevam nigdje jer ne želim pripadati ni jednoj političkoj stranci. Zato od 2002. lutam Europom (Köln, Frankfurt, Amsterdam, Beč, Dubrovnik) i zaustavljam se u Sarajevu. Nastojim prezentirati radove koji su nastali u egzilu međutim pošto nisam bio u domovini "kad je grmilo" ne uspijevam ništa.

I dalje vjerujem da ima nade za nomade i pišem, pišem, pišem... Nudim izdavačima sve ono što Bosna nema, a treba imati ("Bosansku seharu" – zbirku poslovice, "Bosanski rodoslovi" – genealoške karte bosanske kraljevske dinastije Kotromanića i visokog plemstva) – međutim to njih ne interesira. Demoraliziran prelazim u Split i tada nastaje moj književni uspon...

Nastavak iz prošlog broja

Kad bi završio takav uvod uvijek bi se našao netko od gostiju da mu naruči još jednu, ili dvije rakijice u čokančiću.

– ...Kako to, da svako hoće zovnuti rakiju, a nitko se ne bi sjetio da mi kaže: "Ahmo, hoćeš li da ti zovnem čevape, ili zvrk bureka?"

Kako to da svi misle da sam ja uvijek sit, a žedan? Insan voli i pojesti, a ne samo popiti... Moram nekad biti i gladan...

Ljudi bi se na to kiselo smijuljili, ali i dalje nitko mu ne bi naručivao burek, ili čevape. Na to bi Ahmo rekao:

– Gazda, ove dvije rakijice su k'o zvrk bureka. Možemo li se mijenjati? Ja tebi ovu medicinu, a ti meni burek?

Gazda k'o gazda, jedva bi dočekao da se kutariše²¹⁵ jučerašnjeg bureka. Poslao bi mu burek, a za rakiju se nije sekirao, popit će je netko drugi za najdalje četvrt sata. Kada bi Ahmo pojeo svoj burek i onu rakijicu koju je sam naručio, jezik bi mu se odvezao:

– Pripremio bivši ban vrbaske banovine lov na medvjeda. Iskupiše se guzonje s pušketinama, a Hasu i Husu staviše za hajkače. Na desetak kilometara od lovačkog bivka naiđoše Haso i Huso na medvjeda. Lovci ga ugledaše i taman da počnu pucati kad Haso viknu:

"Bjež'te!!!" "Ama što da trčimo kad smo naoružani do zuba?!" – reče ban. "Bjež'te!!!" – povika sada i Huso. Političari zbunjeni dadoše se u trk. Poslije nekog vremena umorni, stadoše i opet zapitaše: "Zašto trčimo umjesto da ubijemo medvjeda?" "Bjež'te!!!" – viknuše sad Haso i Huso u glas. Političari se opet dadoše u bijeg. Odjednom nekome dojadi, stade, okrenu se i opali pa ubi medvjeda. Na to će Haso: "E, sad ti nosi tog medvjeda još pet kilometara!"

Iza vica bi uslijedilo valjanje od smijeha. Raja bi se prevrtala sa stolica. Neki Srbin koji je suviše lično primio vic, viknuo je:

– Dobar si. Ali, 'ajde sad nešto i na svoj račun!

– E jebo ga ti! Što ti je srce blizu guzice?! Hoću, pričat ću na svoj račun koliko hoćeš. Pričat ću i na račun svoje hanume, a ona je ka-tolkinja. Samo da nahranim ovo svoje hajvanče²¹⁶... Hodi Đidana... Dat će tebi tvoj Ahmo ovog bajatog²¹⁷ bureka....

Gazda bi se na to namrštiio, a raja bi se smijala. Voljeli su Ahmu zato što je bio bez dlake na jeziku. Voljeli su ga jer je govorio i ono što oni nisu smjeli. Vremenom su ga počeli smatrati za čaršijskog šereta kojemu je dopušteno da se ismijava na svačiji račun.

– Pričaju Haso i Huso ima li fudbala na nebu. Mozgaju oni tako i poslije nekog vremena odluče da onaj koji prvi umre u snu to javi onom dugom. Umre Haso prvi i javi se odmah u snu Husi. Pita ga Huso: "Jarane, kako je gore?" "Huso dragi, nema čega nema!" – odgovori mu Haso. "A ima li fudbala gore?" – pita ga Huso. "Što se toga tiče imam dvije vijesti da ti javim. Koju prvo hoćeš da čuješ?" – reče mu Haso. "Dosta mi je loših vijesti, daj mi prvo dobru!" "Prvo: fudbala ima i prvenstvo nam počinje u srijedu." "A koja ti je druga vijest?" – zapita Huso. Na to će Haso: "Druga vijest je da u nedjelju ti braniš!"

Ahmo Karadžoz prvo je izmišljao viceve na račun Bosanaca, ali sjedeći po krčmama uočio je da čaršijska raja postaje sve više neraspoložena, ljuta, pa i bijesna na vlast u Banovini i cijeloj Kraljevini. Shvatio je da bi njegovi vicevi bili bolje plaćeni ako bi ih pričao na račun Vlade u Beogradu, a i Banovine u Banjaluci. Vic, ta šala iz života vremenom je postala igra, vrlo opasna igra sa životom.

²¹⁵ kutarisati se – riješiti se, osloboditi se.

²¹⁶ hajvanče – životinja, od: hajvan. (Vidi fusnotu 114.)

²¹⁷ bajato – staro, ustajalo.

Banjalučke birtije tresle su se od smijeha dok je Karađoz imitirao Nikolu Pašića, Stojana Protića i Svetozara Pribićevića²¹⁸. Te viceve na račun vlasti uvijek bi ispričao zadnje, da bi odmah po tom napustio kafanu. Prethodno bi dao Đidani fes, naopačke okrenut i ona bi, držeći ga među zubima, prošla između stolova, a gosti bi ubacivali kovanice u njega. Znao je Ahmo vrlo dobro da vlasti imaju stotine očiju i hiljade ušiju. Nosio je to osjećanje u genima. Postao je oprezan, pogotovo od onda kada je vidio kako žandari bezdušno mlata na ulici neke mladiće, za koje je kasnije čuo da su komunisti i da su ti komunisti najveći dušmani režimu Karađorđevića.

4.

Međutim, britki jezik Karađoza i uopće onih koji pričaju viceve, često je brži od pameti i dok takvom čovjeku dođe iz guzice u glavicu, on obično nagrebusi.

To veče sjedio je u maloj mehani blizu Ferhadije, na Haništu, na džadi koja spaja tu džamiju s Aranaudijom. Pričanje viceva išlo mu je bolje nego inače. Prilično zagrijan rakijicom, a raja se sjetila da mu zovne i mezu od sudžuka i travničkog sira, sipao je viceve kao iz rukava.

Ispričao bi vic natenane, glasno, saživljavajući se sa svim likovima koji se javljaju u vicu. Mijenjao je mimiku lica i boju glasa onako kako bi ulazio u karakter lika iz vica. Nije pripovijedao – glumio je. Gosti su ga s pažnjom slušali, ušutkivali bi pijanije među sobom, jer su željeli da upiju i upamte svaku riječ, svaku Ahminu grimasu, pantomimu. A kad bi nastupila poanta, žaoka vica, birtija bi skočila na noge, raja bi padala sa stolica od nekontroliranog smijeha, ljudi bi se hvatali za trbuhe, udarali bi šakama po stolu, oni nevični smijanju dobivali bi iščašenje vilice od smijeha, zagrcali bi se u sred gutljaja pića, pa bi ih kafanski šeret²¹⁹ Mujica udario po plećima da dođu sebi, ili bi im krošom u lice namještao iščašenu vilicu. Ahmo bi puštao publiku da se ismije, da prokomentira vic i da se smire. U to bi pale nove narudžbe, kelner bi razdijelio novo piće i mezu, a potom bi se predstava nastavljala. U početku bi obično pričao bezazlene viceve o svakodnevnim čaršijskim karakteristikama, a što bi se rakije više popilo, vicevi bi postajali masniji, oštriji i opasniji. Zadnji vic više nije bio samo vic, nego poduža anegdota, pripovijetka, monodrama, ili čak kolektivno glumište, prava mala burleska u kojoj bi učestvovali i gosti kafane i njeno osoblje. Tako je bilo i te noći.

– ...Ganjao Bosanac da mu vlasti priznaju pravo na njegov nekadašnji posjed. Ranije je imao zemlju, plodnu i rodnu, ali dođe agrarna reforma iz Beograda i uze mu sve...! – počinjao je Karađoz zadnji vic dobro zagrijan alkoholom.

– Tako je! I meni su! Pas im mater! – komentirali su ljudi koje je Karađozovo glumište dovodilo do zanosa, ekstaze, usijanja.

Nekada je sva zemlja bila njegova: jedan kroz jedan. Sada, sve što je imao zemlje, bilo je samo ono crno ispod noktiju. Ali imajući papire krene Bosanac da ganja pravdu. Uputi se u katastar, u Bansku upravu. Poslaše ga jadnika u podrum gdje je ležala gruntovna arhiva. Hrljao²²⁰ je zajedno s jednim ćatom tri debela sahata i nađoše da nema njegove zemlje u papirima. Ćato ga posla inspektor, ali ovog ne bi. Bijaše otišao negdje na teren u inspekciju. Sutradan potraži Bosanac opet inspektora i nađe ga nad ćagetima²²¹, katastarskim kartama zemlje, sve zemlje od Grmeča do Ozrena i od Save do Vlačića.

– Ima li tu neđe moje zemlje?

– A koja je tvoja zemlja? – upita ga inspektor, austrijski đak, i ne pogledavši ga.

– Kako koja?! – napravi se nevješt Bosanac – Bosna je moja zemlja!

Inspektor ga 'vako pogleda – pri tom Ahmo pantomimički skinu dozluke,²²² pa izbeči svoje crne oči na publiku.

– Sva je Bosna tvoja, veliš?

– Jeste brate... Za zadnje Carevine bila je moja. Moja dedovina²²³, još od Kraljevine Bosne. Sačuvali smo je od spahija, od Franje Josipa. Ali kada je došla ova, nova vlast – sve je uzela... Kao, to je sve državno.

– Pa eto vidiš da nema Bosne... Imaju samo banovine. – sad počne inspektor zezati Bosanca – Ima Vrbaska, Drinska, Neretvanska, Zetska i Dalmatinska banovina. Će ti tu vidiš neku svoju Bosnu, ha?

– Ja sam ti iz Vrbaske banovine, ako baš hoćeš. Evo ti mog ćageta da je zemlja kraj Vrbasa moja... A ti mi pokaži ćage Će piše da ta zemlja nije moja!

– Otiđi u katastar.

– Bio sam!

– Otiđi u grunt!

– I tamo sam bio. Ni jedni ni drugi ništa nemaju. Ako ne vjeruješ meni, zovi ćatu iz podruma.

– Ma vjerujem ja tebi. Ali ja ti tu ne mogu ništa... Nego ti brate, žali se. Možeš se žaliti banu. Otiđi lijepo kod njega i izloži mu svoj problem. On može što ti nitko drugi ne može...

Sljedeći dan zapuca Bosanac banu, ali mu rekoše da ga ban može primiti tek za mjesec dana... Hajd' dobro, dođe ti Bosanac za mjesec dana u našu Bansku upravu. I primi ga ban; mrk, debeo, brkat, ćelav – znate ga i koji je. Bježi pametna kosa s lude glave. A kol'ka mu je kancelarija – k'o Bošnjina kuća! Helem,²²⁴ ispriča njemu naš Bosanac (a to je mogao biti i bilo tko od vas), ispriča mu svoju muku k'o što ja vama sad pričam, a ban samo suče svoje banske brkove i gleda kraljevu sliku na zidu.

– Jesi li bio u arhivi? – najzad progovori ban.

– Jesam, a bio sam i kod inspektora.

– Onda može biti da su tvoji papiri u Sarajevu.

– Ja nemam para da se spustim ni do Jajca.

74

– ...A ti bi tu svoju zemlju nazad?

– Jašta brate.

218 Nikola Pašić, Stojan Protić, Svetozar Pribićević – predsjednici Vlade Kraljevine Jugoslavije.

219 šeret – nestaško, šaljivdija, vragolan.

220 hrljati – preturati, tražiti.

221 ćage – papir, dokument.

222 dozluke – naočale.

223 dedovina – djedovina.

224 helem – i tako..., na koncu...

- A šta veliš, kolika je parcela?
- Malehno. Jednim okom možeš vidjeti. Dvajest s deset!
- Samo toliko?! – iznenadi se ban.
- Jašta... Ne može biti manje. Pa, može l' se tu učinit' išta?
- Nisam siguran... – počeo se tada igrati ban s Bošnjom – Možda...? Moguće...? A šta si ti spreman učiniti da zemlju dobiješ nazad?
- Ne znam šta trebam da uradim?
- Šta možeš?

Tada sinu Bosancu u glavi: "Ovaj me kurvin sin zeza... A izgleda da mi može vratiti moju zemlju... Ako se u meni probudi pašće, beli ću halaliti zemlju, a napraviti ću mu pasjaluk, da će se pričati o tome odavde pa sve do Beograda."

- Mogu sve... Mogu i ono što misliš da je nemoguće.
- Kako to pobogu?! Niko ne može učiniti ono što je nemoguće... Inače, ne bi bilo – nemoguće!
- Ja vala mogu i to... Nego, valja li ovako; ako ja sada učinim nešto što je za većinu raje nemoguće, valja li da mi sad, namah potpišeš da mi se vraća moja zemljica... Ha?!
- Evo, već pišem. – tad Ahmo izvadi, k'o đoja čage i kalem, pa počeo da piše:
- Naređujem da se ima vratiti u stari posjed njiva njenom ranijem vlasniku... Ban Vrbaske banovine... Evo ti dokument, ali prvo da vidim to tvoje nemoguće!
- Bane časni, pitat ću te nešto, bez uvrede... Vjeruješ li ti da ja mogu u isto vrijeme, da prostiš, da ovdje u sobi obavim malu nuždu, a dolje na česti²²⁵ da obavim veliku nuždu?
- Ne možeš biti na dva mjesta istovremeno!
- Ja ti velim da mogu to učiniti! Treba mi samo nešto u šta ću da mokrim, da ne pomokrim ovako fin ćilim.
- Stani malo... Uzmi onu praznu vazuu... Ma ne vjerujem ti!
- Strpite se. Uvjerit ću vas... Vidjet će se... – okretan kakav i jeste on se popnu na otvoren pendžer banove kancelarije i skinu hlače. Pri tom Ahmo skoči na šank i čučnu.
- Popevši se on ovako na pendžer²²⁶, stavi Bosanac saksiju ispred sebe i počeo (da prosti ova sofru²²⁷) da piša u saksiju. Istovremeno on napreže svoja crijeva – i na čestu pod Banskom upravom ispade iz njega ono što i kralju ispada iz guzice. Vidjevši to, ban će:
- Evo ti tvoje tapije i neka te đavo nosi!
- E tako je naš Bosanac vratio svoju zemlju.
- Poslije urnebesnog smijeha, Ahmo dade Đidani svoje fes i publika ga napuni dinarima i polićima.²²⁸ Neki su davali čak i dva puta.
- Tada Karađozu priđe Mujica.
- Ahmo, sada je došao tvoj komšija. Kaže da su ti kuću opkolili žandari. Nećeš ni ući u nju, a oni će te uhapsiti... Ne idi kući. Radije dođi noćas kod mene.
- Hvala ti jarane k'o burazeru, ali neću ni kod tebe. Neću da te uvaljujem u belaj... Treba li ti para Mujice?
- Ne treba Mujici para, ne treba mu ništa. Mujica ima sve...

5.

Uzevši Đidanu, i dok su ga gosti u birtiji tapšali po ramenima Ahmo izađe napolje. Uputi se kao da će svojoj kući.

Ubrzo je primijetio da ga netko prati. Bijahu to dvojica agenata tajne policije. Ahmo naglo skrenu u prvu ulicu koja nije imala osvijetljenje i uđe u neku avliju. Agenti prođoše kraj kapije iza koje se Ahmo sakrio. Kada više nije čuo korake, Ahmo se tiho iskrade iz avlije i ode u suprotnom smjeru. Ovaj put nije primijetio da ga ona dvojica prate. Bijahu se pritajili kada su vidjeli da je Ahmo iznenada nestao iz ulice. Karađoz ode niz Bezistan i leže na jednu klupu kraj Crkvene. Đidana mu se šćućuri na grudima, pa povi rep i stavivši glavu na šapice zaspao slatkim snom kao i Ahmo.

Pričekavši neko vrijeme da Karađoz utvrdi svoj pijani san, oni mu se približiše u mraku. Stadoše, od njega udaljeni pet–šest metara. Jedan od njih izvuče pištolj ispod mantila. Drugi reče:

– Znaš kako je komandant rekao? Pucaj mu pravo u srce...

Onaj prvi pogleda u Ahmu i u tami noći naciclja mu u grudi. Ispali tri metka i odmah obojica otrčao do auta koji ih je čekao na ulici.

Topla krv probudi Ahmu. On dodirnu svoje grudi i s užasom osjeti pod svojim prstima krvavo i iskidano meso. Trže se shvativši šta je u pitanju.

Siđe do Crkvene dok su s njega padali dijelovi Đidaninog razvaljenog tijela. Svuče jelek i košulju. Opipa svoja prsa. Samo jedan metak ga bijaše okrznuo. Nije čak ni krvario.

"Zlikovci" – mislio je Karađoz dok je prao ranu na Crkveni – "Htjeli su me ubiti. Jadna Đidana... Platila je životom zbog mene..."

Nastavak u sljedećem broju

225 česta – cesta, ulica.

226 pendžer – prozor.

227 sofru – trpeza.

228 polić – kovanica od pola dinara, tj. pedeset para.

Iz Aktiva „Banjalučka kera“

Kad se prsti i niti spleću... i Banjaluka ispisuje svoju ljepšu priču

Tekst i foto: Zinajda Hrvat

Na kraju još jedne godine, 2025., članice Aktiva „Banjalučka kera“ imaju se zaista čime pohvaliti – učešće na izložbama, susreti i druženja, priredbe, a posebno nova ostvarenja u oživljavanju i prezentiranju banjalučke kulturne baštine i tradicionalnog ručnog rada. Uz redovno radionica keranja, nedjeljom, učestvovala su i na nekoliko značajnih izložbi i manifestacija, a također su bile i domaćice predstavnicama udruženja iz Švedske i „Preporoda“ iz Zenica.

Izložba „Banjalučke kere“

Poznato je da u keranju, kad se spleću prsti, igle i konac, ima

svojevrjne poetike, a to je na najljepši način pokazao i junski bajramski koncert, u dvorani Banskog dvora u Banjaluci, (10. 6. 2025.), pod pokroviteljstvom TV Hayat, IZ Banjaluka, MDD „Merhamet“ Banjaluka i drugih. U sklopu ovog događaja, Aktiv „Banjalučka kera“ MDD „Merhamet“ priredio je sjajnu izložbu našeg tradicionalnog ručnog rada, keranja, koja je oduševila sve prisutne, a to je svojim kamerama pokazao iTV Hayat, posebnim prilogom.

Naša koordinatorka Amra Đuzel je kazivala o nastanku ovog tradicionalnog rada na području Banjaluke, a ostale članice su iz svog iskustva opisale kako nastaju kerani stolnjaci, kragne za košulje, maramica za rever i drugi kerani radovi. Sve te kerane ručne radove posjetio su mogli vidjeti izložene u holu Banskog dvora. Koncert je

vodila Dalila Omerović, voditeljica TV Hayat, koja je s oduševljenjem primila na dar kerani ručni rad za nju i za TV Hayat. Glavna muzička zvijezda večeri je bio Eldin Huseinbegović, koji je svojim glasom i pjesmama za dušu oduševio banjalučku publiku.

Septembar je bio pun lijepih događanja. Prvo su, na poziv Udruženja „Gračaničko keranje“, naše četiri vrijedne članice učestvovala na Drugom međunarodnom festivalu keranja i čipkarstva u Gračanici, od 26. do 28. septembra, na kojem su svoja iskustva i umijeća približavale i umjetnice veza iz Paname, Španije, Portorika, Poljske, Hrvatske, Slovenije, Bosne i Hercegovine, Turske, Italije i Mađarske. Učesnice ovog festivala posjetile su i turističke znamenitosti Gračanice i uživale u autentičnom bosanskom ambijentu i tradicionalnoj bosanskoj kuhinji. Naše članice su na najbolji način predstavile rad našeg udruženja, na očuvanju Banjalučke kere kao kulturnu baštinu i umjetničku tradiciju Banjaluke i Banjalučana.

Kad se vrijedne ruke slože...

Oktobar je bio prilika za susret sa predstavnicima naših sugrađana koji od godina progonstava žive u Švedskoj, a koji su sada došli u pohode svome gradu. Tom prilikom u posjetu našem udruženju došli su gospodin Mensur, predsjednik bosanskog udruženja „Sedef“, i gospođa Magnhild iz Aktivitet centr Halmstad, zajedno sa našim dugogodišnjim prijateljima Fatimom i Mujom

Metaj, Banjalučanima koji trenutno žive u Švedskoj. Gospođa Magnhild je izrazila želju da nauči kerati jer se s ovim ručnim radom susrela i u dalekoj Švedskoj. Ovom prilikom su nam uručeni i predivni pokloni, knjige naših bosanskih pisaca sa švedskom adresom.

Krajem oktobra članice našeg aktiva su s velikim zadovoljstvom ugostile članice Bošnjačkog kulturnog udruženja „Preporod“ iz Zenice, kad su imale i zajedničke radionice keranja i dekupaža. Posjeta je organizovana zajedno sa Bošnjačkim kulturnim udruženjem „Preporod“ Banjaluka. Gošće iz Zenice su bile zainteresovane za naše napore u očuvanju tradicionalnog banjalučkog keranja, a obe radionice su pokazale ljepotu druženja i međusobne saradnje. Susret je završen svečanim ručkom u prostorijama MDD „Merhamet“ u Dolcu. Zeničanke su još obišle i banje u Gornjem šeheru, džamiju Arnaudiju, Tulekov mlin u Novoseliji i galeriju „Abas“ sestara Amre Đuzel i Azre Junuzović.

„Radionice Banjalučkog keranja se nastavljaju i u zimskom periodu, a radujemo se svakoj novoj posjeti i druženju, svakom novom članu, kao i novim putovanjima sa ciljem promocije našeg prekrasnog keranja, a jedno takvo nas čeka već na prooljeće, u prekrasnoj Rijeci gdje živi dosta Banjalučana.

I neka sve nas naše kere, stvarane i iz duše, povezuju i još više zbližavaju“, kažu u aktivu „Banjalučka kera“.

Banjalučke ličnosti:

Muhamed "Braco" Skopljak

Grupa Memory - Muhamed Braco Skopljak

Muhamed Braco Skopljak istaknuti je banjalučki pijanista i muzički pedagog, poznat po svom doprinosu muzičkom obrazovanju i očuvanju bosanskohercegovačke kulturne baštine – kako u domovini, tako i u dijaspori.

Rođen je u Bosanskoj Dubici, a odrastao u Banjoj Luci, gradu s kojim je i danas duboko povezan. Svoje muzičko obrazovanje započeo je u Srednjoj muzičkoj školi "Vlado Milošević" u Banjoj Luci, a potom ga je nastavio na Muzičkoj akademiji Univerziteta u Sarajevu, gdje je stekao zvanje profesora muzike.

Stariji Banjalučani rado se sjećaju njegovih nastupa u hotelima Bosna i Palas, kao i u Domu kulture, dvorani Borik i KAB-u. Jedna od svirki iz hotela Bosna, snimljena u aprilu 1981. godine, sačuvana je i objavljena na CD izdanju Tria Hiško, Cicko, Braco – Evergreen Nostalgjy. O kvalitetu tog sastava najbolje govori činjenica da su im se na sceni pridruživali legendarni izvođači poput Stjepana "Jimmy" Stanića, Gabi Novak, Arsena Dedića, Dragana Stojnića, Bisere Veletanlić, Kiće Slabinca i mnogih drugih.

Značajan trag ostavio je i kao saradnik i pokretač manifestacija Djeca pjevaju Banjoj Luci i Prvi aplauz.

Poput mnogih Banjalučana, Skopljaka je nesretni rat devedesetih

natjerao da u avgustu 1995. godine napusti svoj voljeni grad. Tadašnji direktor muzičke škole, u pedesetoj godini života i bez znanja engleskog jezika, emigrirao je u Sjedinjene Američke Države.

Nastanio se u Louisvillu, u saveznoj državi Kentucky, gdje je nakon nostrifikacije diplome nastavio rad u oblasti muzike. Tokom dvije decenije predavao je klavir mnogim studentima, među kojima su bili i mladi Bosanci i Hercegovci, kao i Amerikanci.

Uprkos životu u dijaspori, ostao je snažno vezan za domovinu. Redovno je učestvovao u kulturnim događajima u Banjoj Luci, poput festivala Vezeni most, gdje je 2016. godine održao koncert pod nazivom "Tri klavira i jedna harmonika", nastupivši sa svojom unukom Sarah Skopljak, harmonikašem Sanelom Selimovićem i pijanistkinjom Gabriellom Castillo.

Ni danas, u poznim godinama, ne odustaje od muzike. Sa osmijehom kaže: "Muzika me održava u životu." Za svoj 80. rođendan planira izdati još jedan CD s instrumentalnom muzikom, čije se snimanje privodi kraju u banjalučkom studiju Plazma.

Njegova predanost muzičkom obrazovanju i kulturnom povezivanju dijaspore s domovinom čini ga značajnom figurom u očuvanju i promociji bosanskohercegovačke kulturne baštine.

Preuzeto sa portala Društvena istorija Banjaluke

Izet Muratspahić

29.8.1953-5.8.2025

Dr. Izet Muratspahić rođen je u Đakovićima, općina Goražde. Osnovnu školu pohađao je u Osanici i Ilovači, srednju učiteljsku školu u Foči, a studij na Filozofskom fakultetu u Sarajevu (Odsjek za srpskohrvatski jezik i historiju jugoslavenskih književnosti) uspješno je završio također u Sarajevu. Četiri godine radio je kao profesor u srednjim školama u Goraždu, a od 1980. godine bio je angažiran kao predavač na Filozofskom fakultetu u Sarajevu.

Postdiplomski studij iz kolegija „Povijest i teorija književnosti“ upisao je na Univerzitetu u Zagrebu, gdje je magistrirao 1985. godine. Nakon magisterija izradio je doktorsku disertaciju pod naslovom „Razvoj makedonskog romana“, koju je odbranio na Filozofskom fakultetu u Sarajevu 1991. godine, čime je stekao zvanje doktora književnohistorijskih nauka.

Od 1992. godine živio je i radio u Uppsali, u Švedskoj. Izet Muratspahić autor je osamnaest knjiga te više stotina recenzija, prikaza i oglada iz oblasti književnosti i jezika. Po dolasku u Švedsku aktivno se uključio u rad bosanskohercegovačkih dopunskih škola, pomažući nastavnicima i učenicima svojim bogatim znanjem i iskustvom. Priredio je i objavio više vrijednih knjiga i brošura prilagođenih učenicima osnovnih škola.

Bio je član **Švedskog društva pisaca udžbenika** (Sveriges Lä-

romedelsförfattares Förbund – SLFF), **Švedskog saveza pisaca i Društva bosanskohercegovačkih pisaca, prevodilaca i bibliotekara u Švedskoj.**

Ovako je govorio naš Izet

Moj angažman je usmjeren na više područja, tako da sam aktivno djelovao kao naučnik, leksikograf, lektor, pisac udžbenika za našu djecu koja uče maternji jezik, prevoditelj, priređivač naših djela na švedskom jeziku i švedskih na bosanskom, te aktivan učesnik u priznavanju bosanskog jezika u Švedskoj i projektima u vezi sa uspješnom integracijom naših izbjeglica u novu društvenu zajednicu. U svakom od pomenutih područja napisao sam adekvatne knjige, od kojih su mnoge pionirski poduhvati i dosad jedini radovi. Tu spada prvi ‘Švedsko-bosanski rječnik’ (28.000 riječi), izbor i prijevod pripovijedaka Augusta Strindberga na bosanski jezik, te prvi izbori bh. pripovijedaka i drama na švedskom jeziku. Napisao sam čak sedam udžbenika po kojima uče maternji jezik naša djeca u Švedskoj koji su prilagođeni njihovim znanjima, ali i važećem švedskom nastavnom planu i programu za ovaj predmet. Preveo sam nepoznati putopis Augusta Heimera ‘Kroz BiH’ iz daleke 1904. godine, kada je ovaj geograf proputovao našom zemljom i opisao šta je sve vidio. Posebno sam ponosan na veliku studiju pod naslovom ‘Književnost bh. dijas-pore u Skandinaviji’ u kojoj sam predstavio kompletno stvaralaštvo naših pisaca koji djeluju u Skandinaviji.

Dr. Izet Muratspahić je u aprilu 2019. objavio značajnu studiju: „Književnost bosanskohercegovačke dijasporu u Skandinaviji“, koja je bila tema njegova izlaganja na seminaru.

- U Skandinaviji danas živi oko sto hiljada doseljenika iz Bosne i Hercegovine. Većina njih ima i novo državljanstvo, te je velika mogućnost da će oni i ostati u novim zemljama. Svi pokazatelji govore da se radi o jednoj od najboljih doseljeničkih grupa na ovim prostorima, koja je naučila jezik, našla posao i uspješno se integrirala u društvo. Nema u tome, naravno, ničega lošeg, osim bojazni od asimilacije. Zato je od velike važnosti očuvanje identiteta i maternjeg jezika, pogotovu kod novih generacija. Najodgovorniju ulogu u tome imaju roditelji, ali i mnogi drugi, poput naših saveza i udruženja koji kroz svoje programske sadržaje pomažu da se zadrži jezik, tradicija i kultura domovine i pisaca koji svojim djelima drže jezik živim i bogate leksički fond doseljenika.

- Šta je značajno kazati o jeziku i identitetu?

- Ima više definicija jezika, a jedna od najpotpunijih glasi: „Jezik je veoma složen sistem znakova pomoću kojih se ljudi u određenoj društvenoj zajednici međusobno sporazumijevaju, iskazuju jedni drugima svoje misli i osjećanja i obilježavaju se kao pripadnici upravo te zajednice.“

Tri su bitna svojstva čovjeka u vezi sa jezikom: jezička sposobnost, jezičko znanje i jezička upotreba. Također postoje tri faktora jezičke komunikacije bez kojih ona ne bi bila moguća, a to su: komunikatori, komunikacijski kôd i komunikacijski kanal.

Pozicija maternjeg jezika u dijaspori je vrlo osjetljiva i kompleksna, s obzirom da se relativno malo koristi i u stalnoj je sprezi sa još najmanje dva jezika (jezikom zemlje prijema, engleskim i još nekim drugim koji su djeca obavezna učiti u školi).

Naš jezik je dobro etabliran u skandinavskim zemljama, posebno u Švedskoj. Priznat je kao zvanični jezik, koristi se pod svojim imenom u najvećem broju institucija, a u Švedskoj se izučava u školama i Institutu za moderne jezike u Uppsali. Opća ocjena je da se dobro radi na očuvanju ovog jezika, ali bi, naravno, uvijek moglo bolje.

Znanje maternjeg jezika je važno iz više razloga, od kojih treba pomenuti sljedeće: to je osnovni stup identiteta, pomoću njega se ima aktivna veza sa domovinom, realizira se tzv. „aktivna dvojezičnost“, njegovo znanje pomaže u učenju drugih jezika, a time se otvara i moguća perspektiva na tržištu rada. U procesu očuvanja jezika treba voditi računa o sljedećim elementima: prakticiranju jezika u kući, posjećivanju domovine, učešću djece na nastavi maternjeg jezika, formiranju kućne biblioteke, te stimuliranju mladih da uče jezik kroz kulturne i književne aktivnosti u udruženjima. U ovaj proces trebaju biti uključeni svi, od roditelja, nastavnika, pisaca, pa do udruženja i saveza.

Dr. Izet Muratspahić:

Očuvanje jezika i identiteta u književnosti naših pisaca u Skandinaviji

Znanje i prakticiranje maternjeg jezika pomaže i u očuvanju identiteta našeg čovjeka koji je u životu izvan domovine uvijek ugrožen. Postoji određen broj doseljenika koji u želji da se što bolje adaptiraju i integriraju u novo društvo zanemare vlastiti identitet, što dovodi do krupnih poremećaja u samopouzdanju. Jer, ako uzmemo u obzir, da pored pojedinačnog (individualnog) identiteta postoje i grupni identiteti koji se realiziraju na razini porodice, religije, nacije i mnogih drugih grupacija kojima čovjek na neki način pripada, onda je jasno koliko je identitet u promjeni kao historijska kategorija. Na tom planu jasno se uočavaju uticaji globalizacije i fragmentacije identiteta, to jest, dva ogledala u kojima pojedinac traži svoj autentični lik.

S obzirom da sam posljednje dvije i po decenije aktivno pratio razvoj književnog stvaralaštva naših pisaca u dijaspori, nedavno sam sva ta istraživanja sažeo u studiju pod naslovom „Književnost bosanskohercegovačke dijasporu u Skandinaviji“, koju sam objavio u aprilu 2019. godine. Važnost ove studije je višestruka jer predstavlja prvu knjigu ovakve vrste u kojoj su ispunjeni ciljevi: sakupljeno je, opisano i klasificirano cjelokupno to stvaralaštvo od početaka do danas, čime je sačuvano od zaborava i spriječena njegova dalja marginalizacija, kako u domovini, tako i zemljama prijema.

Predstavljeno je oko 100 pisaca koji su objavili jednu ili više knjiga (60-tak u Švedskoj, 17 u Danskoj i 10 u Norveškoj), a u njihovim djelima jasno se mogu prezentirati svojstva koja imaju ogromnu ulogu u očuvanju jezika i identiteta naših ljudi na sjeveru Evrope.

Irfan Horozović

27. april 1947 – 2. decembar 2025

Rođen je u Banjoj Luci, gdje je završio osnovnu školu i gimnaziju. Filozofski fakultet (Komparativna književnost i Jugoslavenski jezici i književnosti) diplomirao u Zagrebu. Bio je urednik studentskog lista *Pitanja i putevi* te odgovorni urednik u izdavačkoj djelatnosti “Novog glasa” u Banjoj Luci.

Živio je u Sarajevu. Bio je urednik u igranom programu RTV Federacije BiH i glavni urednik časopisa *Život*.

Dramski tekstovi izvođeni su mu na radiju (*Šesta smrt Benjamina Talhe*, *Zadovoljština*, *Kuburović*, *Posuđena rečenica*), u teatrima (*Ru-*

žičasta učiteljica, *Soba*, *Pehlivan Arif Tamburija*, *Šeremet*, *Proba*, *Tri Sabahudina*) i televiziji (*Šeremet*). Neki od tih tekstova su prevedeni i igrani u Švedskoj i Poljskoj. Jedna adaptacija knjige *Talhe* pod nazivom *Priče iz Šedrvanskog vrta* postavljena je u Rimu.

Dobitnik je Nagrade “Sedam sekretara SKOJ-a” (1972), Nagrade grada Banje Luke (1980), Nagrade Udruženja književnika BiH (1988), Nagrade za najbolju knjigu za djecu u BiH (1987), Nagrade Društva pisaca Bosne i Hercegovine za 1998. i drugih nagrada i priznanja. Zastupljen je u brojnim antologijama pripovijetke, poezije i drame te preveden na više jezika.

Irfan Horozović:

BLIJESAK RIJEČI

»Riječ nikad ne umire. Rukopisi ne gore.

Ponekad je mrak toliko dubok da ga samo bljesak riječi može osvijetliti...«

“Postoje oni koji čitaju i ništa ne razumiju. Oni su najbrojniji.

Postoje oni koji su pročitali i misle da su razumjeli. Oni su najopasniji.

A postoje i oni koji razumiju i ne prestaju čitati vlastiti tekst.

Oni su najdragocjeniji i najrjeđi.”

Irfan Horzovic

Award Winning Author

Novels, Short Stories, Dramas, Poetry, Essayist

»VEZENI MOST«

Zavičaj kao inspiracija

Irfan Horzović: Banjaluka, 1947. – Sarajevo, 2025.

GRAD U KOJEM SU PADALE JABUKE

Banjaluka, prosanjana i proganjana, u pričama Irfana Horzovića, čija se književna riječ uzdiže do neugasive svjetlosti.

Banjalučke bašče, vrbaskе sedre, šadrvani, ringišpili na pijaci između Kastela i Crkvene, igre djetinjstva, tople boje zavičaja – sve se to zgušnjava, kao kestenov cvijet, i zatim rasprostire, kao mirisi i žubori, iz poezije i proze banjalučkog, evropskog, književnika **Irfana Horzovića**. Banjaluka, kao stvarni prostor, i kao san, kao metafora, nepresušna je inspiracija Horzovićeve literature, od pjesničkih zbirki »Zvečajsko blago« (1969.), »Testament iz mladosti« (1980.), »Knjiga mrtvog pjesnika« (1997.), do knjiga pripovijetki »Talhe ili Šadrvanski vrt« (1972.), »Salon gluhošnjemih krojačica« (1979.), »Prognani grad« (1994.), »Bosanski palimpsest« (1995.), romana »Kalfa« (1988.), »Berlinski nepoznati prolaznik« (1998.), »Filmofil« (1999.), »Vauvan« (1990.) i dr.

Beskrajni zavičaj

Jedan ciklus Horzovićevih priča, objavljen u »Izabranim pripovijetkama« 2000. godine u Sarajevu, a naslovljen »Beskrajni zavičaj«, počinje prozom »Oblak«, koja simbolično, poetski, izražava i postojanost, i prolaznost – zavičaj je s nama, i u nama, ma gdje bili, samo se prelamaju njegove slike, dolaze i odlaze, kao oblaci nad Šibovima i Starčevicom: »Najednom se preneš i i vidiš svijet oko sebe u potpuno drukčijoj svjetlosti.« Ali ta svjetlost zavičaja ipak je postojana, ma kako nam se nekad činilo da pomalo blijedi, ili ponire u izmaglicu, kao napjevi čije riječi ne zaboravljamo. Slike zavičaja nestaju, ali se i talože u nama. I sve je »tako jasno, a neizrecivo«. Ljepota, i slojevitost, istinskih književnih djela je upravo u tome, da ono što je stvarno, vidno, oko nas, što je sam život, postane i sam smisao tog života, ono što nas nadahnjuje i oplemenjuje.

Jedna knjiga priča posebno nosi pečat Banjaluke. Onaj tamni, koji nam »udaraju« drugi, zli, i onaj svijetli, koji nosimo u sebi, kao otpor, kao zavjet, kao ljubav, kao postojanost. To je zbirka »Prognani grad«. Prognani ljudi. Prognane ulice. Prognani vrtovi. Prognana djetinjstva. Prognane ljubavi. Prognani životi.

»Knjigom priča *Prognani grad* Horzović nije samo ispisivao ličnu dramu izгона iz svoga grada (Banje Luke) koji je oduvijek prepoznavao i pamtio kao svoj grad nego se i u vlastitom ogledalu mogao nadnijeti nad »tragične konačnosti« i onih svjetova kojih se ranije doticala njegova mašta i onih koji su u najstvarnijoj mogućoj stvarnosti nastajali i nestajali pred njegovim očima«, zapisao je pisac Hadžem Hajdarević, u predgovoru »Izabranih pripovjedaka«.

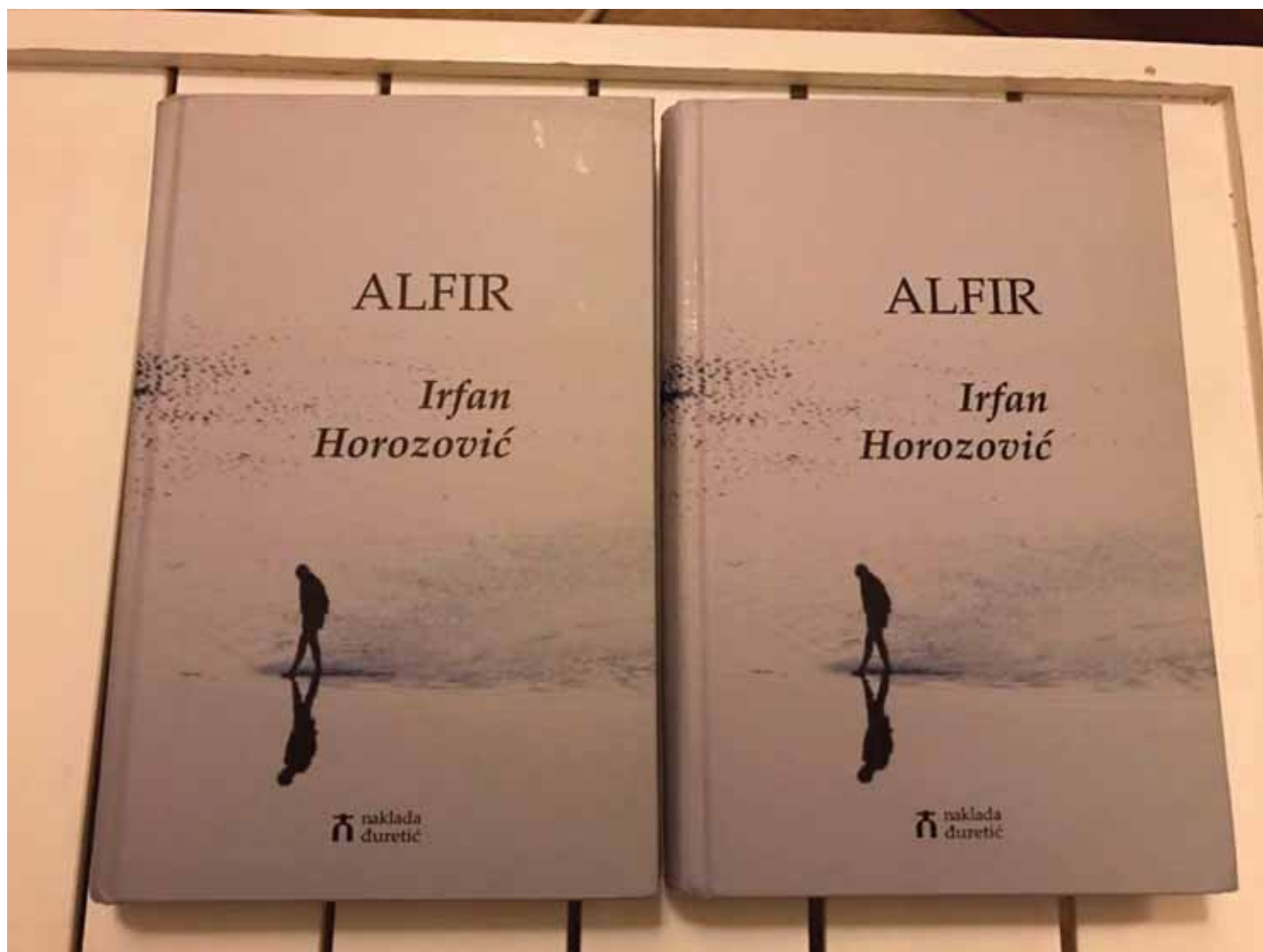
Prognani grad

»*Prognani grad* je knjiga koja uspijeva predstaviti sve nakaznosti fašizirane ideologije zasnovane na projektu totalnog uništenja svega što se ne uklapa u njene okvire«, ali koja je, u književnoestetičkom smislu, ispisivana »iz pozicije nadmoćnog svjedoka zločina..., koja nadilazi ratni užas«, naglašava u svome eseju »Poetika sabura« Enver Kazaz.

Čitav jedan grad, sa porodicama, uspomenama, životima, prijateljima, izložen je barbarskoj samovolji, stavljen je pred zid, pred uperene cijevi. A rijeka i dalje teče, već je i proljeće, dolazi ljeto... U baščama dozorijevaju jabuke. I padaju. Zbog toga, što je sve manje onih koji bi ih brali, ali, još više, i zbog straha. Jer nevidljivi zubi noći sve više su glodali grad.

»Noćas će pobiti sve u našoj četvrti. Ili zatvoriti. Tako sam čuo. Iseljavanje ide presporo po njihovu mišljenju. Ova noć bi to trebala ubrzati.

Gledao sam ga. Govorio je tako jednostavno kao što mi je ponekad odgovarao na pitanja o automobilskim motorima, koje nikad nisam shvatio. Razumio bih zapravo sve što je rekao, ali je mozak odbijao da se upozna sa biti sprave, kao da mi je sugerirao da se nikad u životu ne služim njome. Osim kao pasivni putnik. Slušao sam ga i sad. Pasivni putnik. Drugi je sad mehanizam bio po srijedi. Mehanizam koji će nas ubiti.

Mi večeras idemo u staru kuću preko Vrbasa. Možete i vi s nama.»

Ovako počinje priča »U sumrak padaju jabuke«. U sumrak iza kojega je slijedila noć u kojoj nisu spavali ni u drugoj kući, jer »ovo je mogla biti konačna noć, noć u kojoj će se pojaviti gospođa u crnom i bljeskom svoje kose potražiti naše duše«, noć bdijenja, eksplozija, očekivanja da nahrupе na vrata, noć u kojoj je i obično padanje jabuka ličilo na prasak bombi. Ipak, te noći niko nije ubacio bombu. Samo su padale jabuke...

»Nekoliko mladića odvedeno je te noći iz četvrti do naše, starac i starica ubijeni su u svojoj kući, minirana je trgovina iz koje su prethodno iznesene stvari, oteto nekoliko automobila i jedna je maloljetna djevojka nestala. Bila je to posve mirna noć, kako je zapisano u svim službenim izvještajima.«

Na teške banjalučke godine, mjesece, dane, pa i minute, podsjećaju nas i druge priče iz ove knjige koju je pisac morao napisati, da se ne zaboravi tragedija jednog grada i njegovih žitelja, samo zbog toga što imaju drugačija imena. Knjigu, svakako, treba pročitati, i čuvati, kao dio svoga bića, a nekoliko ovih odlomaka samo dočaravaju svu našu tragičnost, ali i uspravnost.

Grad-Labirint

»Zatočeni grad živi od slutnji i u slutnjama se rastače.

Poput slutnje raste i živica pred starom kućom. Starac i sta-

rica gledaju u nju, u taj bujni, debeli, visoki zid što je ove godine nadrastao glave prolaznika i sakrio posve, njih dvoje, od pogleda sa ulice...

Mala kapija je oštro zveknula i starac se trgnuo. Stazom je dolazila susjeda što se nedavno doselila. Izgledala je uznemireno.

-Kad mislite ošišati ogradu? – rekla je umjesto pozdrava.

Starac i starica su bili zaprepašteni. Nisu izgovorili ni riječ. Nisu razumjeli zašto bi se nekoga ticala njihova ograda.

-Vaša ograda se popela do jorgovana, a on je blizu moga prozora. Mogla bi mi se neka zmija uvući u sobu. A ja se zmija strašno plašim!

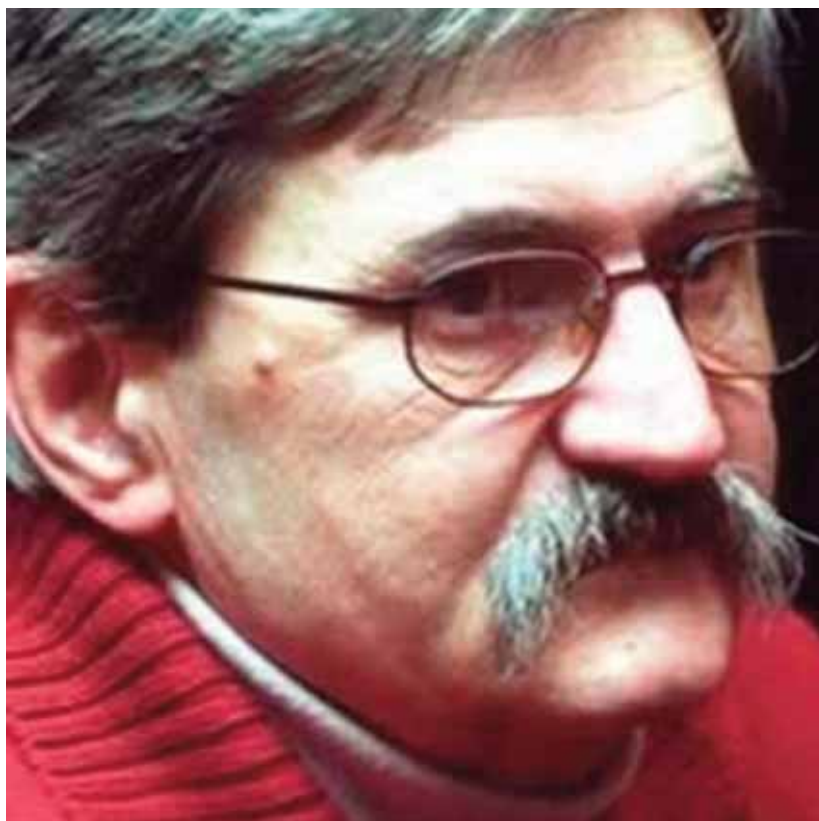
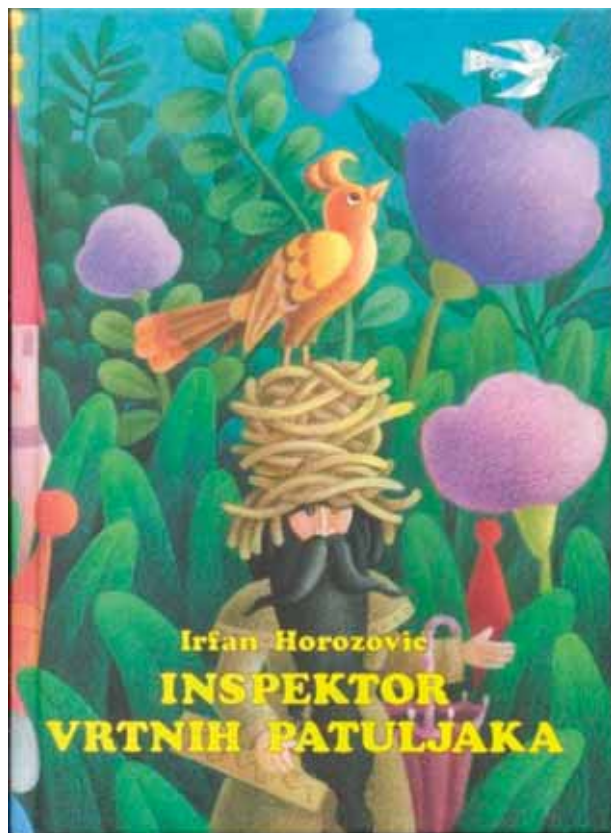
-Nema ovdje zmija – reče starac.

-Ne znam ja.-Da posiječemo i jorgovan? **(Otkrivenje)**

»Pomislio sam, dok smo se penjali kroz snijeg, uz Dolac, kako njemu sad izgleda naš Grad-Labirint i kako je sad poredao brojeve u svom bestijaru.

-Je li ikad bilo gore nego sad, Alija? – upitao sam ga.

-Bilo je – rekao je on potpuno sabrano i lucidno – kad je bilo isto vako, ali se nije znalo da je vako.« **(Paradoks o Minotauru)**

»Pretukli su ga. Ponovno. Zaustavili su ga na ulici, jer je neoprezno izbio na trg s kojeg više nije bilo izlaza...

Čovjeka mogu udariti jedino ako ga vide...

Išao je uz Vrbas. Prošao je Gradski Most, Zeleni, Most u Gornjem Šeheru i stigao do mosta u Novoseliji. Odlučio je da ga prođe i nastavi cestom prema Jajcu. Dalje će se već odlučiti. Stići će on opet na More. Sreo je svega nekoliko ljudi, ali oni su krili svoje oči. Nisu ga vidjeli, zacijelo, i zašto da se trude, gledaju i nastoje proniknuti u nešto što ne postoji.

Na mostu u Novoseliji stajao je kombi otvorenih vrata. Imao je rešetke i podsjećao na šinterska kola. Moga bih se i njima voziti dio puta, pomislio je Besim i glasno se nasmijao. I tako me neće vidjeti. Nevidljivi autostoper.

I, doista, Besim H. je ostao nevidljiv. Niko ga više nikada nije vidio.« (Nevidljiv)

»Sad su svi znali da je on na redu.

Prošle noći razorena je buregdžinica desetak metara dalje i u ovom starom naselju, u blizini mosta, ostala je netaknuta samo njegova slastičarnica...

Jedne noći, pred jutro, snažna eksplozija probudila je sve ljude u ulici. Sat-dva kasnije primijetili su ga kako čisti staklo i razbijene predmete iz radnje. Poznanici su navraćali. Neki su mu pov-

jerljivo govorili da znaju ko je to uradio. Jedna žena je sa svog prozora vidjela kombi.

On je svakog slušao, ali nikog nije čuo. Znao je da će noćas spavati kao nikad u životu. (Slastičarna)

Grad koji govori

»Svaki grad ima svoje lice, više ili manje vidljivo. To je poznato. I to pokadšto otkrivaju ljudi koji žive u njemu i istiniti putnici. Samo rijetki znaju da grad ima i glas. Grad govori. Govori i ukazuje na druge svoje znakove onome koji ga žele čuti.«

Tako počinje Horozović svoju »*Legendu o staroj guski*«, u kojoj, kao i u svim pričama ove knjige, osluškuje te glasove, taj govor svoga Grada. I tako, iako prognan, udaljen, ostaje i dalje u tom Gradu, kao glas kojega ne mogu ušutkati. Kao govor rijeke, stare kruške, avlijskih vrata, tišine. I prijatelja, ma gdje bili.

A u pričama Irfana Horozovića, sada, kada se s njim opraštamo, ali kada i još više i bolje pamtimo, i dalje živi njegov Grad. Grad koji govori i kada u noćima padaju jabuke. I Irfan Horozović, kao pisac, i dalje živi u svojim pričama i stihovima, u svojim riječima koje su se iz dubina uzdizale do svjetlosti, da svjedoče o tome kako je i njegovo ukupno književno stvaralaštvo jedno svjetlo koje će da i dalje obasjava i traje.

Napisao i priredio: Ismet Bekrić

*Maja Đukanović Osmančević
Banja Luka
Bosna i Hercegovina*

OČI BOJE VRBASA

Prvi sam put u ovom gradu
kroz koji hladni Vrbas teče,
i vekovima nosi tajnu
tako mi jedan čovek reče.

Sanjala sam već mnogo puta
pre nego što dođoh u ovaj grad,
da štošta će mi reka reći
kada sednem kraj nje u hlad.

Podoh da nađem gde je taj hlad
dugi su bili moji puti,
dok Vrbas je tekao i tajnu krio
onu koja se sama nasluti.

Da u tom gradu kraj smaragdne reke
gde sunce greje i kada je zima,
na mene neko od rođenja čeka
i da me budan u snovima ima.

Znao je čak da oči su moje
iste kao Vrbasa boje,
i verovao ceo svoj život
da se moramo sresti nas dvoje.

Zato sam i ja kad smo se sreli
u njegovim očima videla trag,
i spoznala tajnu tad otkrivenu
da upoznah nekog ko već mi je drag.

Prvi sam put u ovom gradu
poznajem ga kao svoj džep,
šetamo uz Vrbas našom stazom sreće
i zajedno znamo da život je lep.

Semira Jakupović

ŽAL ZA DOMOVINOM

Objavljeno u knjizi "Kahvedzije 2", Bosanska riječ, Tuzla, BiH, 2019)

Još jedan rastanak
I suza što skriti se neda
Ostavljanje odjeće za drugi put
Spakovani koferi i
Tuga na licima najmilijih
Plačem u sebi kao dijete
Dok mahanje se gubi u daljini

Po ko zna koji put koža mi postaje tijesna
Duša je plaha, bijesna
Dokle stranac u svojoj domovini
Dokle stranac u tuđini
Ko sam, gdje sam, gdje pripadam?

Kao uz inat sunce me ispraća i ovog aprilskog jutra
Već razmišljam o dolasku opet, o novom sutra
San o povratku blijedi, starimo
Daljina je svake godine
Sve veća i veća.

Na travi je rosa i čuje se cvrkut ptica
Sana teče kuda je oduvijek tekla
Talasi miluju njene obale
Vrbe se sa talasima ljube
Napuštam rodni zavičaj i kuće se već iz vida gube

Eh, sunce, sunce!
Zašto baš na dan mog odlaska ovako griješ
I u lice mi se smiješ
Dok behar na drveću stoji kao kruna
A duša je u isto vrijeme
I prazna i puna.

Do skorog viđenja,
Draga moja, zemljo!
Iako u tebi ne živim,
Ti ostaješ u meni do Sudnjega dana
Svi putevi uvijek do tebe vode
Tvoja me blizina liječi
Tvoje je ime vječno na usanama

ZIMSKÉ NOĆI AUTOR: SEMIRA JAKUPOVIĆ

često me tako u dugim noćima
Izjeda čežnja
kao moljac nagriza najljepšu haljinu
I kvari mi snove

Eh, kada bi se moglo nekom magijom
Pobjeći u djetinjstvo
i obući zimske čizme nove

Juriti kroz zvjezdane noći
Na pomahnitalim sankama
Slušati dječiju graju po bosanskim brdima

Ovako, samo uspomene znaju da prže
Još sjećanja nas u životu drže

U dugim, beskrajnim noćima
Carije teska samoća
čini mi se da čujem glasove

Vatra bukti
Peć svjetluca u mraku, kroz prozor gledam
Igraju se pahulje
Šare su svuda po zidovima

Pokušavaju ih uhvatiti ruke promrzle
Zvijezde namiguju, ledenice se hvataju niz prozore
Ja ležim i ćutim
žao mi zaspati usred zimske magije

Jutra su beskrajno hladna
Ali ih majka svojom ljubavlju pobjeđuje
Ustaje prva, da odloži vatru
Uskoro će nas toplina preplaviti
Tako će nam lijepo ispod jorgana biti

Otac će napolju snijeg očistiti
I put kroz avliju prohodnim napraviti
Možda malo luga po prtini baciti
Da se neko od djece okliznuo ne bi
I tako ćemo dočekati novi dan

Ovdje su zimske noći bez snijega
Daleko od voljenih već godinama
Što skupljam ih k'o rastrgnutu
perlu bijelu od bisera
Ali ih više sakupiti ne mogu
Izgubile se zimske idile i dragi ljudi u njima

Jos tražim ledene, uklizane kaldrme
po engleskim ulicama
U maglama se gube zadnji oproštaji
sa dragim i poznatim licima

Starimo, u čežnji za zimama rodnoga kraja
godine prolaze
Cerekaju se nježnim danima mladosti
Uspomene slete na dlan hitro
I istope se poput prve pahulje

Suze poteku niz obraze
Tješim se, to je od hladnoće
Tješim se, doći će bolja vremena
Bogat sam čovjek, dok sjećanja me služe
Bit će mi lakše, samo nek' teku suze

Pripremio: Vlado BOJER

ČUDNI PROGRAMER

Pljačkaš presretne mršavog mladića sa naočalama na nosu te vikne:

- Pare ili život!
- Mladić će na to:
- Ali gospodine, ja sam programer...
- Pa šta onda? – u čudu će lopov.
- Nemam ni para ni života!

ŽEĐ I SUNCE

Suprug oblači kaput i izlazi van, a za njim žena viče:

- Ranije si govorio da sam ti sunce tvog života, a sad sjediš u kafiću po cijeli dan!
- On joj mirmo odgovori:
- Čovjek ožedni od sunca.

DOBAR POSAO

U izlogu trgovine u Glasgowu stoje gajde i pištolji.

- Kako ide posao? – pita prijatelj vlasnika.
- Izvrsno! Ako neko danas kupi gajde, sutra njegov susjed kupuje pištolj!

SLATKI ŽIVOT

- Dva prijatelja sjede za šankom i pričaju:
- Tačno je da će nam alkohol skratiti život – kaže jedan.
- A drugi mudro zaključa:
- Ali smo barem duplo više vidjeli!

KAO KOD KUĆE

Došla žena u posjet dugogodišnjem suprugu u zatvor te ga pita:

- Kako se osjećaš, dragi?
- A on mrzovoljno kaže:
- Kao kod kuće.
- Baš se veselim... A kako to “kao kod kuće”?
- On zaključa:
- Pa hrana je neukusna, roba neispeglana, nema seksa, a ne smijem ni izlaziti!

KARTAROŠ OD MALENA

- Pita učiteljica u školi ko zna brojati od sedam do deset.
- Ivica diže ruku:
- Ja znam, ja znam!
- Hajde reci, Ivice.
- Sedam, osam, devet, deset.

- Učiteljica ga upita:
- Dobro, Ivice, znaš li kako ide dalje?
- A Ivica će:
- Kako da ne! Dečko, baba, kralj i as!

POTRAGA ZA POSLOM

- Dolazi žena sa sinom u policijsku stanicu i kaže policajcu:
- Želim da zaposlite mog sina kao policajca.
- Dobro gospođo, a zašto želite da bude policajac?
- Zato što je dosta glup.
- Dobro, ali morate to pokazati.
- Hajde sine, idi dolje i vidi je li mama tamo.
- Dječak ode dolje, a policajac će:
- Stvarno je glup, mogao je to vidjeti kroz prozor!

RECESIJA

- Razgovaraju dva umirovljenika.
- Prijatelju, kako se ti nosiš s recesijom?
- A ovaj žalosno odgovori:
- Odlično. Ja ti to imam već dvadesetak godina, samo prije nisam znao kako se to zove.

POGREŠNO ZANIMANJE

- Dok sam se sinoć vozio taksijem, vozač mi počne pričati kako je sam svoj gazda, ima svoj auto, kad hoće radi, kad neće – ne radi.
- U tom trenutku sam ga prekinuo:
- Skrenite lijevo!

USPOMENE

- Sjedi muž pred TV-om i urla:
- Ne, ženo, šta radiš?!
- Što, ljutko, gledaš nogometnu utakmicu?
- pita ona.
- Ma ne, nego snimku našeg vjenčanja!

UDVARANJE

- Dođe mladić u kafić, ugleda stariju ali atraktivnu damu pa joj prostak namigne:
- Stara koka, masna juha!
- A ona njemu:
- Mladi slon, mala surla!

MODERNI UNUCI

- Dvije bake pričaju o unucima.
- Moj unuk skroz je poludio. Cijelu noć sjedi pred kompjuterom, piše po tastaturi, nešto priča računar, telefon nikad nije slobodan... Ništa neće biti od njega.
- Druga baka pita:
- Otkud znaš?
- Pa kad god uđem u njegovu sobu – šprice, injekcije po svuda... A na kraju mi kaže:

“Baba, hajde idemo letjeti!”

NEDOUMICA

- Prolaznica upita dijete na ulici:
- Tko se ono tamo svađa?
- Moj otac.
- A koji je tvoj otac?
- Dijete odgovori:
- Ne znam, oko toga se i svađaju.

KVORUM

- Zvone policajci Muji na vrata.
- Tko je?
- Policija.
- Što hoćete?
- Moramo malo popričati.
- A koliko vas ima?
- Dvojica.
- Mujo odgovori:
- Pa popričajte!

PROSIDBA

- Jedan je čovjek imao rijetku bolest i mogao je izgovoriti jednu riječ godišnje. Šest godina je šutio. Nakon tih šest godina stane pred djevojku i kaže:
- Volim te, udaj se za mene.
- A ona izvadi slušalicu iz uha i pita:
- Što si rekao?

GRIJEH

- Dalmatinka došla na ispovijed:
- Ajme, oče, griješila sam, bidna sam ti, puno sam griješila...
- Ama kako si griješila, bidnice?
- Ama, s jednim momkom.
- Kako s momkom, što si činila, nesrećo jedna?
- Ama, ljubio me.
- Kako te je ljubio, sramota Božja?
- Po vratu... pa me onda ljubio po prsima...
- Ajme meni!
- Ama, onda me ljubio i po trbuhu!
- Gospe blažena!
- Pa me je onda ljubija po kolinima.
- Ne preskačite, ne preskačite!

TRAGIČAN KRAJ

- Što je zajedničko predizbornoj kampanji i operi?
- I jedna i druga vole pune dvorane, ništa ih ne razumiješ kad glume, a kraj je uvijek tragičan.

DIJAGNOZA

- Vraća se Mujo iz bolnice i sam sebi mrmlja u bradu:
- Riba, žaba, kornjača... ma ne, žaba,

riba... ne!

Vrati se doktoru i pita:

- A je l', doktore, što ja ono imam?
- Rak, Mujo, nesretnice jedan — rak!

SEBIČNOST

Naučivši da njegov mališan nije baš kolegi-jalan, otac upita sinčića:

- Daješ li ikad sanke mlađoj sestri?

Dječak odgovori:

- Kako da ne! Svaki put kad idemo uz bri-jeg.

ŽELJA ZA KARIJEROM

Zove neki čovjek Gradsko poglavarstvo:

- Halo, jesam li dobio Gradsko pogla-varstvo? Što mi sve treba da postanem vijećnik?

Neko s druge strane odgovori:

- Čovječe, jesi li ti lud?

A ovaj uporno pita:

- Jesam. Što mi još treba?

BIJEG

Tajnik brzinom munje uleti u direktorov ured:

- Šefe, dogodila se nevolja... blagajnik je jutros pobjegao u Ameriku!
- S mojom ženom?
- Ne, s vašom kćeri.
- Dobro... nije baš ono što sam očekivao, ali bolje išta nego ništa!

RAZMJENA ISKUSTAVA

Srela se dvojica mesara pa razmjenjuju is-kustva.

- Prijatelju, jesi li ti pošten prema svojim kupcima?
- Naravno da jesam! A ti?
- Ni ja.

MODNI HIT

Sretnu se dvije plavuše, pa jedna iznenađeno upita drugu:

- Zašto nosiš taj sat na nozi?

A ona ponosno odgovori:

- Da budem u korak s vremenom.

LOŠA IGRA

Majka ujutro ulazi u dječju sobu:

- Zašto tako glasno galamite?

Nakon duže stanke javi se dječak:

- Znaš, mamice, igrali smo se zoološkog vrta.
- Pa?
- Pa smo Petri istegli vrat da bi izgledala kao žirafa.

ZUBAR

Došao Mujo kod zubara te nakon završenog posla zubar kaže:

- Ne smiješ jesti ništa sljedeća tri dana!

A Mujo odgovori:

- E moj jarane, koliko si mi ovo naplatio — neću jesti ništa sljedeća tri mjeseca!

NOVI ZADACI

Za vrijeme sata matematike neko pokuca na vrata učionice. Redar ustane, otvori i kaže:

- Profesore, neki prosjak je na vratima.

Profesor:

- U redu. Daj mu dva zadatka iz geome-trije!

PRVI POLJUBAC

Dvoje mladih srelo se u parku i došlo je do prvog poljupca.

Odjednom ona kaže:

- Oh, pa gdje si se naučio tako ljubiti?

A on odgovori:

- Gledaj, po cijeli dan puhim balone svom mlađem bratu.

RAZLIKA

Koja je razlika između zatvora i škole?

- U zatvoru znaš zbog čega sjediš!

NEDOUMICA (Sarme)

Imam 10 sarmi za tri dana i sada razmišljam kako da ih pojedem: 4–4–2, 5–3–2... ili ću ipak krenuti napadački sa 4–3–3.

BRAČNI PROBLEMI

Došli suprug i žena kod bračnog savjetnika. Kada su sjeli, psiholog ih upita kakve pro-bleme imaju.

Žena počne nabrajati sve što je smeta već godinama. Nakon pola sata monologa, psi-holog je zgrabi oko struka, privuče k sebi i strasno poljubi – barem minutu.

Zatim se okrene mužu i kaže:

- Vidite? Ovo joj je potrebno najmanje tri puta tjedno!

Muž se zamisli pa kaže:

- Znaš što... mogu vam je dovesti poned-jeljkom i srijedom, ali u petak ćete morati doći po nju sami — tad idem na nogomet s prijateljima.

KAKAV OTAC, TAKAV SIN

Majka iznenadi sina u krevetu s djevojkom u veoma intimnoj situaciji pa zaprepasteno kaže:

- Što to radiš, crni sine?!

Sin hladnokrvno odgovori:

- Baš ništa.
- Što si stariji, sve mi češće odgovaraš na

pitanje kao tvoj otac...

BOLJI IZBOR

Na ulazu u Mujinu kuću Haso pita:

- Jarane, da se izujem?
- Nemoj, bolan! – odgovori Mujo.
- Lakše ću usisati nego izluftati.

GRAĐANSKI RAT

Kaže Haso Muji:

- Mujo, svi govore da će biti rata.
- Ma kakvog opet rata, što to pričaš?
- Građanskog!

A Mujo mudro odgovori:

- E, bolan Haso, što nas to briga — mi smo sa sela!

ZUBI

Za vrijeme požara, vatrogasac spašava sta-riju gospođu. Kad su prelazili s prozora na ljestve, on joj savjetuje:

- Neka stoje zubi!

Ona na to:

- Ajoj, onda se moramo vratiti... ostali su mi na noćnom ormariću!

GODINE

U staračkom domu bakica pita vitalnog starčića:

- Gospodine Pero, koliko imate godina?
- Osamdeset šest.
- Nevjerojatno, nikad vam ne bih dala!
- Nema veze... ne bih ja ni mogao.

PAD CIJENA

Zašto plavuša nosi kišobran u dućan?

- Čula je da padaju cijene.

PAKAO OD ŽIVOTA

Razgovaraju dva prijatelja:

- Ne mogu vjerovati da nikad nisi pročitao Danteov "Pakao"!

A ovaj razočarano odgovori:

- Nije potrebno... živim sa ženom, četvero djece i punicom!

HITAN SLUČAJ

Otišli Mujo i Haso u ribolov. Kad im je po-nestalo tema za razgovor, Mujo upita:

- Haso, jarane, što ti misliš, što naše žene rade dok nas nema?

– Ili heklaju ili koriste priliku što nas nema za švaleranciju – kaže Haso.

Mujo se odmah počne spremati da krene kući, pa ga Haso pita:

- Što je, gdje ćeš?

Mujo odgovori:

- Odoh kući, moja žena ne zna heklati!

*Sretna
Nova godina
i Božićni praznici*

ITTAS SYATELJÉ

**Znanjem stečenim u Šeher Banja Luci, osniva
Amila Kasum Ittas Syateljé u Göteborgu 2013. Godine.**

Banjalučkim šarmom i stečenim povjerenjem proširuje kontakte kako sa
privatnim osobama, tako i sa kompanijama za dizajniranje enterijera.

Danas nudimo šivanje kućnog tekstila (zavjese, prekrivači, jastuci) po mjeri
– za manje ili veće projekte.

**Za eventualne informacije/narudžbe
obratite se na:**

info@ittas.se
070 894 61 18

*Dobro došli u Ittas Syateljé, vaš etablirani
krojački atelje, s kvalitetom i stručnosti.*

ITTAS
SYATELJÉ

FRÅN
DET
BÖRDIGA
BAJKAN

PLIVIT WEB SHOP

Sve što vam treba od balkanske hrane i pića sada na jednom mjestu, uz mogućnost plaćanja putem Klarne

Ljubitelji balkanskih okusa više ne moraju obilaziti trgovine u potrazi za omiljenim proizvodima! Plivit Trade, renomirana kompanija koja se bavi uvozom i distribucijom balkanskih proizvoda, nedavno je pokrenula svoju novu online prodavnicu – Plivit shop, koja okuplja sve autentične proizvode iz ovog regiona na jednom mjestu.

Plivit shop omogućava jednostavnu i brzu kupovinu, a na platformi možete pronaći cijeli asortiman proizvoda koje Plivit Trade proizvodi i uvozi sa Balkana. Umjesto traženja po različitim radnjama, sada možete naručiti sve što vam treba iz udobnosti vlastite fotelje i to uz samo nekoliko klikova. Nema više nepotrebnih potraga – sve je dostupno na Plivit shopu!

Kupovina se obavlja preko Klarne, koja omogućava sigurno i praktično plaćanje. Sve što naručite bit će dostavljeno direktno na vašu kućnu ili željenu adresu, čime se štedi vrijeme i pruža maksimalna udobnost.

Na Plivit shopu možete pregledati i aktuelne ponude i kampanje, pa tako iskoristiti povoljne cijene i popuste na odabrane proizvode. Ova online prodavnica predstavlja savršeno rješenje za sve one koji žele uživati u autentičnim balkanskim proizvodima, bez potrebe za odlaskom u trgovine.

Posjetite Plivit shop odlaskom na stranicu www.plivitshop.se ili skenirajte QR- koji se nalazi pri dnu strane.

Kako skenirati QR - kod putem mobilnog telefona:

1. Otvorite kameru na svom mobilnom telefonu.
2. Usnjerite kameru prema QR kodu tako da bude unutar okvira na ekranu.
3. Telefon će automatski prepoznati kod, a na ekranu će se pojaviti obavijest.
4. Kliknite na obavijest kako biste otvorili vezu ili informaciju povezanu sa QR kodom.

*Kupovina osigurana od strane Klarna Bank

19 98

PLIVIT TRADE
FAM
GOLALIĆ

